

PIN 1399

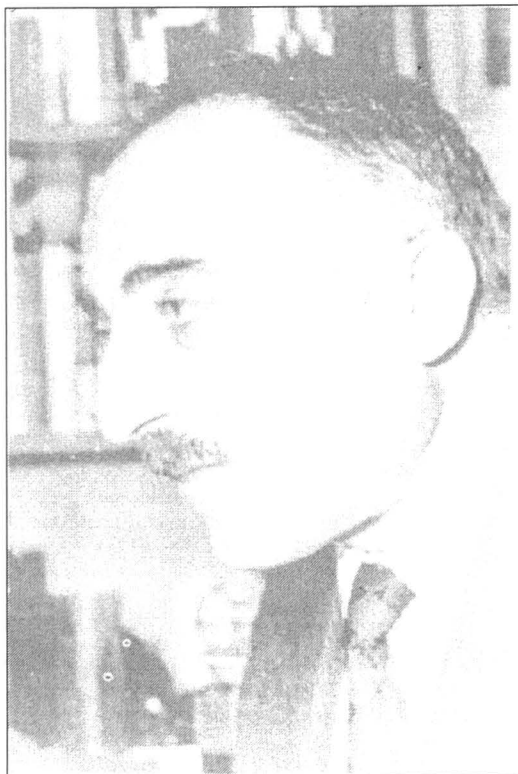

Biblioteca Bucureștilor

9
Septembrie
2008

REVISTA ASOCIATIEI BIBLIOTECARILOR SI DOCUMENTARISTILOR DIN ROMANIA BIBLIOTECA METROPOLITANA DIRECTOR FLORIN ROTARU

IOANICHIE OLTEANU

1923 – 1997

85 de ani de la naștere

„... poezia mea e un mormânt, o capcană diabolică, o zare finită, un univers infernal... e măcinată de la început până la sfârșit de ironie și de bătăi de joc... e în realitate o frână, o piedecă pe care mi-am pus-o mie însumi pentru a-mi stăvili tendința irezistibilă de «a face poezie»... ascunde un temperament de o excesivă și primitivă sentimentalitate, de o sinceritate emotivă patetică, de care mi-a fost rușine mie în primul rând... Urmarea a fost: Balada înecaților, Bucolica și celelalte, adică luciditatea mușcătoare care omoară poezia.

Căci poezia mare n'a fost niciodată fructul cenzurei intelectuale, ci al orgiei pasiunii, al emoției sălbatice și libere.

Dar poate că mă înșel. Da! Sigur că mă înșel; îmi amintesc de Mallarmé și Valéry, de Lautréamont și Apollinaire...”

Dintr-o scrisoare

Sumar

Răsfoiri

<i>LUCIAN DIN SAMOSATA</i> – Împotriva unui ignorant care cumpără cărți multe	2
---	---

Ovidiana – 2000

<i>Petru CREȚIA</i> – „... o lume întreagă de prefaceri fantastice...”	3
--	---

Bucureștii de altădată

<i>Constantin BACALBAȘA</i> – Mișcarea studenților	5
--	---

Arhive bucureștene

<i>Georgeta FILITTI</i> – Revoluția din 1821 (II)	8
---	---

Patrimoniu	11
-------------------------	----

Istoria cărții

Simpozionul Internațional CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA	12
---	----

Centenar EDGAR PAPU	14
----------------------------------	----

Autografe contemporane

<i>Alexandru BRAD</i> – Inima Ardealului	16
--	----

Meridian biblioteconomic

<i>Gabriela TOMA</i> – Conferința Europeană asupra Dreptului de Împrumut Public	18
---	----

Poziția EBLIDA față de extinderea termenului de protecție a copyright-ului pentru înregistrările sonore.....	22
--	----

<i>Roswitha POLL, Peter te BOEKHOST</i> – Măsurarea calității. Măsurarea performanțelor în biblioteci (II) ..	23
--	----

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Zilele Culturii Mexicane	25
--------------------------------	----

Întâlnire cu scriitori	25
------------------------------	----

<i>Sergiu GĂBUREAC</i> – Necunoașterea și Biblioteca publică	26
--	----

Bal de epocă în centrul istoric al Bucureștiului	26
--	----

Orizonturi

<i>Ion CONSTANTIN</i> – Masacrele de la Katyń (I)	27
---	----

<i>Alexandru V. DIȚĂ</i> – Din nou despre cel dintâi ecou internațional al victoriei românești de la Rovine din 17 mai 1395	32
---	----

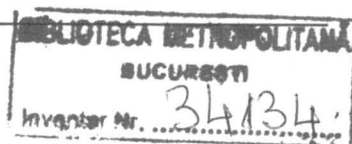
In memoriam – DAN HORIA MAZILU	35
---	----

Catalog	36
----------------------	----

Repere

„Lumină Lină – Gracious Light“	38
--------------------------------------	----

Calendar	39
-----------------------	----

Răsfoiri

Împotriva unui ignorant care cumpără cărți multe

LUCIAN DIN SAMOSATA

Dar ceia ce faci tu, e tocmai împotriva intențiunei tale: crezi c-o să însemni și tu ceva în câmpul culturii dacă cumperi cu zel cele mai frumoase cărți; dar îți merge prost și aceasta e tocmai o dovadă de ignoranța ta: mai întâi, pentrucă nu cumperi cărțile cele mai bune, ci crezi orbește în cei ce ți le recomandă, și ești o mană trimeasă de Noroc acestor mincinoși anticari, și comoară pentru prăvăliile lor. Au de unde ai putea tu cunoaște care-s vechi și de preț, ori care sunt neînsemnate și fără folos, decât după faptul că-s mâncate și roase; și-ți iei ca sfătuitori pentru această cercetare, moliile. De unde să ai tu pricepere pentru a judeca de acurateța și valoarea lor?...

Tu te uiți la cărți cu ochii mari și până te sature; pe unele le petreci în fugă, citindu-le mai mult cu ochii decât cu gura; dar asta nu ți-ajunge, dacă nu poți să-ți dai seama de defectele și calitățile fiecărei scrieri, dacă nu pricepi înțelesul lor, stilul lor, chipul în care scriitorul s-a conformat regulii stabilite, dacă nu distingi părțile cari îți inspiră încredere de cele apocrife sau falsificate...

Cu toate astea, ori cât ai fi tu de nerușinat și cu obrazul gros la de astea, n-o să cutezi vreodată a spune că ești om cult, sau că ai avut vreo prietenie mai strânsă cu cărțile, ori că ți-a fost cutare, dascăl și camarad, cutare.

Dar tu-ți închipui c-o să dobândești toate astea, cum-părând la cărți. Până acum, păstrează-ți exemplarele lui Demosthene, scrise chiar de mâna lui, și pe ale lui Tucidide, scrise frumos de opt ori de mâna aceluiași, și pe acelea pe care le-a trimes Sylva din Atena în Italia. Ce spor de învățătură ți-ar aduce toate astea, chiar dacă ai dormi pe teancuri de cărți, sau dacă ți-ai face din ele veșmânt și ai umbla astfel îmbrăcat? Căci maimuța tot maimuță rămâne chiar dacă poartă la gât avgar de aur. Tot astfel și tu veșnic cu cartea în mână, citești mereu; dar nu pricepi nimic din ce citești ci dai din urechi ca măgarul când aude lira. Căci dacă stăpânirea cărților singură ar face învățat pe un om, de ce preț n-ar fi colecția ta, și a voastră cari sunteți bogați; dacă adică ar fi cu puțință să cumparați știința din târg și să ne întreceți pe noi săracii, cine ar putea să stea înaintea librarilor cari au și vând atâtea cărți? Dar dacă cercetezi, vezi că și aceia nu-s cu mult mai presus ca tine cu știința, ci încurcați la limbă, ca și tine, iar cât e vorba de pricepere, nici să mai vorbim; după cum e și firesc să fie la niște oameni cari nu deosibesc ce-i frumos de ce-i urât, ci tu poți să ai două sau trei cărți cumpărate dela dâșii; pe când ei umblă cu ele în mânăși ziua și noaptea.

Așa dar la ce bun le cumperi, afară numai dacă nu-ți închipui că însăși cutiile cărților sunt învățate, ele cari țin închise scrierile atâtor oameni vechi?...

De oarece foloasele ce le poate trage cineva din cărțile vechi sunt două: să poată vorbi corect, și să se poarte bine, luându-se după cei buni și fugind de cei răi, și dacă nici folosul acesta nu l-a tras cineva din cărți, apoi de ce le mai cumpără, de cât doară să dea de lucru șoarecilor, locuință moliilor și

prilej de bătae pentru slugile ce nu umblă bine cu ele?...

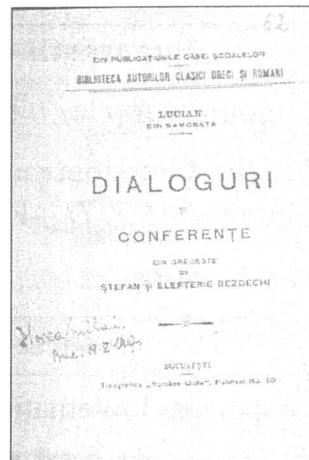
M-am întrebat de mult timp și deseori, și n-am putut încă să aflu de ce pui atâta zel în a cumpăra cărți; căci nimeni dintre cei ce te cunosc măcar cât de puțin n-o să-și închipue c-o faci spre a trage din ele vreun folos sau câștig; după cum nu-și cumpără chelul peptene, sau orbul oglindă, ori surdul flaut, sau eunucul în-treținută, plugarul vâsle ori cârmaciul plug. Asta o faci numai spre fala bogăției tale, și ca să arăți tuturor că poți cheltui din averea ta multe parale, chiar pentru lucrurile ce nu-ți aduc nici un folos...

Dacă ți-ai pus în cap să stăruiești mai departe în boala ta, hai cumpără cărți și ține-le închise acasă, ca să te bucuri de gloria de a le avea. Și asta ți-e de ajuns. Dar să nu te atingi cumva de ele, nici să le citești, ori să mânjești cu limba ta discursurile și poemele oamenilor aceluiași cari nu ți-au făcut nici un rău. Știu că am propovăduit în deșert, și că, vorba ceia, vreau să fac Etiopianul alb; căci tu cumperi înainte, nu te slujești de ele la nimic, ești răsul celor culți, pentru cari e de ajuns să tragă folosul, nu din frumusețea și din prețul mare al cărților, ci din stilul și cugetarea scrierilor.

Tu-ți închipui că neștiința ta se poate lecu și ascunde prin această iluzie, și că oamenii se sperie de numărul cărților. Nu vezi că faci la fel cu felcerii proști, cari își fac truse de fildeș, scule de argint și bisturie suflate cu aur: când e vorba însă să se slujească de ele, nici nu știu să le ție în mână; atunci ieșind la iveală unul care se pricepe, scapă pe bolnav de durere, cu un bisturiu bine ascuțit, măcar că poate să fie și mâncat de rugină. Și ca să compar purtarea ta cu ceva și mai ridicul, uită-te la bărbieri și o să vezi că cei care-și cunosc meseria, au un briciu, un cuțitaș și o oglindă modestă: iar alții, îți iau ochii cu numărul și mărimea bricelor și a oglinzilor; și cu toate astea oricine vede că nu se pricep. Ba se întâmplă ceva și mai nostim, că oamenii se duc să se tundă la bărbierul vecin, și viu de-și așează părul la oglinzile acestora.

Drept aceia, tu ai putea să împrumuți altuia cărțile, dar nu să te folosești însuși de ele. Totuși n-ai împrumutat nimănuia nici o carte, ci faci ca câinele la iesle: nici nu mănâncă orzul, nici nu lasă pe cal să-l mănânce. Deocamdată vorbesc cu tine despre cărți: considerațiunile mele despre faptele tale scârboase și nelegiuite, le vei auzi deseori mai târziu.

Lucian din Samosata, *Dialoguri și conferențe*, din grecește de Ștefan și Elefterie Bezdechi, Tipografiile „Române Unite“, București [f.a.]

Ovidiana – 2000

„... o lume întreagă de prefaceri fantastice...”

Petru CREȚIA

Pe la începutul erei noastre, Ovidiu, care împlinise patruzeci de ani, începe un lung poem destinat să dea gloriei sale de poet monden o gravitate care îi lipsea. *Metamorfozele* sînt într-adevăr documentul ambiției vii și legitime a unui artist care se simțea superior și operei sale de pînă atunci și faimei cu care fusese răsplătit. Îl stimula de altfel și un exemplu ilustru: al lui Vergiliu, care se înălțase de la *Bucolice* la o gravă și amplă *Eneidă* și umpluse veacul cu gloria lui. Spre deosebire însă de Vergiliu, purtat de geniul său dincolo de limitele alexandrinismului literar al vremii, Ovidiu era, prin întreaga lui formulă, un poet alexandrin. Un astfel de poet, definit în tipul său ideal, era un artist capabil de un mare rafinament al expresiei, iubită pentru ea însăși și împinsă pînă la ermetism, dar lipsit de legături adînci cu viața și de vigoarea poetică pe care o dă numai seriozitatea pasiunii sau a ideii, închis în spațiul îngust al lumii fastuoase și ostentive care îl plătea. Pentru astfel de literați, subiectul era o materie exterioară și aproape indiferentă, un pretext livresc pentru savante elaborări formale, stilizări subtile, căutări ingenioase, paradoxale, picante, spirituale sau oricum am numi substitutul decadent al mării poezii. Ovidiu era, așadar, împins de temperamentul său și de educația sa artistică (complicată cu educația sa retorică) să-și găsească un subiect în sfera în care își găseau subiecte poezii alexandrine și anume în sfera erudiției mitologice, în colecția de mituri și legende golite de substanța lor vie, sărăcite de capacitatea de a exprima simbolic destinul cosmic și uman și devenite materie de exercițiu și de virtuozitate literară, de căutate și complicate amplificări.

Felul în care Ovidiu a izbutit să folosească materialul mitologic pentru a înălța o impunătoare construcție literară este însă foarte lăudabil, căci poetul a adoptat, inspirîndu-se din însăși tradiția alexandrină, un punct de vedere avantajos sub toate raporturile: motivul mîtico-literar al metamorfozei, conceput în accepțiunea cea mai cuprinzătoare a termenului. În felul acesta putea să aspire la alcătuirea unui poem amplu și bogat, totodată unitar ca idee generală și foarte variat în amănunt. Într-adevăr, cu metamorfoze se sfîrșeau nenumărate legende, de la cele cosmogonice pînă la micile povestiri erotice sau galante, ceea ce permitea tratarea unei mitologii aproape complete. În plus, această materie putea ușor căpăta aparențele unei înșiruii cronologice, dînd poemului prestigiul unei uriașe „legende a veacurilor”, de la origini pînă lîngă poet, și aparența unei adîncimi de sens menită să înnobileze scrierea cu strălucirea, fie și împrumutată, a unei filozofii. Iar varietatea narațiunilor care puteau fi

incluse în aceste limite permitea autorului o desfășurare a tuturor posibilităților sale artistice, de la tonul grav la cel ușor, de la patetic la grațios, de la seriozitate la ironie, îngăduindu-i în același timp să demonstreze întinsa și rafinată sa erudiție.

Toate aceste avantaje, expuse aici pentru a lămuri geneza poemului, n-au rămas ipotetice. Poetul a distribuit în cincisprezece cărți aproape două sute cincizeci de metamorfoze, începînd cu aceea a haosului în cosmos și sfîrșind cu apoteoza lui Cezar, o lume întreagă de prefaceri fantastice, în care universul însuși se naște, se schimbă și decade pînă la vîrsta dură a fierului, ființe se înalță din pietre, din sînge divin sau trec de la o specie la alta și oameni se nasc din stînci, din ciuperci, din furnici ori se prefac în animale, în plante, în roci, metale, apă, aer, stele, zei.

Firește, Ovidiu nu este primul care să fi folosit într-o operă literară legende de metamorfoză și nici măcar primul care să fi făcut din metamorfoze subiectul exclusiv al unei scrieri. Dimpotrivă, ca o firească urmare a esteticii alexandrine, scriitorii au simțit nevoia să abstragă, din materia literară oferită de tradiție, felurite motive care acolo aveau o semnificație în economia generală a operei și, clasificîndu-le, să alcătuiască un fel de repertoriu poetic-erudit pe gustul publicului lor, cum ar fi, de exemplu, chiar culegerile de metamorfoze...

La sfîrșitul anului 8 al erei noastre, anul relegării lui Ovidiu, după șapte sau opt ani de lucru, manuscrisul operei era încheiat și începuse să circule. Totuși, după repetate mărturisiri ale poetului, această redactare nu putea fi socotită definitivă, căci autorul, plecînd precipitat din Roma, nu avusese timp să-i dea ultima formă. Ovidiu afirmă chiar că, din scrupul artistic și supărat pe arta care îi adusese dizgrația, ar fi ars manuscrisul și că exemplarele rămase în circulație ar fi copii nerevăzute de el. Dacă poetul și-a ars sau nu manuscrisul nu putem ști și este neesențial. Declarația aceasta, care revine în *Tristia* de patru ori, are însă pentru noi valoarea unui indiciu psihologic și dovedește dorința lui Ovidiu de a rivaliza în exigență artistică cu marele Vergiliu: ultima dorință de scriitor a acestuia a fost să oprească publicarea *Eneidei*, a cărei versiune definitivă nu avusese timp s-o întreprindă. În plus, prin mărturisirea acestui gest patetic, Ovidiu voia poate să așeze într-o și mai tragică lumină destinul său de poet relegat...

Prefață la Ovidiu, *Metamorfoze*,
traducere de Ion Florescu,

revizuirea traducerii, prefață, note, anexe de Petru Creția,
Editura Academiei RPR, București, 1959

METAMORFOZE

Cartea întâi

Metamorfoza-n noi forme a formelor gîndul îmi este
 Să povestesc, o zei (și-acelea-s a voastră lucrare);
 Fiți de-ajutor năzuințelor mele și-mi duceți povestea
 De la obîrșia lumii pînă în vremile noastre.
 Mai înainte de mare, pămînt și de cer care totul
 Acoperea, una-n tot universul era a Naturii
 Față, -un întreg fără formă și părți rînduite-ntre ele
 Haos numit, grămădire greoaie, noian de semințe
 Fără-mbinare voită și luptă ducînd între ele.
 Nu era încă Titan să dea lumii lumină, nici Febe
 Noile coarne prin creșteri nu-și întregia și nici Tellus
 Nu se găsea atîrnat încă-n aerul din împrejură-i,
 Nici cumpănit prin a sa greutate și nici Amfitrite
 Brațele nu-și întinsese de-a lungul tarilor țărături.
 Aerul, marea, uscatul, toate erau laolaltă.
 Aerul fără lumină era, nestatornic pămîntul,
 Mările neprimitoare, iar totul era-n primenire,
 Toate-și stăteau împotriva, luptînd, la un loc adunate:
 Ce era cald cu ce era rece, uscat și cu umed,
 Tare cu moale, și greu cu ce nu avea greutate.
 Lupta aceasta un zeu o-ncheie și-o Natură mai bună:
 El despărțit-a pămîntul de cer, și de apă pămîntul,
 Pus-a hotăr între aerul des și cerul eteric.
 Iar după ce, desfăcute, le-a scos din orbul amestec,
 Dînd tuturora un loc, le-a legat în unire și pace.
 Duhul aprins și ușor al boltitelor ceruri se urcă
 Plin de avînt și se-așază în cele mai-nalte ținuturi;
 Aerul vine la rînd, prin loc și-ușurime; pămîntul
 Încă mai des e: cu sine el trage părțile grele
 Și-i apăsă de povara lui însuși; iar apa în juru-i
 Locul din urmă îl ia, cuprinzînd pămîntul cel tare.
 Zeul, oricare a fost, rînduit-a materia lumii
 Astfel și-apoi, alegînd-o, în părțile ei a clădit-o.
 A început cu pămîntul, strîngîndu-l în chip de ghem mare,
 Din orice parte spre-a fi deopotrivă. În urmă, poruncă
 Marilor ape dădu să se verse, de vînt să se umfle,
 Umedul briu să incingă uscatul. Adause izvoare,
 Lacuri și bălți foarte-ntinse. Închise-ntre maluri piezișe
 Coborîtoarele riuri, ce au, după loc, altă soartă:
 Ori sînt sorbite-n pămînt, ori se varsă în mare și-atuncea,
 Libere-n aria largă de ape, fără odihnă
 Țărături izbesc, iar nu maluri. Cîmpiiilor dat-a poruncă,
 Să se întindă și vailor să se coboare, iar codri
 Să se îmbrace cu frunză; și munții pietroși să se-nalțe.
 Cum două zone în dreapta și două în stînga-mpart cerul
 Și o a cincea, mai caldă, tot astfel a zeului grijă
 Miezul cel greu de la mijloc în părți deopotrivă desparte
 Și tot atîtea fișii pe-a pămîntului față sînt trase.
 Este de nelocuit cea din mijloc, fiind prea fierbinte;
 Grele zăpezi alte două învăluie, iar între ele
 Încă două-a mai pus, mai molcome: foc și răcoare.
 Peste acestea stă aerul, ce-i mai ușor ca pămîntul
 Și mai ușor decît apa, dar este mai greu decît focul.
 Zeul sorti să se-așeze în aer ceața și norii;
 Tunetul, care-ngrozește-omeneștile suflate; apoi
 Vînturile, cele din care fulger și trăznet se nasc. Dar
 Marele zeu, al lumii zidar, nu le-a dat stăpînire
 Oriunde-n aer; și astăzi, deși fiecare domnește
 Într-un ținut osebit, de-abia-s oprite ca lumea
 Să n-o sfîșie, atît e de mare a fraților vrajbă.
 Spre Auroră: spre Țara Nabatei, spre Perși, către creste
 Ce-s sărutate de-întiile raze, Eurus gonește;
 Vesper și țărării pe care căldura apusului cade

Sînt cu Zefirul vecini; în Sciția și-n Miazănoapte
 Fuge cumplitul Boreas; ținutul ce stă împotriva,
 E umezit de Austrul cu nori și cu ploii nesecate.
 Dar și mai sus el așază eterul lipsit de povară,
 Limpede, fără-ale lumii de jos, pămîntești, grele drojdii.
 Cum despărți toate-acestea prin nestrămutate hotare,
 Stelele, mult timp ascunse sub întunecimea cea oarbă
 Au început dintr-odată să fiarbă pe-a cerului boltă
 Ca să nu fie vreo parte lipsită de viețuitoare,
 Aste și chipuri de zei ocupară cîmpia cerească,
 Apele-n văile lor au primit lucii pești, iar văzduhul
 Cel mișcător a primit zburătoare, pămîntul, jivine;
 Însă făptura aleasă, în stare de-o minte înaltă,
 Pînă acuma lipsea, tuturora să fie stăpînă.
 Omul se naște: sau l-a făcut din sămînță divină
 Cel care lumea-a clădit, obîrșia-așezării mai bune,
 Sau nou-născutul pămînt, abia despărțit din înaltul
 Foc, mai păstrează-ale cerului, rudă cu sine, semințe,
 Iar lapetidul, udînd pămînt cu apă de ploaie,
 Omului chip plăsmui ca al zeilor tari peste toate.
 Celelalte făpturi, aplecate, privesc în țărînă:
 Omului el îi dădu un obraz înălțat și îndemnul
 Sus să privească, spre cer, să-și ridice fruntea spre stele.
 Astfel pămîntul, lipsit pînă-acum de vre-o formă, îmbracă
 Chipuri de om încă necunoscute, prin metamorfoză.
 Vîrsta de aur fu prima creată, cînd fără silire,
 Cîntea, dreptatea și buna credință durau fără lege.
 Nu se știa ce-i pedeapsa, nici frica. Pe table de-aramă
 Nu se citeau vorbe de-amenințare; norodul de față
 Judelui nu se temea, și trăia fără vre-o apărare.
 Pinul, din munți retezat, încă nu coborîse pe limpezi
 Ape, spre-a merge să vadă o lume străină, nici omul
 Nu cunoscuse alte țărmuri decît ale lui. Și
 Nici priporoasele șanțuri cetăți nu-ncinseseră încă;
 Trîmbițe drepte de bronz nu erau și nici goarne-ndoite,
 Coifuri sau săbii; și fără oștire popoarele, -n sînul
 Păcii, duceau o viață de dulce odihnă. Pămîntul
 Însuși, de sarcini scutit, neatins de greblă, de fierul
 Plugului nespintecat, de la sine dădea toată roada.
 Îl mulțumea pe om hrana fără de munci dobîndită,
 Roadele din copăcei culegea, iar din munți felurite
 Coarne, și mure-agățate în rugii cu ghimpi mulți, și ghinda
 Care cădea din copacul cu ramuri întinse-al lui Joe.
 O primăvară era ne-ntreruptă: Zefirii cei molcomi
 Cu adieri căldicele, flori desmierdau răsărite
 Fără sămînță; pămîntul rodea chiar și făr-arătură
 Și nelucratele-ogore albeau, de bogatele spice
 Pline; curgeau peste tot riuri mari de nectar și de lapte,
 Picuri de galbenă miere cădeau din stejarul tot verde.
 Joe domnea peste lume, -n Tartar izgonind pe Saturnus,
 Cînd se ivi, de argint, vîrstă nouă, mai rea decît cea de
 Aur, dar mult mai de preț decît cea de aramă roșcată.
 Iupiter vechea durată scurtă primăverii; -mpărțit-a
 Anul în patru-anotimpuri: în ierni și în veri și în toamne
 Nu de-o potrivă și-n scurte de tot primăveri. Pentru prima
 Oară și aerul, de fierbințeală uscată, se face
 Alb lucitor, iară apa, de vînt întărită, îngheață,
 Și se oprește...

Ovidiu, *Metamorfoze*,
 traducere de Ion Florescu,
 revizuirea traducerii, prefață, note, anexe de Petru Creția,
 Editura Academiei RPR, București, 1959

Bucureștii de altădată

Mișcarea studenților

Constantin BACALBAȘA

La Facultatea de medicină din București o mișcare de nemulțumire se manifestă în contra unora dintre profesori, mai ales împotriva profesorului doctor Grigore Romniceanu. Aceasta prin anii 1883 – 1884.

În același timp pătrund în facultate și ideile socialiste. Este de notat că medicii au fost aceia cari fură mai întâi influențați de socialism.

Medicinii se plîngeau împotriva mojiilor acestui profesor.

Elevii cari nu știau răspunde repede și bine, atît la cursul de facultate cît și la clinica spitalului erau ofensați cu apostrofe violente. Se spunea – și acesta e bine de cunoscut ca document al epocii – că pe la anul 1883 și pe la 1884 studenții universitari cari răspundeau greșit și dovedeau lene sau lipsă de inteligență la studiu, erau scoși din bancă și puși la genunchi într-un colț al sălii. Este demn de notat nu numai pentru că se puteau găsi profesori capabili de a-și înjosi astfel elevii, dar, mai ales, fiindcă se găseau studenți cari se lăsau pedepsiți în felul acesta. Da, studenți universitari aveau lășitatea de a se așeza pe genunchi, în fața colegilor lor, iar ceilalți studenți tolerau fără să protesteze.

Mai este încă ceva de notat, anume că, pe porțița pe care au pătruns ideile socialiste în facultate a pătruns și sentimentul demnității și spiritul de revoltă. Într-o bună zi, studenții au înțeles să nu mai tolereze acest tratament și s-au pus în grevă.

Greva în contra profesorului Grigore Romniceanu a ținut în agitație facultatea timp de mai bine de un an. Un număr de studenți erau personal țintiți, iar unii din ei, precum: Dumitropolu, Theodor Crinescu, Emil Frunzescu etc. au fost siliți să părăsească facultatea. Unii s-au dus la Paris ca să obțină diplome, alții au trecut la Facultatea de drept.

Studenții Facultății de medicină se adunau acum de mai multe ori pe săptămînă, unde veneau și mulți studenți de la alte facultăți. Agitațiunea o întreținea elementul socialist din Universitate, precum și un număr de studenți conservatori cari, agitînd în contra profesorului Romniceanu, agitau împotriva guvernului Brătianu. Aceasta fiindcă d-rul Romniceanu era deputat și corifeu liberal.

Întrunirile se țineau la sediul societății studențești Unirea, strada Colței no. 30; acolo rosteau cuvîntări fulgerătoare studenții: Stăuceanu, Spiroiu, Inotescu, Bianu, Frunzescu, Ghica-Simionescu, Costică Iliescu, Jano Iancovescu, Paul Scorțeanu, Gogu Florian, Costică Rădulescu, N. Mai-marolu, autorul acestor rînduri etc. etc.

Pe lîngă studenții convinși și indignați erau și studenții agenți ai clubului conservator. Fiindcă trebuie să se știe că pe vremea aceea cele două partide de guvernămînt întrebuițau, rînd pe rînd, pe studenți ca element de agitație în contra guver-

nelor. Și în agitația în contra d-rului Romniceanu, Clubul conservator juca un rol activ.

Pe vremea aceea, la Clubul conservator acțiunea era condusă, cum am spus, de prințul Gheorghe Bibescu.

Agitația studenților medicinisti se complica, în timpul acesta, și cu alte elemente de agitație. De astă dată opoziția conservatoare puse mîna pe o chestie națională pe care o specula contra guvernului prin canalul studenților. Iată despre ce fu vorba:

La Cluj se întîmplase o ciocnire între studenții români și studenții unguri. Studenții unguri, în majoritate, bătură pe români și-i izgoniră din Universitate; o parte dintre români fură eliminați, iar cealaltă parte împiedicată de a frecventa cursurile. Injuriile, batjocurile, loviturile așteptau pe fiecare student român care se arăta.

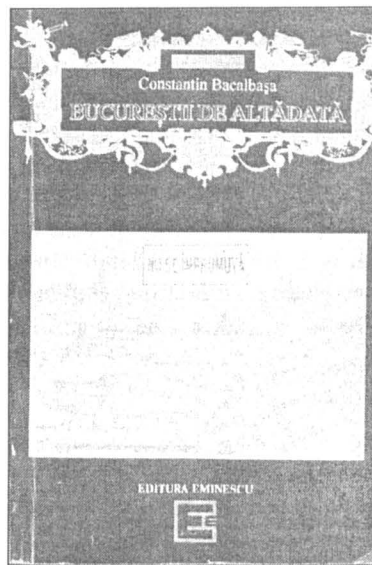
Studenții și publicistii ardeleni Secășanu, Ocășanu, Droc-Bănciulescu și alții se puseră în capul agitațiunii. Studenții de la toate facultățile se mișcă de astă dată.

O întrunire publică, așîtată, firește, de la Clubul conservator, fu convocată. Această agitație făcea parte din acțiunea extraparlamentară a opoziției retrasă din Cameră.

Studenții conservatori, cari primeau instrucțiunile și chiar subsidiile de la Clubul conservator din casa Mandy, împingeau întotdeauna la violențe.

În seara aceea consemnul erea ca studenții, după întrunire, să iasă în stradă, să treacă pe la legația austro-ungară, să huiduiască și să spargă geamurile. Dar poliția, care și ea avea printre studenți spionii ei, știa ce se plănuiuse; de aceea, pe de o parte a vestit legația din strada Vienei – astăzi strada Wilson – ca să închidă mai devreme porțile, apoi forțe polițienești au fost aduse în apropiere spre a interveni la nevoie și imediat.

Întrunirea s-a ținut în sala Carpați, acolo s-a votat o moțiune de protestare contra celor petrecute la Cluj, moțiune ce a fost, în urmă, semnată de sute de studenți. Apoi studențimea a redactat următoarea adresă către studenții români din Cluj:

„Fraților noștri,
 Studenți români din Cluj.

Știrea lașului atentat îndreptat împotriva voastră de către sugrumătorii neamului românesc a umplut de amărăciune și de indignare inima tinerimii universitare din București.

Dar să nu vă coprinde deznădejdea, căci loviturile dușmanilor voștri nu vor avea alt rezultat decât să grăbească ziua când vom trece munții spre a lupta alături de voi spre a sfărîma jugul ce vă apasă, după cum voi ne-ați trimis pe Gheorghe Lazăr spre a lupta lângă noi pentru regenerarea României.

Dar pînă ce ne vom putea da mîna pe deasupra Carpaților, pînă ce vom putea țese pe stindardul românismului cuvîntul «Dacia independentă», pînă atunci, fraților scumpi inimilor noastre, luptați fără încetare. Nu obosiți, nu vă descurajați, apărați-vă drepturile și pămîntul ce vi s-a luat, cu orice armă, de vreme ce toate armele sunt bune în mîinile apăsătorilor.

Faceți din fiecare casă o cetățuie, din fiecare femeie o eroină, din fiecare copil un luptător, luptați, luptați fără preget și, cînd cea din urmă cetățuie va fi luată, cînd cel din urmă voinic va cădea, cînd ultima armă va fi frîntă, femeile și copiii să se urce pe culmile munților ca

Luînd fulgerul din nouri
 Și de sus din înălțime
 Să-l arunce-n ungarime.

Comitetul studenților bucureșteni I. M. Iancovescu-Smeurat, Vasile Cârlova, Constantin Bacalbașa, Emil Frunzescu, Theodor Canari, Ghica Simionescu, Const. Iliescu“.

Din acești 7 studenți au murit 4. Astăzi, la 1927, mai trăiesc doi:

Emil Frunzescu, avocat, șeful stenografilor Senatului și autorul acestor rînduri.

Legăția austro-ungară a protestat energic pe lângă guvern, cerînd să se ia măsuri împotriva studenților cari au semnat protesturile împotriva faptelor de la Cluj. Imediat, ministrul Instrucțiunii a cerut rectoratului ca studenții vinovați să fie eliminați din Universitate.

În capul semnatarilor celorlalte manifeste eream eu.

De acum agitația mediciniștilor în contra d-rului Romniceanu s-a contopit cu agitația naționaliștilor.

Spre a potoli fierberea care sporea, și tot mereu creștea, doctorul Romniceanu hotărî pe d-rul Severin, decanul Facultății de medicină și senator liberal, să convoace pe studenți în marele amfiteatru al Facultății de drept, spre a încerca să pună capăt agitației.

La ziua hotărîită, amfiteatrul gema de studenți. Băncile din față erau pline cu studenții de la Medicină, însă băncile din fund erau ocupate de studenți de la celelalte facultăți. Erau aci toți militanții și toți agitatorii.

Decanul, dr. Severin – poreclit de mediciniști cu numele de Moș Tăbîrcă – intră legănîndu-se – căci era scurt și borșos –, urmat de secretarul Universității, și se urcă la tribună. Dar n-apucă să spuie întîiele cuvinte și un zgomot drăcesc izbucnește:

– Jos Moș Tăbîrcă!
 – A fară!...
 – Hoo !...

Și o ploaie de plesnitori, aruncate din fundul sălii, încep să se spargă în peretele din spatele tribunei.

Îngrozit, zăpăcit, bietul Moș Tăbîrcă scobori repede catedra și fugi pe ușă, urmărit de huiduielile, țipetele și plesnitorile din sală, care acum răpăiau ca o descărcătură de mitralieră.

În altă zi a fost atacat însuși omul care era cauza acestei mișcări.

Se știa că doctorul Romniceanu va veni la Spitalul Colțea. Aci studenții îl așteptau. Manifestația era pregătită din vreme, camerele, coridoarele, curtea erau pline de studenți. Cînd doctorul Romniceanu apărură, fu primit cu aceleași arătări de ostilitate. Însă Romniceanu era îndrăzneț și dîrz. Rezista cu cuvinte violente dar, în fața numărului și a hotărîrii manifestanților, fu silit să bată în retragere.

Repede se sui în careta care-l aștepta la poartă. După el studenții vociferau și amenințau, i s-au aruncat cu plesnitori în caretă, i s-au lipit pe spatele trăsuri afișe înjurioase!

După ce d-rul a plecat în fugă, poliția, înștiințată, veni în forță și ocupă curtea spitalului.

Noi, studenții din agitație, țineam cartierul general la cafeneaua Regală, instalată sub hotel Regal, în colțul str. Regale cu str. Academiei. Era o mare cafenea care cuprindea întreg parterul.

Un medicinist în fugă vine să ne anunțe, gîfîind, cum că la spital a pătruns poliția și că bate pe studenți. Eram în cafenea vreo 20: Nicolae Maimarolu, Costică Iliescu, Paul Scorțeanu, Iancovescu, eu și alții. Ne sculăm și plecăm în fugă, intrăm ca un vârtej în curtea spitalului Colțea, dar sub gangul turnului ne lovim de corifeii poliției de pe atunci: căpitanul Stănculescu, comandantul jandarmilor pedestri – un adevărat zbir care a sfîrșit osîndit pentru delapidare –, comisarul Coemgiopolu, un Ercule, înalt de doi metri, ofițerul de sergenți Chipiliu, celebrul Mischiu, alt ofițer de sergenți etc.

Venirea noastră a reîncurajat pe mediciniștii înghesuți prin celule și coridoare. O explozie de vociferări izbucnește. Mediciniștii – în parte – reapar în curte, o scurtă învălmășeală urmează dar liniștea se restabili. Emil Frunzescu, Petre Inotescu și Leon Constantinescu fură arestați.

Procurorul Chiru Economu veni la spital și arestă pe Emil Fruncu, care fu personal desemnat de d-rul Romniceanu cum că s-ar fi dedat la o brutală agresiune asupra sa.

Ceea ce este exact, e că atunci cînd poliția însoțită de vestiții bătauși, porecliți mai tîrziu „cetățeni indignați“, au năvălit în curtea spitalului Colțea, studenții s-au apărat cu ce au putut, servindu-se de seringă cu acid sulfuric, ardei pisat etc. În amestec, d-rul Romniceanu a fost lovit la ureche și rănît.

Emil Frunzescu, acuzat că a lovit pe doctorul Romniceanu, s-a judecat pînă la Curtea de Casație, unde a rămas osîndit la 200 lei amendă pentru... insultă adusă superiorului în exercițiul funcțiunii.

Fierberea crește. Politica, nelipsită, ca întotdeauna din mișcărilor studențești, întreține agitația.

În timpul acesta în Parlament se discută revizuirea Constituției, iar agitația se întinde din cauza dezbaterilor asupra legii de presă.

Atitudinea lui C. A. Rosetti influențează mult pe o parte din tineret, pe toți aceia cu idei înaintate. C. A. Rosetti susține libertatea deplină presei, el cere ca toate delicturile de

presă să fie judecate de jurați, el cere ca atacurile în contra familiei regale și a suveranilor străini să nu fie judecate de către tribunalele ordinare. Camera dă dreptate lui Rosetti.

La Senat, ideea contrarie lui C. A. Rosetti triumfă.

Împotriva părerii rosettiste, adică a principiului libertății absolute a presei, se ridică cel mai cu autoritate jurist al partidului liberal, Eugeniu Stătescu. El, împreună cu Beizade Grigore Sturdza, propun și fac să se voteze un amendament care trimite atacurile în contra familiei regale și a suveranilor străini la tribunale. Teza contrarie o susțin senatorii: Mișu Schina, Nicolae Flea și alții.

La Cameră, discuția asupra acestui amendament provoacă furtuna. C. A. Rosetti îl combate și face apel la Ion Brătianu, șeful guvernului, ca să apere libertatea presei. Ion Brătianu răspunde în mod evaziv, dar convingerea sa este pentru amendament. Atunci C. A. Rosetti, simțind că Adunarea va vota amendamentul Senatului, demisionează din Cameră ca o protestare.

Acest eveniment ne aruncase și pe noi, studenții cu idei radicale, în tabăra opoziționistă...

Studenții universitari publică un memoriu împotriva d-rului Romniceanu. Broșura poartă titlul: *Memoriul studenților universitari contra profesorului dr. Romniceanu, prezentat Consiliului profesoral universitar*.

Ca cuvînt înainte citim:

„Țara întreagă a fost alarmată de o mișcare a Studenților Universitari și toți se întreabă care e cauza, care e scopul ce urmărește această din urmă mișcare a tinerimii.

Multe ziare [precum] și cei chemați a lumina opinia publică n-au făcut decît a denatura cu totul adevărul prin insinuări răuvoitoare.

Publicarea acestui memoriu devine, dar, imperioasă.

În el va vedea oricine că cauza mișcării noastre e numai profesorul dr. Romniceanu, că scopul mișcării e depărtarea sa din Universitate, că mișcarea, în fine, e legitimă și trebuie să se facă“.

Iar la sfîrșit se află semnăturile a 277 de studenți din toate facultățile, dar cei mai mulți mediciniști...

Dar agitațiunea în București crește. Guvernul are indicii că se pregătește ceva. Regimentul de roșiori cu garnizoana în București este trimis repede în Dobrogea, deoarece ofițerii, fiind din familii boierești, guvernul nu e sigur de el.

Liberalii sunt alarmați și văd cum partidul se sfarmă. O întrunire publică e convocată la sala vechiului Ateneu, pe locul căruia s-a ridicat Teatrul Lyric. Întregul stat major brătienist e acolo.

După ce vorbește N. Flea, primarul Capitalei, se alege un comitet de salut public, zis comitet de rezistență împotriva acțiunii anarhice a opozițiunii.

Deodată apare la tribună un tînăr avocat, Grigore Crisenghi, nepot al lui Tache Giani, care face declarația că dacă țara e agitată iar partidul liberal divizat, cauzele sunt numai două: revizuirea Constituției cu restrîngerea libertății presei și dotațiunea Coroanei.

Un zgomot mare izbucnește.

Eugeniu Carada se repede la tribună și, pe deasupra oratorului, vorbește publicului. Zgomotul este de neînchipuit. În sală încep îmbrîncelile – fiindcă mulți conservatori ereau acolo –, apoi se aud zgomote de uși trîntite, de geamuri sparte etc. Și întrunirea se risipește în mijlocul celei mai mari dezordine.

Un număr de studenți naționaliști ne întrunim și hotărîm Sărbătorirea de 100 de ani a revoluțiunii lui Horia de la 21 octombrie 1784.

Un comitet compus din: Gheorghe Secășanu, delegat al Societății Carpații, C. C. Dobrescu, Droc-Bănciulescu, A. P. Crainic, delegați ai aceleiași Societăți, C. Bărcănescu, delegat al Unirii corale, C. Ionescu, delegat al Societății comerciale Viitorul, P. I. Inotescu, delegat al Societății studenților în medicină, Al. Lenș Filipescu, delegat al Societății Viitorul român, I. N. Iancovescu, delegat al Societății universitare Unirea, Em. A. Frunzescu, delegatul studenților în Medicină, Constantin Bacalbașa, delegatul studenților în Drept, Al. Șabner-Tuduri, delegat al studenților Facultății de științe, Al. V. Georocanu, delegat al Facultății de litere este format. El redactează un apel „la români“, cerîndu-le să se asocieze la sărbătorirea zilei de 21 octombrie (2 noiembrie). Sărbătorirea se va face prin publicarea unui album intitulat *Centenarul Revoluției lui Horia de la 1784*. Albumul a coprins: 1) Reproducția portretelor lui Horia, Cloșca și Crișan; 2) organizarea unui banchet la 21 octombrie; 3) crearea unui fond numit „fondul lui Horia“, destinat a ajuta pe românii subjugăți căzuți victimă îndeplinirii datoriei lor de români.

Dintre toți membrii acestui comitet, nu știu dacă astăzi mai trăiește vreunul, afară de Frunzescu și de mine. Îmi pare că toți au murit...

Constantin Bacalbașa,
Bucureștii de altădată (1878 – 1884),
ediție îngrijită de Aristița și Tiberiu Avramescu,
Editura Eminescu, București, 1993

La târg

Arhive bucureștene

Revoluția din 1821

(II)

Georgeta FILITTI

Documentele din arhivele sârbești oferă câteva informații stereotipe, obținute de oamenii cneazului Miloș Obrenovici de la negustorii ce făceau afaceri în Oltenia sau cu turcii adalâi. Toți observatorii străini sunt unanimi în a stabili legături tainice între revoluția lui Tudor, Eterie și căpeteniile răsculate sârbești. Ceea ce transmit însă M. Petrovici din Jagubița și Vule Gligorevici din Poreci pare mai degrabă desprins din eposul popular balcanic. La 14 martie 1821, primul îi scrie cneazului că o bandă de turci au pătruns în Țara Românească; aici li s-au tăiat urechile și nasurile. Când s-au întors la pașa din Vidin, acesta i-a batjocorit: „Ce ați căutat, aia ați găsit!“ Celălalt relatează la 24 mai în același stil activitatea capului revoluției: „comandantul Tudor a sosit la București și adunându-i pe toți boierii și ciocoi împotriva cărora a luptat, îi judecă împreună cu alți nobili din anturajul său“.

Amenințați în permanență de represiunea turcească, suspectați de colaborare cu românii, cu albanezii sau cu bulgarii, sârbii trăiau acut propria lor condiție dramatică. Aceasta și explică de ce puținele informații despre evenimentele din Țara Românească sunt totdeauna subsumate zvonurilor îngrijorătoare despre raidurile turcești.

Fără a fi implicate efectiv în evenimentele din Țara Românească și Moldova, statele italiene, Sardinia, Toscana și Vaticanul urmăreau, prin trimișii lor de la Constantinopol și Viena (iar Curia papală prin vicarii ce-i avea la Nicopole și București), scena politică românească. Informațiile furnizate de ei sunt interesante întrucât multe din ele parvin din sfera altor ambasade, nedifuzate ca atare de acestea, constituind, dacă nu chiar indiscreții, opinii care nu circulau încă pe canalele oficiale.

Rossi, reprezentantul sard la Viena, își informa ministrul de externe, marchizul de San Marzano, la 26 februarie/10 martie și la 2/14 martie 1821 că proclamațiile lui Tudor sunt „incendiarie și instigatoare“ și că motivația principală a ridicării lui este lupta împotriva fanarioților și pentru restabilirea sistemului fiscal practicat anterior ridicării acestora pe tronurile țărilor române. Distanța de locul desfășurării evenimentelor, ca și informația mediată, îl fac pe Rossi să repete, în parte, lucruri cunoscute sau să preia, fără discernământ, știri fanteziste. Așa, de exemplu, el își informa regele, la 30 martie/11 aprilie 1821 că avangarda lui Ipsilanti, condusă de Tudor Vladimirescu, a pătruns în București și atunci consulul rus și cel austriac au părăsit capitala!

Mai veridice sunt relatările sale privind comportamentul trupelor de ocupație. Țările române se pustiesc, îi scria el lui San Marzano, la 11/23 aprilie 1821, din cauza purtării „orbești și sălbătice“ a beșliilor.

Ambasadorul sard de la Constantinopol, Fr. M. de Chirico, mai bine plasat, era în măsură să dispună de informații mai complete, încheiate în rapoarte demne de reținut. La 12/24 martie 1821, el scria lui San Marzano că Turcia, mânăta de aprehensiuni mai vechi, exagerează vădit când pune toate mișcările sociale din Imperiu pe seama Rusiei. La 29 martie/10 aprilie el estima, către același, la 17.000 oameni armata lui

Tudor și declara că acesta a refuzat să adere la planul „nesăbuit“ al lui Ipsilanti, așteptând răspunsul la memoriile trimise Turciei și Rusiei. Această expectativă, preciza Chirico, l-a făcut pe Stroganov să declare că cererile lui Tudor, „făcute în numele țării“, vor fi, desigur, acceptate, total sau măcar în parte. În ultima zi a lunii mai 1821, Chirico își întreținea ministrul despre deteriorarea raporturilor diplomatice dintre Rusia și Turcia în urma ocupării „pașnice“ de către Turcia a țărilor române. Peste o lună și jumătate, el califica starea de spirit a oamenilor de stat otomani drept „disperată“ în urma notei ultimative transmise de baronul Stroganov.

Reprezentantul ducatului Toscanei la Constantinopol, R. Lützer, își informa, începând de la 29 martie/10 aprilie, vădit dezgustat, ministrul de Externe, cavalerul de Fossambroni, despre persecutarea grecilor din oraș, care a provocat un adevărat exod al acestora și despre caracterul sanguinar al operațiunilor trupelor turcești în Principate.

Mai reținem, din arhivele italiene, impresiile vicarilor Molajoni și Luigi Buonauguri, comunicate cardinalului Fontana de la congregația Propaganda Fide. Primul, pierzându-și cu totul firea, scria înspăimântat din București, la 5/17 martie 1821, că „tremură ca o creangă în bătaia vântului din cauza revoluției“. Aceasta deoarece îndeobște preoții catolici sunt suspectați a fi spioni austrieci...

Mai stăpânit, Buonauguri, vicar general de Nicopol, refugiat la Sibiu, încerca să explice starea de eferescență revoluționară existentă în Balcani. După el se realizase o „unitate spirituală“ între Serbia, Bosnia, Țara Românească, Moldova, Bulgaria, Rumelia și Macedonia iar Tudor, „român de neam și de religie ortodoxă“ fusese chemat „să accepte tronul vacant al Țării Românești“. Populația „il primise la București cu entuziasm, iar preoții îi sfințiseră steagurile“.

Mărturiile oferite de arhivele italiene, chiar dacă mai restrânse, unele insistând îndeosebi asupra situației personale a celui ce le-a consemnat, atestă ecoul stârmit de revoluție în peninsula italică, unde spiritele erau deja sensibilizate de activitatea carbonarilor.

Aceeași notă de cumpătare și apreciere obiectivă a realităților românești întâlnim în rapoartele diplomatice K. K. caracterizează și corespondența agentului prusian la București, Kreuchely cu von Miltitz, ambasadorul la Constantinopol și mai departe a acestuia cu regele Friedrich Wilhelm al III-lea. Astfel, ambasadorul, la 14/26 februarie, precizează încă de la început că Tudor a putut „așața la rebeliune“ profitând de nemulțumirea generală pentru că cine citește jalba adresată de el sultanului convine că „vexațiunile aduse poporului sunt, în adevăr, de natură să provoace cea mai profundă indignare“. De la București, Kreuchely îl ținea atât pe von Miltitz, cât și pe von Schladen, consilierul regal prusian aflat la Viena, la curent cu ce se petrecea în Țara Românească. La 19/31 martie el scria celui dintâi că Tudor și Ipsilanti „nu acționează de comun acord“ și există riscul unei ciocniri armate. La 11/24 iunie el înfățișa celuiălalt situația dramatică ce se crease în țară: ocupația

turcească se transformase într-un adevărat „măcel“, beșliii lui Chehaia bei nefăcând distincție între „rebeli“ și nevinovați. O intervenție a Rusiei, pe care o justificau acut atât tratatele bilaterale, cât și considerente umanitare, ar fi echivalat – părerea era unanimă – cu un masacru general căruia i-ar fi căzut victimă grecii și românii „vinovați și inocenți“. Lumea era atât de terorizată de prezența turcilor, iar dovezile lor de „bunăvoință“ atât de suspectate încât, amintea el într-o scrisoare din 12/24 august, boierii, de teama de a nu fi suprimați, au refuzat invitația la un banchet lansată de Chehaia bei.

Amănuntul este cultivat și în rapoartele lui Piquot, însărcinatul cu afaceri ad-interim al regelui Prusiei la Viena. La 28 februarie/12 martie 1821, el constata că insurecția lui Tudor, deși „parțială“, devine „îngrijorătoare“. Principala exigență a acestuia este revenirea la cuantumul impozitelor din timpul domnilor autohtoni (800.000 piaștri), în locul celor 12 milioane la care se ajunsese sub ultimii domni fanarioți. La București oamenii „se istovesc în presupuneri“, scria el, asupra resurselor lui Tudor. Cu vădită surprindere Piquot consemnează disciplina exemplară din armata revoluționară, faptul că turcii din București nu au fost molestați, desfășurarea nestingherită a comerțului, indiferent de direcție. Mai mult, „argumentul“ folosit de Constantin Samurcaș pentru a-l neutraliza pe Tudor, „mijloc de convingere adesea irezistibil“, – 40.000 piaștri – fusese refuzat de acesta, relevă Piquot cu nedisimulată admirație, la 7/19 martie 1821.

Observatori imparțiali, diplomații prusieni încearcă, asemeni celor austriece, să descifreze cauzele revoluției intuind fondul ei determinant social.

Informații numeroase, captate în majoritate din cercurile diplomatice constantinopolitane și cărora li se pune adesea înainte acel prevăzător galicism *on dit que...*, oferă rapoartele franceze. În plină restaurație, Franța lui Ludovic al XVIII-lea înregistra cu acuitate orice mișcare tinzând la schimbarea ordinii sociale. Aceasta și explică insistența cu care, la 8/20 aprilie 1821, ministrul de Externe Pasquier, nesatisfăcut de datele contradictorii care îi parveniseră până atunci, cerea vicontelui de Viella, însărcinatul cu afaceri la Constantinopol, explicații mai detaliate asupra evenimentelor din Balcani. El refuza să admită constituirea unui front comun în sudul Europei împotriva puterilor legitime. Totuși, la Paris se vorbea de răscularea concomitentă a Principatelor române, a Albaniei, Moreei și Arhipelagului.

În adevăr, rapoartele franceze păstrează o anumită rezervă. Rolul Rusiei, ce părea incontestabil în propulsarea evenimentelor, dezavuarea categorică ce a urmat din partea țarului Alexandru și a ambasadorului Stroganov, temporizarea turcilor în intervenția militară, expectativa – de neînțeles pentru observatorii străini – a lui Tudor, raporturile nedesluite ale acestuia cu Ipsilanti, totul crea o stare de incertitudine care îndemna la circumspecție.

Primele informații franceze de la București provin de la Pagé. La 5/17 februarie 1821, el îi scria lui Pasquier că Tudor „a luat arma în mână spre a elibera Oltenia de tirania grecilor și a boierilor“ dovedind idei de independență și de libertate“. Încercările de împotrivire inițiate de Divan rămân inefficiente, căci trupele trimise împotriva sa i se raliază imediat. Tot el, dând frâu imaginației, la 19/31 martie, avansa ideea că revoluția lui Tudor e o diversivone creată de Rusia pentru a distruge Turcia. Austria părea înțeleasă cu Rusia spre a reînvia planul Ecaterinei a II-a și al lui Iosif al II-lea de împărțire a Imperiului otoman.

În continuare, Pasquier a fost ținut la curent de Viella, evident cu știri furnizate prin Pagé. Astfel, la 26 februarie/10

martie 1821, el aprecia la 10.000 de oameni armata lui Tudor. Constituții în corpuri de infanterie și cavalerie, „exaltați de ideile de libertate și independență“. Deși se bazează doar pe forțele proprii, sublinia același diplomat la 29 martie/10 aprilie, Tudor e convins că va frânge jugul otoman. Din nenorocire, disensiunile dintre ei sunt atât de grave încât ar putea aduce „pierderea lor“ și „succesul Porții“. Pe de altă parte, atrăgea Viella atenția, Turcia e paralizată în acțiune, căci focare de răscoală izbucnesc pretutindeni în imperiu și pentru înăbușirea lor e silită să-și răspândească forțele.

Când nu dispunea de știri de la Pagé, Viella se informa, se pare, în cercurile rusești de la Constantinopol. De aceea, în rapoartele lui un loc amplu este acordat demersurilor lui Stroganov pentru scutirea țărilor române de impozit vreme de doi ani, reducerea cantităților de zahare, comercializarea liberă a restului cerealelor românești (chiar în detrimentul Odesei), stabilirea listei civile pentru domnitori. Viella, așa cum o făcuseră diplomații austriece pentru București, descrie starea de spaimă a capitalei otomane. Prigonirea grecilor, incendiile, asasinările, hoția generalizată făceau viața imposibilă. Autoritățile, depășite, asistau neputincioase la această debandadă nefăcând altceva decât să mărească ura față de greci și să fanatizeze inutil gloatele dezlănțuite. Decapitarea dragomanului Costachi Moruzi pentru traducerea inexactă a unei scrisori de la Ipsilanti i se păruse, pe bună dreptate, diplomatului francez, o cruzime inutilă, un motiv în plus al întreținerii stării de groază, relevată în scrisoarea din 12/24 aprilie către Pasquier. Aceeași sălbăticie constata, o lună mai târziu, la 31 mai/12 iunie, și la Galați, unde pașa Brăilei transformase orașul într-o baie de sânge ucigând și femeile gravide căci purtau în pânțe viitori trădători.

De la jumătatea lunii iunie, rapoartele diplomatice franceze capătă un caracter de rutină. Revoluția din Țara Românească era considerată ca apropiindu-se de sfârșit, de aceea ele relatează neutru derularea în continuare a evenimentelor, acceptând versiunile turcești, rusești sau austriece. Așa, marchizul de Caraman, ambasador la Viena îi scria la 25 mai/6 iunie lui Pasquier, împrumutând spusele lui Metternich, că în așteptarea ocupanților turci ordinea a fost păstrată la București grație supușilor K. K., constituți în gardă de protecție, la cererea chiar a lui Chehaia bei.

Iar la 18/30 iunie insista asupra disciplinei „care uimește pe toți“ a trupelor turcești de ocupație în Principate. Apoi, la 20 august/1 septembrie despre „fericita soluție“ (Metternich) de numire a domnilor pămînteni. Latour-Maubourg, succesorul vicontelui Viella la Constantinopol, dezvăluia, în vara următoare, la 29 iunie/11 iulie 1822, ducelui de Montmorency, noul ministru de Externe, dedesubturile căutărilor Turciei, disensiunile violente iscate între demnitarii otomani în legătură cu viitorul statut al Principatelor: grecii fanarioți, prin ocuparea tronurilor țărilor române vreme de o sută de ani, dobândiseră „aproape“ un drept asupra lor. Clientela numeroasă întreținută de ei în imperiu îi susținea cu înverșunare la Divanul imperial cramponându-se de aceste posturi.

Indiscutabil, Franța a manifestat permanent interes pentru situația din Balcani. Pe de o parte, el era justificat de temerea izbucnirii războiului între Rusia și Turcia, cu consecințe imprevizibile pentru faimosul „echilibru“ european. Pe de altă parte, tulburările sociale puteau primejdui comerțul său în Levant, încât cabinetul de la Tuileries dorea să cunoască pulsul politic. Această preocupare la modul general și explică vehicularea mai mult a informațiilor dobândite de la alții, dezinteresul pentru analiza nuanțată a ceea ce se întâmpla în țările române.

Dovada că și aflat la distanță și puțin familiarizat cu realitățile politico-sociale ale unei țări, un diplomat inteligent poate deosebi faptul autentic de afirmația gratuită, o constituie rapoartele ambasadorului portughez la Viena. În afara valorii intrinsece, cele trei piese din arhivele din Lisabona devin prețioase căci evidențiază interesul purtat românilor la extremitatea continentului.

La 9/21 martie R. H. de Andrade scria ministrului său de Externe, Th. A. de Villanova, că spiritul revoluționar se propagă cu repeziciune în Țara Românească și Moldova. Fără a cere formal o constituție, așa cum se procedase în cazuri similare în Spania și la Napoli, răsculații cereau revenirea la sistemul de impozite încasat anterior numirii domnilor fanarioți. Peste zece zile, la 19/31 martie, el declara că mișcarea e mult mai serioasă decât păruse inițial. Între observatorii străini diplomatul lusitan se singularizează în mod remarcabil căci în locul etichetelor de „demagogice“, „pompoase“ etc., el apreciază la justa valoare – aceea de adevărate programe revoluționare – proclamațiile lui Tudor. Din lectura lor, scrie Andrade, conducătorul revoluției apare ca „un om întreprinzător, cu un caracter ferm“, hotărât să lupte împotriva boierilor. Dezavuarea energetică a Rusiei și ajutorul grabnic oferit de Austria i se par în firea lucrurilor. Cele două imperii nu puteau niciodată și în nici o împrejurare sprijini mișcări de răzvrătire căci amândouă „sunt angajate... în campania de sufocare a spiritului de revoltă care se manifestă atât de deschis peste tot“.

Ultimul raport al lui Andrade e adresat, la 27 august/ 8 septembrie, noului ministru de Externe, S. Pinheiro Ferreira și reține incidentul cu bimbașa Sava, tovarăș al lui Tudor, trecut în tabăra turcească și lichidat apoi alături de oamenii săi „cu ferocitate“ de Chehaia bei. Excesele trupelor acestuia au transformat parțial Bucureștii în cenușă, își încheie el raportul.

Dacă tonul rapoartelor lui Andrade lasă să răzbată spiritul liberal de care era cuprinsă societatea din Peninsula Iberică, documentele diplomatice engleze excelează într-un conservatorism rigid.

Diplomația engleză s-a apropiat de realitățile românești cu ideea preconcepută că Tudor s-a ridicat împotriva suveranului „legal“, ca „rebel“ și prin urmare trebuie tratat în consecință. Întreaga activitate a lui Strangford la Constantinopol a vizat aplanarea conflictului ruso-turc, reactualizat de revoluția română și de mișcarea lui Ipsilanti, în vederea menținerii forței și integrității Imperiului otoman. În primul raport către ministrul său de Externe, din 26 februarie 1821, Strangford apreciază că Tudor s-a ridicat împotriva administrației prevaricatoare a fanarioților silindu-i în același timp pe boieri „să respecte privilegiile acordate românilor de către Turcia“. Peste o lună, la 23 martie/ 14 aprilie, ambasadorul englez la Petersburg, Charles Bogot, comenta la rândul său acțiunile lui Tudor: dintr-un început ele trebuie separate de ale lui Ipsilanti căci „au o origine distinctă și urmăresc în multe privințe scopuri diferite“. Tudor nu contestă autoritatea Porții și nu pare a cere independența țării, însă atitudinea amenințătoare pe care a adoptat-o face ca demersul său să fie privit ca „o insurecție deplină și fătășă“.

În primăvara următoare, protestelor Porții otomane asupra comportamentului sălbatic al trupelor sale de ocupație în Principate nu li se mai putea răspunde doar cu note diplomatice dibaci redactate sau cu justificarea factice că a fost ultragiât islamismul. Strangford, care până și în masacrele notorii de la Galați era dispus să vadă simple calomnii la adresa Porții, a

trebuit să întreprindă ceva pe cont propriu spre a afla adevărul. În acest sens l-a trimis pe Koch în Țara Românească. Chestionarul ambasadorului și răspunsurile acestuia sunt cuprinse în raportul din 17/29 martie 1822. După un preambul despre jafurile comise de fanarioți, Koch declară că Tudor „răzvrătitul“, care își zice „răzbunător al Daciei“, a aprins toată țara lăsând în urma lui „scrum, prădăciuni și omor“. Trupele turcești de ocupație, al căror efectiv îl estimează la 17.000 de oameni, au obligat țara la contribuții excesive. Între dorința de a place ambasadorului și obligația de a fi cinstit Koch îndulcește portretul lui Chehaia bei cu „conduită corectă, nobilă și ome-nească“, dar despre trupele sale spune adevărul curat: ostașii lui se dedau adeseori, „ca să nu spun zilnic“, la „excese de cea mai cumplită atrocitate“.

La întrebarea „Ce cred boierii despre greci?“, Koch constată că majoritatea sunt încă în emigrație și dacă s-au aflat totuși unii care au pornit la luptă, declarându-se de partea rebelilor“, cu totul altele „decât cele ale grecilor au fost motivele lor“. În sfârșit, pentru a cunoaște exact dispozițiile trimise de Poartă caimacamilor, Strangford dorea să știe dacă ar putea obține, contra cost, copii de pe firme.

Deși în miezul lucrurilor, ambasadorul englez nu se dovedea totdeauna perfect informat sau intuiția sa nu era dintre cele mai sigure. La 28 iunie/10 iulie 1822 el îi scria ministrului de Externe, lordul Londonderry, că după toate probabilitățile viitorii domni ai Principatelor vor fi tot greci. Alegerea Consiliului imperial s-a oprit deocamdată asupra fiului lui Scarlat Callimachi, a fiului lui Alexandru Suțu, Negri și Arghiropol. Peste numai câteva zile, la 6/18 iulie, el comunica aceluiași numirile lui Grigore Ghica și Ioniță Sandu Sturdza, ce-i fuseseră anunțate cu prioritate, deoarece tratase totdeauna Poarta „cu considerație și respect“. Cei doi condiționaseră, după afirmația lui Strangford, în scrisoarea din 7/19 august, primirea tronurilor de retragerea misiunii consulului rus Pini în Principate. Pe de altă parte, însă, prevederea Turciei ca viitorii domni să nu aibă legături cu Rusia se vădise inutilă, căci amândoi aveau chiar rude și numeroase relații la Curtea de la Petersburg.

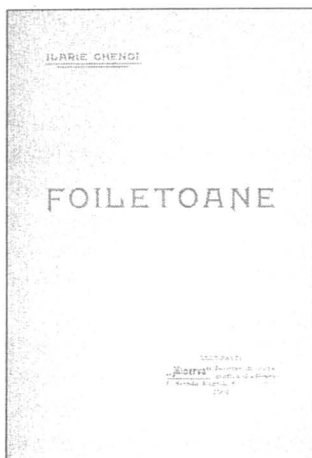
În drum spre patrie, Strangford face un popas în Țara Românească și impresiile culese le transmite din Viena în raportul de la 23 septembrie / 5 octombrie 1822. Din conversațiile cu câțiva boieri – unul dintre ei, Mihai Filipescu, îi trimite apoi și o scrisoare de recomandare pe care o atașează raportului – desprinde trei aspecte: luptele între boieri pentru întâietatea în funcții sunt necurmăte; amestecul străin în treburile Principatelor este un factor de destabilizare. În sfârșit, martor ocular, poate confirma prăpădul lăsat de trecerea trupelor turcești de ocupație.

Concluzia sa, surprinzătoare la un apărător fervent al prerogativelor turcești, este totuși aceea care se impune după trecerea în revistă a desfășurării evenimentelor de acum 187 de ani: „dacă românii ar fi lăsați să se descurce singuri și acest sistem al intrigilor străine care a dominat atât de mult în Principate ar fi curmat, noul guvern se va consolida în mod ferm și pașnic“.

Mărturii inedite, viziuni necunoscute asupra evenimentelor, confirmări ale unor date deja cunoscute atrag atenția asupra bogăției informaționale cuprinse în arhivele europene privitoare la români.

Patrimoniu

Din colecțiile Bibliotecii Metropolitane București

Ilarie CHENDI, Foiletoane

„Minerva“ Institut de arte grafice și editură, București, 1904

... dacă tinerii noștri scriitori vor înțelege duhul vremii și se vor călăuzi de ideea conducătoare, curentul se va închea de-a binele și câmpul literaturii noastre va începe a rodi din nou. Studiul istoriei este cărarea cea mai sigură pe care putem să eșim la lumină. Pe urma lui e natural să răsăre o literatură de nobile nisuiți, căci ne vom ordona ast-fel sentimentele, ne vom disciplina gândirea, vom relua raporturile cu scriitori vechi, cu limba și poezia veche, cu credințele poporului, – ne vom regăsi pe noi înșine.

Din faptele străbunilor. Povestiri ale cronicarilor

Rânduite, adnotate și publicate de N. Iorga, Tipografia Societății «Neamul Românesc», Vălenii-de-Munte, 1909

Fragmentele pe care le dăm aici nu sunt luate la întâmplare ca în alte culegeri, pripite sau incompetente, făcute în vederea noului program care prevede cetirea din cronicari. Am căutat să dau istoria însăși a neamului nostru, și anume în acele părți care pot crește încrederea noastră în noi înșine, părțile ce cuprind vitejie, danii pentru Biserica, ispravă, faptă într'un cuvânt, luând din fiecare cronicar ceea ce se potrivea mai bine cu acest scop. Nu cred să fi lăsat la o parte din mărturiile trecutului nostru nimic din triumfurile și faptele bune ale neamului...

Lucretiu PATRASCANU, Sous trois dictatures

Éditions Jean Vitiano, Paris, MCMXLVI

... La caractéristique des pages qui vont suivre est qu'elles furent écrites par l'auteur lorsqu'il se trouvait à Poiana-Tapului (Zamora) où il se vit assigner en 1941 un domicile forcé. Elles reflètent donc toute la puissance d'observation d'un homme qui, du fond de sa prison, a non seulement voulu combattre sa solitude, mais s'est donnée pour tâche d'expliquer, pour l'histoire, les dessous des principaux événements ayant marqué profondément la structure organique et politique de la Roumanie depuis 1935...

Istoria cărții

Simpozionul Internațional CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA

consacrat aniversării a 500 de ani de la prima tipăritură pe teritoriul României

1508 – 2008

Între 20 – 23 septembrie, la București, cu prilejul împlinirii a 500 de ani de existență a tiparului românesc și cu ocazia Zilei Bucureștilor, din inițiativa domnului Director General al Bibliotecii Metropolitane București, dr. Florin Rotaru, s-a organizat Simpozionul Internațional *Cartea. România. Europa*.

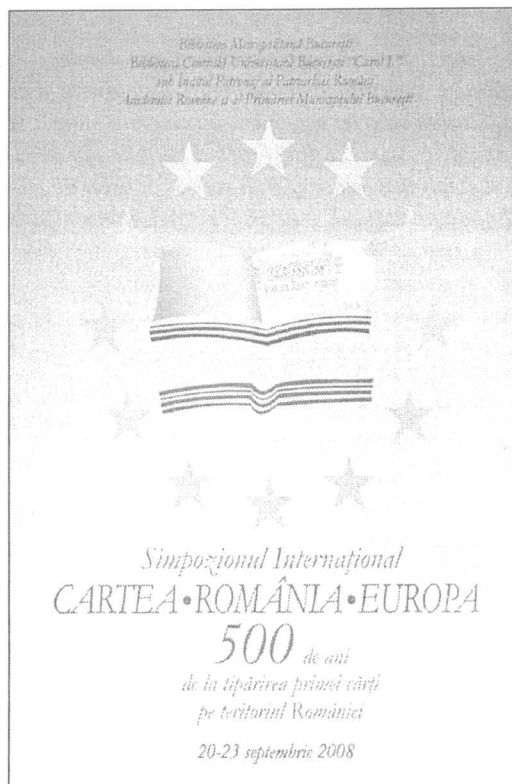
La realizarea lui a colaborat Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”. Toată acțiunea s-a aflat sub Înalțul patronaj al Patriarhiei Române, al Academiei Române și al Primăriei Municipiului București.

La acest însemnat eveniment cultural au participat 50 de invitați din România și 15 din străinătate: profesori universitari, cercetători, filologi, bibliologi, specialiști în domeniul cărții vechi și biblioteconomiei.

La deschiderea oficială a Simpozionului, care a avut loc în Aula Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”, sâmbătă, 20 septembrie, orele 10, au participat: P.S. Ciprian Cămpineanu, episcop vicar patriarhal, care a citit cuvântul Preafericitului Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, acad. Ionel Haiduc, Președintele Academiei Române, prof. univ. dr. Mircea Regneală, Directorul General al Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”, acad. Răzvan Theodorescu.

Din partea invitaților străini Simpozionul a fost onorat prin prezența, pentru prima oară în România, a d-nei Claudia Lux, din Germania, Președinta Federației Internaționale a Asociațiilor și Instituțiilor de Biblioteci (IFLA), și a d-lui Jean-Noël Jeanneney, proeminent istoric francez, Președinte al Radio France și Radio France International (1982 – 1986), om politic, fost președinte al Bibliotecii Naționale a Franței, autor a numeroase cărți, printre care *Când Google a provocat Europa – pledoarie pentru un impuls*, tradusă în română și în mai multe limbi și dăruită participanților.

Au fost prezente la Simpozion și alte personalități marcante ale bibliologiei europene: d-na Liv Saeteren, președinta METLIB (Metropolitan Libraries Section, IFLA),

prof. Réjean Savard, președintele AIFBD (Asociația Internațională Francofonă a Bibliotecarilor și Documentariștilor), dl. Fodor Peter, directorul Bibliotecii Metropolitane din Budapesta ș.a.

Lucrările s-au desfășurat în cadrul a trei secțiuni: *Istoria cărții europene*; *Biblioteca tradițională și ciberbiblioteca*; *Romanitatea orientală. Cultură și civilizație*.

Cu ocazia deschiderii Simpozionului, a avut loc și vernisajul Expoziției de carte veche românească din patrimoniul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” și din colecția personală a preotului dr. Florin Tuscanu, protopop de Roman și participant la eveniment.

Simpozionul s-a încheiat cu o excursie documentară la Târgoviște și Curtea de Argeș.

La reușita acțiunii a contribuit și colaborarea organizatorilor cu Compania BTL Media.

Cu această ocazie, cultura românească a sărbătorit unul dintre momentele sale fondatoare: 500 de ani de la apariția primei tipărituri, *Liturghierul*, tipărit în limba slavonă de ieromonahul Macarie la Mănăstirea Dealu în anul 1508. *Liturghierul* este astăzi o piesă rară, în bibliotecile din România păstrându-se doar cinci exemplare. Datorită lui Macarie, Galaxia Gutenberg a ajuns rapid și în Țările Române, iar între apariția *Bibliei* lui Gutenberg (1455) și cea a *Liturghierului* lui Macarie nu trecuseră decât 53 de ani. Conform *Bibliografiei Românești Vechi*, pe teritoriul Țărilor Române, în secolul al XVI-lea, au fost tipărite 36 de cărți, cifră care conferă culturii române un loc mai mult decât onorabil în Europa acelei epoci.

Aniversarea a 500 de ani de la tipărirea *Liturghierului* lui Macarie a avut loc în contextul în care Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2008 ca fiind „Anul Sfintei Scripturi și al Sfintei Liturghii”. *Liturghierul* lui Macarie a fost urmat de alte două cărți bisericești: *Octoihul*, slavon (1510) și *Tetraevangheliarul* (1512). Cele trei tipărituri au circulat în Țările Române și în monastirile și bisericile din Balcani, în final aflându-se în diferite biblioteci europene.

Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, adresat participanților la Simpozionul internațional *Cartea. România. Europa*

Liturghierul lui Macarie

Stimați participanți la
Simpozionul Internațional
Cartea. România. Europa,

Anul de la Hristos 2008 a adus în conștiința publică românească două repere aniversare de profundă semnificație pentru istoria, spiritualitatea și cultura poporului nostru.

Se împlinesc, deodată, 500 de ani de la tipărirea primei cărți pe pământul românesc – Liturghierul, apărut la Târgoviște, Mănăstirea Dealu, în anul 1508 – și 320 de ani de la tipărirea primei ediții integrale în limba română a Sfintei Scripturi – Biblia, apărută la București, în tipografia Mitropoliei, în anul 1688.

Pentru sublinierea însemnătății deosebite a acestor evenimente, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a adoptat, la

Biblia

propunerea Noastră, hotărârea ca anului 2008 să i se confere, pe plan spiritual și cultural, o conotație specială, fiind intitulat: Anul Sfintei Scripturi și al Sfintei Liturghii.

Această denumire simbolică așează în deplină lumină locul și rolul fundamental pe care Cuvântul lui Dumnezeu și trăirea plenară în Hristos prin Biserică le-au avut în viața poporului român, a cărui etnogeneză și a cărui încreștinare s-au realizat într-un proces de firească împletire, constituind, apoi, până în zilele noastre, temelia statornică a unei istorii bimilenare.

Cunoscând, așadar, cuvântul Evangheliei încă de la începutul plămădirii lor ca popor, strămoșii noștri l-au primit, l-au păstrat și l-au făcut roditor în primul rând prin Sfânta Liturghie. Din această perspectivă este semnificativ faptul că în textul Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur întâlnim nu mai puțin de 128 de referințe din Noul Testament, pe lângă cele 120 din Vechiul Testament!

Acum, când marcăm împlinirea a 500 de ani de tipar românesc prin Liturghierul lui Macarie de la 1508, subliniem legătura profundă dintre Sfânta Scriptură și Sfânta Liturghie. Cățiva ani mai târziu, în 1512, avea să urmeze și tipărirea, în aceeași tipografie de la Mănăstirea Dealu condusă de ieromonahul Macarie, a celui dintâi Evangheliar, în vremea și sub oblăduirea Dreptcredinciosului Domnitor Neagoe-Vodă Basarab (1512 – 1521), cel pe care Biserica noastră a hotărât, tot în acest an, 2008, să-l treacă în ceata sfinților din Calendarul Ortodoxiei Românești. Datorită acestor repere importante, viața cultural-spirituală românească înregistrează, anul acesta, o suită de manifestări începute încă din vară, când Arhiepiscopia Târgoviștei a lansat în două variante editoriale de lux edițiile retipărite, după formatul original, ale Liturghierului lui Macarie, precum și un volum cu traducerea textului acestuia în limba română și cu cele mai importante studii științifice consacrate acestei cărți. Iar peste aproximativ o lună, la sărbătoarea Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor (27 octombrie), deodată cu aniversarea a 350 de ani de la sfințirea Catedralei Mitropolitane și Patriarhale din București, Patriarhia Română va găzdui o amplă expoziție de carte veche intitulată Sfânta Scriptură și Sfânta Liturghie în viața poporului român.

Adăugându-se acestor manifestări și acelora ce vor fi găzduite de alte importante instituții culturale românești, simpozionul internațional Cartea. România. Europa, organizat zilele acestea de Biblioteca Metropolitană București și de Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, reprezintă un bun prilej de exprimare în conștiința publică românească a însemnătății aniversării a 500 de ani de tipar românesc și, totodată, o afirmare a contribuției culturii românești la dezvoltarea culturii europene.

Apreciem, așadar, în mod deosebit și binecuvântăm manifestarea științifică și culturală ce își deschide astăzi ucrările în Capitala României. Totodată, felicităm călduros pe organizatorii care au inițiat și realizat acest prestigios Simpozion internațional.

Cu aleasă prețuire și binecuvântare,

† DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Centenar**EDGAR PAPU**
1908 – 1993

Că Edgar Papu nu e un critic sau, oricum, nu e unul în sensul obișnuit al termenului, se vede nu numai din faptul că n-a practicat comentariul literaturii la zi [...], dar din înseși obiectivele și temele întregii sale activități. Încă de la începuturi, literatura nu a constituit pentru el un domeniu de referință exclusivă. Interesul său se plasează la răspântia domeniilor culturii și în punctele de întâlnire ale acestora cu viața. Formele de cultură sunt considerate în paralel cu formele de viață nu spre a fi discriminate, ci, dimpotrivă, asociate. Cultura însăși, în ansamblul ei, e văzută ca o formă de viață și, nu întâmplător, arta e chemată să dea soluții nu numai culturale, ci și existențiale.

Mircea MARTIN

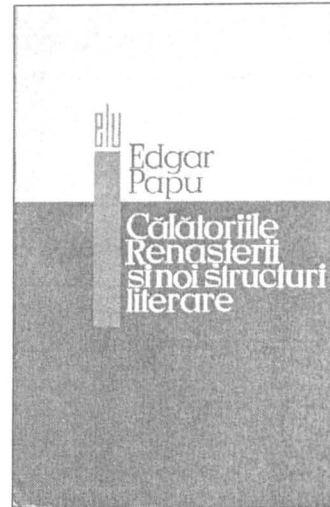
Biografia

Edgar PAPU (13.IX.1908, București – 30.III.1993, București), estetician, eseist și traducător. Provine dintr-o familie de funcționari, Italia Papu (n. Bettelli) și Iacob Papu. La București învață la liceele „Sf. Iosif” și „Sf. Sava”, absolvit în 1927, obține licența în litere (1931) și în filozofie (1932). Debutază la „Cuvântul”, în 1929, cu o cronică plastică. Își va completa studiile la Viena și în Italia. După întoarcerea în țară, funcționează ca profesor la Liceul Național din Iași (1938–1943) și la liceul „Sf. Sava” din București (1943–1946), în acest răstimp susținându-și doctoratul cu o teză despre estetica formelor deschise în artă sub îndrumarea lui Tudor Vianu. Între 1946 și 1952 este asistent, apoi lector la Catedra de literatură universală de la Universitatea bucureșteană (1954–1961) și conferențiar la catedra de scenografie a Institutului de Arte Plastice „N. Grigorescu” (1968–1975). Își întrerupe activitatea pedagogică între 1952 și 1954, când lucrează ca redactor la Institutul de Lingvistică. Spre sfârșitul perioadei de jiste este arestat și o vreme nu i se îngăduie să publice. A fost membru în Consiliul Uniunii Scriitorilor și director de studii la Universitatea Cultural-Științifică, a făcut parte din colegiul de redacție al revistelor „Cahiers roumains d'études littéraires” și „Secolul 20”. A fost distins cu premii de Uniunea Scriitorilor (1968, 1978) și de Asociația Scriitorilor din București (1977).

Scrieri: *Răspântii. Forme de viață și cultură*, București, 1936; *Artă și imagine*, Iași, 1939; *Soluțiile artei în cultura modernă*, București, 1943; *Giordano Bruno. Viața și opera*, București, 1947; *Călătoriile Renașterii și noi structuri literare*, București, 1967; *Di luminile veacului*, București, 1967; *Evoluția și formele genului liric*, București, 1968; *Altidorfer*, București, 1969; *Fețele lui Iam*, București, 1970; *Poezia lui Eminescu*, București, 1971; *Între Alpi și Marea Nordului*, București, 1973; *Arta și umanul*, București, 1974; *Barocul ca tip de existență*, I-II, București, 1977; *Din clasicii noștri. Contribuții la ideea unui protocronism românesc*, București, 1977; *Existența romantică. Schiță morfologică a romantismului*, București, 1980; *Orizonturi la început de veac*, București, 1982; *Motive literare românești*, București, 1983; *Apolo sau Ontologia clasicismului*, București, 1985; *Despre stiluri*, București, 1988; *Lumini perene. Retrospecții asupra unor clasici români*, București, 1989; *Excurs prin literatura lumii*, București, 1990; *Scriitori filosofi în cultura română*, Craiova, 1994.

Traduceri: Epicur, Lucrețiu, *Texte alese*, introd. Cl. Gulian și Marcel Breazu, București, 1950 (în colaborare cu H. Mihăescu Florencio Sanchez, *În familie*, București, 1957; Cervantes, *Iscusitul hidalgo Dan Quijote de la Mancha*, București, 1957 (în colaborare cu Ion Frunzetti); Federico Garcia Lorca, *Mariana Pineda*, în Federico Garcia Lorca, *4 piese de teatru*, pref. Mihnea Gheorghiu, București, 1958; J. Villafafie, *Povești și legende*, București, 1960; Ramón del Valle-Inclán, *Tiranul Banderas. Curtea miracolelor*, pref. trad., București, 1967; Kurt Held, *Zora cea Roșie și banda ei*, București, 1968.

Texte reproduse din: Edgar Papu, *Barocul ca tip de existență*, II, Editura Minerva, București, 1977; Academia Română, *Dicționar General al Literaturii Române*, P/R, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2006.

Barocul ca tip de existență

Pe când romantismul dispune de *viziunea* înfinitului, barocul, fără a se prevala de o asemenea viziune, este el însuși infinit ca *structură*. Definiția apare, însă, aproximativă, și necesită un corectiv imediat. Nu ne putem închipui ca înfinitul *viziunii* să nu se extindă în romantism și asupra *structurii*. Tocmai aci se constituie distincția cea mai profundă față de baroc. Extinderea de la viziune la structură în sensul înfinitului nu atinge numărul limitat al trăsăturilor romantice, ci numai caracterul intrinsec al fiecăreia din aceste trăsături. Visul sau fantezia asociativă sînt nesfîrșite numai în propria lor matrice, dar ele se integrează printre cele cîteva trăsături mărginite numeric ale romantismului. În componența barocului, dimpotrivă, tocmai aceste trăsături constitutive se înșiruie la infinit, ca încăperile unui palat fermecat sau ca poveștile din *O mie și una de nopți*...

Barocul nu se arată numai ineputabil și infinit în comparație cu celelalte stiluri sau fenomene artistice, care cuprind un caracter limitat; el se mai prezintă și *confuz* în raport cu relativa claritate a altor determinări stilistice...

În sfîrșit, barocul nu este numai infinit și confuz, ci și insolubil. S-ar cere aci o aproximativă elucidare în raporturile unora din acești termeni. Ideea de confuz, bunăoară, nu coincide totdeauna cu aceea de insolubil. Există și confuzii susceptibile de o limpezire, adică de o soluție. Barocul nu intră, însă, în această categorie. El se află grevat de un caracter insolubil. Prilejul ne îndeamnă să apelăm din nou la o confruntare cu romantismul. Ni s-ar părea concludentă, în cazul de față, o comparație între *contrastul* romantic și cel baroc. Primul din ele își găsește totdeauna o soluție, o explicație, o conciliere. Unul din termenii contrastului romantic este adesea un simplu adjuvant sau un pilot cu funcțiune instrumentală, destinat să-l scoată mai puternic în relief pe celălalt. Delicvența lui Jean Valjean trebuie să facă mai evident caracterul exemplar de model social și moral al eroului lui Hugo, după cum și monstruoșitatea fizică a lui Quasimodo, deține atribuția de-a sublinia cu o

insistență potențată puritatea sa sufletească.

În alt sens se poate vorbi tot de un contrast fictiv sau numai aparent între *exaltarea* și lucida *autoironie* romantică. Nici relația alăturată a acestor doi termeni nu face să rezulte o contradicție propriu-zisă. Noțiunea exaltării și aceea a autoironiei sînt numai *complimentare* dar nicidecum *contrastante*. Parabola *albatrosului* în cunoscutul poem baudelairian cuprinde o explicație perfectă a legăturii lor în fizionomia tocmai a marelui poet romantic. Mărimea aripilor, adaptate pentru zbor, face grotesc mersul pe pămînt. Exaltarea și autoironia sînt fețele opuse ale aceleiași medalii...

... figurile umane cele mai insondabile din întreaga literatură universală, Faust, Hamlet, Don Quijote și Don Juan, sînt expresii generate exclusiv de către marele moment al acestui stil. În constituția unor atari figuri umane se manifestă, la fel de puternice și la fel de nedispuse să cedeze, pornirile antagonice ale conștiinței lor, aflate într-o continuă și neîmpăcată ciocnire. Tocmai această divizată componență structurală, iar nu supoziția că sensul le-ar fi rămas încă incomplet asimilat de cercetători, cuprinde în sine explicația faptului că, după atîta vreme, se mai fac încă sondări pasionate în mărilor interioare ale acestor personaje.

Ar părea, însă, că ne contrazicem, ceea ce nici n-ar fi de mirare la investigația unui fenomen atît de complicat ca barocul. Nu este, totuși, cazul în circumstanța de față. Ne referim la faptul că am invocat elementul esențial al *strălucirii* baroce, filtrate în simbolul *perlei*, element prin care un organism slab sau slăbit se apără de amintita leziune interioară ce încurajează sau chiar invită adesea și agresiunea din afară. N-am spus, însă, niciodată că o asemenea splendoare compensează realmente lipsa puterii, a cărei substitută se voiește. Ea constituie doar o aparență sau, cel mult, un succedaneu al soluției. Funcțiunea nu estetică, ci strategic-vitală, a strălucirii este cu totul aleatorie, devenind utilă numai ca simplă oportunitate de moment, capabilă poate să *amîne* un dezastru, dar nu să-l anihileze efectiv...

Autografe contemporane

Alexandru BRAD

Biobibliografie

Alexandru Brad s-a născut la 27 octombrie 1938, în comuna Pănade, județul Alba, al cincilea din cei nouă copii ai țăranilor Cornelia (n. Barna) și Traian Brad. După absolvirea claselor primare, a urmat Școala Profesională de Meserii de pe lângă Combinatul Chimic din Târnăveni, unde a și lucrat un timp. Din 1956, angajat al Uzinelor de tractoare din Brașov, în secția Oțelărie. Colaborează la ziarul de uzină „Tractorul” cu reportaje și poezii. Debutează cu versuri la rubrica „Steaua fără nume” a revistei „Luceafărul”.

În anul 1960 lucrează la ziarul uzinei de tractoare. În perioada 1961 – 1963 se află la București, la o școală de Jurnalistică, după absolvirea căreia este repartizat la Agenția Română de Presă „Agerpres”. În această perioadă absolvă cursurile liceale fără frecvență. În 1968 este transferat la ziarul „Știința” pe post de corespondent pentru județele Ialomița, Ilfov și Teleorman. În paralel cu activitatea redacțională urmează la fără frecvență cursurile Facultății de Istorie din cadrul Academiei de Științe Sociale și Politice „Ștefan Gheorghiu”.

În perioada 1978 – 1989 lucrează la Catedra de Teoria și Practica Presei, din Facultatea de Ziaristică ASSP „Ștefan Gheorghiu”. După 1989 este angajat ca publicist la ziarul „Satul Românesc”, apoi secretar general de redacție la cotidianul „Dimineața”, din 1993 până în 2005 a fost director al revistei „Agricultura României” iar din 1998 până în prezent președinte al Fundației Naționale „Satul Românesc”, care editează periodicul cultural trimestrial „Acasă”.

Autor al volumelor de versuri *Liniștea zăpezilor* (1969), *Vârsta copiilor mei* (1976), *Carusel* (1979), *Dor de-acasă* (1982), *Ora ceasului din turn* (1985), apărute toate la Editura Eminescu, al volumului de esuri *Brazde verticale* (2001), cuprinzând o parte din intervențiile sale publicistice împotriva distrugerii agriculturii, al antologiei de versuri *Desene pe suflet* (2002) și al volumelor de proză și memorialistică *Majoritate supusă* tipărite la Editura Fundației Naționale „Satul Românesc” în anul 2006.

Coautor, alături de Ion Brad, al scenariilor literare după care s-au realizat filmele artistice *Ultima noapte a singurătății*, *Drumuri în cumpănă* și *Din prea multă dragoste*.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din 1982.

S-ar putea...

*S-ar putea să mă cauți, să mă strigi, înțelept
Trupul meu peste clipă să-ți rămână de veghe,
S-ar putea să mă mai chemi când e ceasul mai drept,
Când la vremea poruncii nu mai fi-vom pereche,*

*Când din ora aceea ar mai fi de trecut,
Ca o apă stătută, doar un pas, o părere
S-ar putea ca, besmetic, muribundul minut
Să m-abată la țărnul înecat de durere.*

*S-ar putea, răătăcit, mai apoi... S-ar putea
Îndoielnica sete de iubire să-nvie
Doar în umbrele noastre luminând într-o stea
Căzătoare și ea, prea târzie.*

Numele meu, în tăcere

*Câtă liniște în această neliniște,
Câtă neîmpăcare în această împăcare,
Câte spice de grâu copt în miriște
Și câtă ne s'ârșire în cărare;*

*Câtă alergare în această odihnă,
Câtă supunere în această tristețe –
Atâta sudoare înclinându-ne frunțile,
Atâta risipire de tinerețe;*

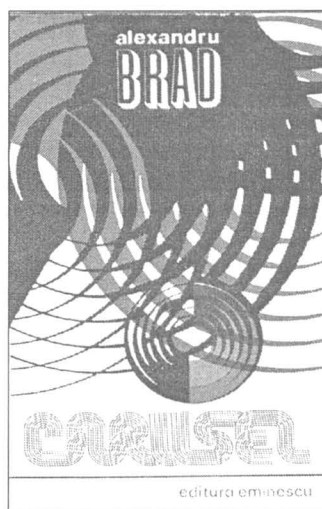
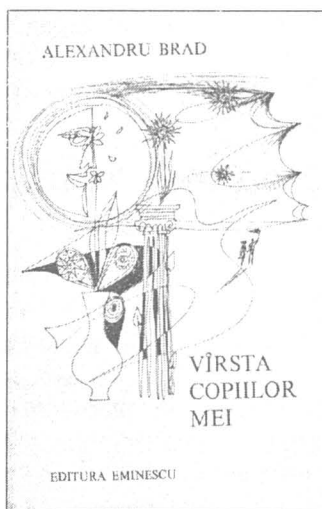
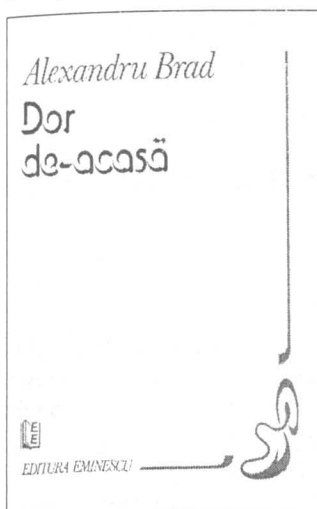
*Câtă neliniște în această neodihnă,
Câtă sfială în această durere –
Atâta pământ zidit cu obârșia
Namelui meu, în tăcere...*

Ora ceasului din turn

*Tresar, revenind în cetate –
La ceasul acesta, diurn
Prin aerul pur, ca de sticlă,
Coboară-se pacea din turn,*

*Răzbată departe, aproape
Semnalul încins în ecou...
Prin aerul pur, ca de sticlă,
Înalță-se gândul cel nou...*

*Și pună-și iubirea pecetea
Pe ceasul la care mă-nclin,
Cum numai ea știe să pună
În toate însemnul divin.*

Inima Ardealului

Există în istoria noastră nenumărate locuri și momente care, în timp, au devenit adevărate pietre de hotar.

Un asemenea reper, adevărat punct cardinal, este Blajul...

De ce cred eu că drumurile mele la Blaj au fost atât de rare, atât de puține în cele din urmă? Mă întreb și-mi răspund tot eu. Pentru că pe vremea când se putea merge la Blaj, așa cum am fost eu cu traista cu prune, eram copil mic, nu știam altceva despre Blaj decât că are magazine multe, biserici frumoase și mulți vânzători de înghețată. Și că orașul e plin de școlari cuminiți și de școlărițe care umblă, cum le-am văzut eu cu vârul meu atunci, numai în șir, cu o doamnă bătrână după ele. Nici după ce-am început să merg la școală, iar când am ajuns în clasele mai mari nu se mai puteau vorbi multe despre Blaj, n-am avut de unde ști că urbea este încărcată de o măreață istorie, că la venirea năvălitorilor satul de-atunci era așezat pe aceleași locuri de astăzi, că el a fost când dat, când cedat, dar că un om plecat în pribegie nu s-a lăsat nicicum, s-a impus prin truda celor ce-l locuiau, ajungând ca după aproape o jumătate de secol de la atestarea sa documentară să primească dreptul de a organiza târguri săptămânale, adică joia, și târguri anuale. Asta pe la 1617, adică înainte ca aici să se fi perfectat alianța dintre Transilvania și Țara Românească, de la 1658, împotriva otomanilor. De unde aș fi putut eu afla după anii '50 că la Blaj s-a semnat tratatul dintre Austria, ca țară protectoare, și Transilvania, ca principat autonom, tratat prin care erau recunoscute privilegiile țării și domnia ereditară, în schimbul unei sume de 700.000 de florini și aservirii pentru trupele imperiale a mai multor orașe și cetăți? Când ar fi trebuit să află toate acestea la școală, învățam altceva. Dascălul meu, unchiul Solomon Poșa, mai scăpa câte o vorbă bună despre școlile orașului. Dumnealui și domnul Titus Orian se mai dădeau de gol pe vremea aceea; parcă-i durea sufletul că nu se putea vorbi de orașul tinereții lor. Doar când se încingeau la un pahar de vin, când la unul, când la altul, pe-acasă, că la bufet sau altundeva le era frică să se apuce de băut că se știau bine – îi lua gura pe dinainte – îi mai auzeam, fiindu-le de mic în preajmă: „Școlile Blajului, cele întemeiate după planul lui Inocențiu Micu, episcopul, cum s-au dus de parcă nici n-au fost!” Dar de fapt ele nu s-au dus niciodată, a fost numai o părere a celor doi dascăli ai mei care aveau imaginație pentru a stârni elevilor de atunci interesul pentru „Mica Romă”, cum le place blăjenilor să-și mângâie orașul cu metafora lui Eminescu.

Tot pe-atunci, aceștia doi, aflați mereu într-o continuă stare de „confruntare” pe frontul ideilor, de ordin economic sau politic, apelau pe rând, ori de câte ori vroiau să se convingă unul pe altul de adevărul spuselor lui la un jurământ: „Așa să-mi ajute Dumnezeu!” Formulată astfel, acest ultim și suprem argument l-am mai auzit și la alți oameni din părțile locului, semn că el nu era deloc o creație a celor doi, că și alții apelau la această formulă atunci când vroiau să facă dovada că au spus adevărul și numai adevărul. De unde și cum s-a ajuns să se invoce puterea supranaturală, forța ei în pedepsirea spuselor ori faptelor nedrepte? Multă vreme am crezut că expresia ca atare s-a născut, ca atâtea și atâtea altele, din experiența și credința oamenilor. Ca să aflu mult mai târziu că ea a fost pusă în circulație printr-un act de mare valoare morală – Jurământul depus de miile de participanți la Adunarea generală a nației române în Câmpul libertății, la Blaj, în 3 mai 1848, pe care îmi permit să-l transcriu mai jos, integral, tot ca un semn al dreptului de a vorbi drept despre istoria noastră: „Eu N.N. jur în numele tatălui și al fiului și al sf. duh Dumnezeului celui viu cum că voi fi pururea credincios Împăratului Austriei și marelui principe al Ardealului Ferdinand I și augustei case austriece, amicilor maiestății și ai patriei voi fi amic și inamicilor inamic, cum că, ca român voi susține totdeauna națiunea noastră română pe calea dreaptă și legiuită și o voi apăra cu toate puterile în contra oricărui atac și asupririi; nu voi lucra niciodată în contra drepturilor și a intereselor națiunii române ci voi ține și voi apăra legea și limba noastră română, precum și libertatea, egalitatea și frățietatea; pe aceste principii voi respecta toate națiunile ardeleni, poftind egală respectare de la dănele; nu voi încerca să asupresc pre nimenea, dar nici nu voi suferi să ne asuprească nimenea; voi conlucra după putință la desființarea iobăgiei, la emanciparea industriei și a comerțului, la păzirea dreptății, la înaintarea binelui umanității, al națiunii române și al patriei noastre. **Așa să-mi ajute Dumnezeu** (s.n.) și să-mi dea mântuirea sufletului meu. Amin!”

Simpla lectură a textului transcris mai sus face inutil, la orice om de bună-credință, comentariul, cât de documentat ar fi el. Cât despre **expresie**, ea circulă, în mod sigur, numai în Ardeal și n-am nici un motiv să cred că ar fi fost împrumutată din vreo altă limbă.

Din Majoritate supusă,
Editura Fundației Naționale „Satul Românesc”,
București, 2006

Meridian biblioteconomic

Conferința Europeană asupra Dreptului de Împrumut Public

Gabriela TOMA

Conferința Europeană asupra Dreptului de Împrumut Public (PLR) a avut loc în perioada 19 – 21 septembrie 2008, la București, la Casa Vernescu.

Organizată cu sprijinul Consiliului European al Scriitorilor (EWC) și găzduită de Uniunea Scriitorilor din România (contribuind logistic și financiar la buna desfășurare a evenimentului), conferința a reunit participanți din 20 de țări europene și din România.

Prima zi a prelegerilor a fost deschisă de domnul Nicolae Manolescu, Președintele Uniunii Scriitorilor din România, și a fost moderată de Jim Parker, reprezentantul Dreptului de Împrumut Public din Marea Britanie, de Maureen Duffy, reprezentant ALCS (Societatea de Colectare și Licențiere a Drepturilor de Autor) din Marea Britanie, și de H. Dwyer din partea Uniunii Scriitorilor din Irlanda.

A fost prezentat Raportul Comisiei Europene privind Directiva Europeană a Dreptului de Împrumut. Din partea ORDA (Oficiul Român pentru Drepturile de Autor) a vorbit doamna Rodica Pârnu, directorul general al organizației, iar din partea Bibliotecii Naționale a României, doamna Nicoleta Rahme. Au urmat rapoartele naționale ale Irlandei, Italiei, Spaniei, Portugaliei, Republicii Cehe, Republicii Slovace, Ungariei, Croației, Ciprului, Greciei, Poloniei, Turciei și Elveției. Pe 21 septembrie au continuat prezentările rapoartelor naționale ale Belgiei, Franței, Estoniei, Sloveniei și Lituaniei. Secretarul General al Ministerului Culturii și Cultelor, domnul Virgil Nițulescu, a prezentat situația actuală a PLR în România, precum și perspectivele viitoare. A existat și o rundă de discuții la care au participat Slavko Pregl, președintele Asociației Scriitorilor din Slovenia, Ainiki Valjtaga din partea Estoniei și Christian Roblin din partea Franței, discutându-se despre posibile surse de finanțare pentru PLR, altele decât cele alocate de bugetul de stat.

Conferința a fost un succes atât din punct de vedere al organizării, în acest sens mulțumiri deosebite au fost aduse doamnei Irina Horea, Secretar al Uniunii Scriitorilor din România pe Relații și Evenimente Externe, cât și din punct de vedere al discuțiilor, care au oferit soluții concrete și valabile pentru eficientizarea procesului de implementare și de dezvoltare a PLR.

40 de țări au implementat Directiva 92/100 din 1992 a Uniunii Europene, iar 28 se pregătesc pentru implementare, ceea ce presupune crearea cadrului legislativ, înființarea unei societăți colectoare, alocarea unor fonduri și găsirea modalităților de distribuire. Toți cei prezenți au convenit asupra faptului că acest proces nu este deloc dificil, având în vedere faptul că există atâtea modele în spațiul european care pot fi adaptate la contextul economico-social specific unei țări.

Din partea ORDA, Rodica Pârnu ne-a asigurat de faptul că există o lege în acest sens încă din 1862, intitulată Legea presei, aderarea la Convenția de la Berna încă din 1920,

iar din 1923, Legea drepturilor de autor. De asemenea, a citat articole din lege prin care dreptul împrumutului public este recunoscut, bibliotecile nefiind cuprinse însă în schema dreptului împrumutului public, oferind acces gratuit la cunoaștere.

*

Raportul Directivei Europene asupra Dreptului de Împrumut a fost întocmit de Conal Clynch, Administrator în Directoratul General Piață Internă și Servicii, Departamentul Copyright și Economia Cunoașterii. Raportul prezintă o scurtă introducere generală și noutățile instituțiilor europene din ultimii ani.

În prezentarea generală se specifică faptul că Directiva 92/100 a Comisiei Europene „asupra dreptului de închiriere și a dreptului de împrumut și asupra anumitor drepturi legate de copyright în domeniul proprietății intelectuale” este foarte importantă pentru procesul de armonizare a dreptului de copyright și a drepturilor adiacente. La Articolul 3, dreptul de împrumut public este conferit autorilor, performerilor, producătorilor de fonograme și producătorilor de film. Dacă statele membre exclud fonogramele, filmele și programele de computer de la aplicarea dreptului de împrumut exclusiv, la Articolul 6 (2) remunerația trebuie făcută cel puțin pentru autori. Articolul 6 (3) lasă loc interpretării pentru „anumite categorii de instituții” care pot face excepție de la plata remunerației, dar acest aspect nu este valabil pentru toate instituțiile publice.

Poziția Comisiei în privința acestor prevederi a fost confirmată la Curtea Europeană de Justiție (CEJ) în Cazul C-433/02, Comisia Europeană împotriva Belgiei. CEJ a fost de acord cu Comisia în privința eșuării Belgiei de îndeplinire a obligațiilor din Articolele 1 și 5 ale Directivei. În urma acestei decizii, Belgia a adoptat o altă poziție cu care Comisia a fost, în principiu, de acord.

Comisia a redactat un raport asupra aplicării PLR în Uniunea Europeană printr-o comunicare înaintată Parlamentului European și Consiliului în septembrie 2002.

Comisia a înaintat scrisori către zece state membre pentru neimplementarea sau implementarea greșită a Articolelor 1 și 5 din Directivă. Un caz mai recent vizează Portugalia. În decizia din 6 iulie 2006, CEJ a confirmat faptul că Portugalia nu și-a îndeplinit obligațiile din Articolele 1 și 5 din Directivă.

Portugalia a revizuit legislația în aprilie 2008 și de atunci Comisia a declarat acest caz închis.

În ceea ce privește țările nordice, în decembrie 2004, Comisia a informat Danemarca, Finlanda și Suedia despre o posibilă discriminare indirectă în sistemul PLR. Directiva obliga statele membre să ofere remunerație în favoarea

autorilor dacă lucrărilor lor se supun împrumutului public. S-a constatat că aceste state membre nu au luat în considerare criteriul naționalității, ci alt criteriu care poate fi îndeplinit doar de naționalități (d.e. în Danemarca, autorii care publică lucrări în limba daneză și traducătorii de carte în limba daneză).

În ceea ce privește cazul danez și cel suedez, Comisia a decis ca acestea să se închidă deoarece nu reprezintă o prioritate în dezvoltarea politicii de copyright pe piața internă.

În privința cazului finlandez, autoritățile din această țară au anunțat Comisia despre o nouă lege care a fost promulgată la 1 ianuarie 2007 și care armonizează legea națională finlandeză cu legea comunitară; de atunci cazul a fost închis. Legislația finlandeză a cerut un amendament având în vedere că a exceptat toate bibliotecile publice de la plata remunerației.

De asemenea, a fost realizată distincția închiriat – împrumutat așa cum este definită în articolul 2 din Directivă. Interpretarea termenului „avantaj economic și comercial indirect“, atunci când se aplică împrumutului de cărți școlare în instituțiile de învățământ, este o altă problemă în anumite state membre.

În ceea ce privește inițiativele noi, Comisia nu are nimic de relatat în mod special în privința dreptului de împrumut.

A fost publicată *Cartea Verde* despre Copyright în Economia Cunoașterii care vizează rolul copyright-ului în diseminarea cunoașterii pentru cercetare, știință și educație, intenționând o dezbatere și un punct de plecare pentru viitoare provocări în domeniu care nu au reprezentat un subiect de discuție până acum.

Comisia se angajează să fie asigurat acest drept în cadrul Uniunii Europene și ca acesta să joace un rol important în remunerația autorilor, cu scopul de a încuraja creativitatea literară și artistică în Uniunea Europeană.

*

Din cadrul runde rapoartelor naționale, H. Dwyer a prezentat situația de succes a Irlandei în privința implementării PLR, autorii primind o remunerație în funcție de circulația cărților lor în bibliotecă, plata realizându-se dintr-un buget aparte decât cel al bibliotecii.

Situația din Italia a fost prezentată de Adriana Galli și Ida Baucia din partea SIAE (Societatea Italiană a Autorilor și Editorilor) și, respectiv, Secției OLAF (Opere Literare și Arte Vizuale) a SIAE. PLR a cunoscut îmbunătățiri în Italia, dar implementarea totală nu a avut loc. În 2006, a fost creat un fond la Ministerul italian al Culturii în valoare de 2,2 milioane de euro pentru 2007 și 3 milioane de euro pentru 2008 pentru a fi distribuiți de SIAE. Prin Decretul din 18 iunie 2007 a fost fixat un procentaj de distribuție de către Ministerul italian al Culturii. Astfel, pentru copiile tipărite ale operelor (excluse fiind partiturile), 50% către autori și 50% către editori. În ceea ce privește fonogramele și videogramele, 60% vor fi în mod egal împărțiți între autori și editori, 40% împărțiți în mod egal între producători și artiști/interpreți.

Decretul din 10 decembrie 2007 prevede următoarele procentaje în privința distribuției: copii tipărite ale operelor și audiobook-urilor – 83%, fonograme – 5%, videograme – 12%. Decretul prin care este fixată rata comisionului datorat către

SIAE pentru managementul PLR nu a fost emis încă.

Din partea Spaniei au fost prezenți președintele Asociației Scriitorilor Catalani, Guillem-Jordi Graells, și Susanna Checa Prieto, reprezentanta CEDRO (Centrul Spaniol al Drepturilor de Proprietate Intelectuală). PLR a fost inclus în legea din 2007 referitoare la cărți și biblioteci. Implementarea integrală nu a avut loc, dreptul urmând a fi inclus într-un decret care va fi promulgat la un an de la data la care legea a fost aprobată. Această lege, ca o măsură urgentă, modifică Legea Proprietății Intelectuale pentru a pune baza implementării PLR în Spania. Bibliotecile publice, arhivele, muzeele ș.a. vor fi cele care vor plăti, făcând excepție instituțiile încorporate în sistemul educațional din Spania sau instituțiile din sate cu mai puțin de 5.000 de locuitori. Plata va fi realizată de proprietarii instituțiilor sau va cădea în răspunderea managementului acestor instituții. Este un drept recunoscut doar autorilor, indiferent de tipul de operă. Suma de bani care urmează a fi plătită va fi fixată de sus menționatul Decret, dar până ce acesta va fi promulgat se vor plăti 0,20 euro pentru fiecare carte, înregistrare sau DVD care vor fi împrumutate. Există o serie de probleme legate de cine va aloca suma de bani – în afara guvernului și a celor 17 regionale, mai mult de 3.000 de entități locale ar trebui să plătească în mod individual. Remunerația bazată pe numărul de cărți achiziționate pentru a fi împrumutate nu arată la fel de corect ca cea bazată pe numărul de împrumuturi care au fost realizate. CEDRO a primit prima plată în martie a.c. de la Ministerul Culturii pentru dreptul de împrumut public.

Vanda Guerra a reprezentat Societatea Portugheză a Scriitorilor (SPA). Directiva Comisiei Europene a fost transpusă în sistemul legislativ portughez prin Decretul din 1997. Guvernul portughez a făcut uz de excepțiile pe care le oferea legea și prevăzute în Articolul 5 (3) al Directivei care permite statului să excepteze anumite categorii de instituții de la plata remunerației către autori pentru împrumutul public al originalilor și copiilor acestora. Directiva comunitară nu era restrictivă în privința tipului de excepție, astfel Articolul 6 (3) al Decretului-lege 332/97 prevede că „bibliotecile publice, bibliotecile școlare și universitare, muzeele, arhivele publice, fundațiile publice și instituțiile private non-profit“ sunt exceptate de la obligația plății remunerației de împrumut public.

Argumentul Guvernului în acest sens a fost legat de nivelul dezvoltării culturale a țării și nevoia de a încuraja lectura, acest argument fiind puternic susținut de Institutul Portughez al Cărții și Bibliotecii și de Asociația Portugheză a Bibliotecarilor, Arhivarilor și Documentariștilor. SPA a considerat că Guvernul a făcut uz excesiv de excepțiile prevăzute în Articolul 5 (3) al Directivei prin extinderea excepțiilor la un mare număr de instituții. Este dificil de găsit în Portugalia o instituție care să aibă de-a face cu împrumutul public al operelor sub legea copyright-ului iar acestea să nu fie incluse în categoriile stabilite de lege. SPA a considerat că accesul la cultură nu poate fi făcut prin neprotejarea autorilor și drepturilor lor. Comisia Europeană, în urma monitorizării, a considerat inadecvată implementarea Directivei în Portugalia și a chemat statul portughez în fața Curții Europene de Justiție. Un caz asemănător a fost în Spania, privind alegerea tipurilor de instituții care fac excepție de la plata dreptului de împrumut public. Ca urmare, s-a considerat că Portugalia a eșuat în implementarea Directivei. Legea a fost revizuită cu scopul de a reduce numărul instituțiilor care beneficiază de excepții de

plată, legea exceptând doar bibliotecile publice, școlare și universitare, și aceasta ca măsură de politică culturală. Din păcate, legea portugheză, spre deosebire de alte țări, chiar și de Spania, nu reprezintă un model de lucru practic de urmat în privința PLR, și aceasta din două motive: nu există o tradiție în Portugalia a aplicării unui astfel de drept și faptul că există o mare varietate de modele internaționale adoptate.

Simon Pellar, vicepreședinte al DILIA (Societatea Colectoare a Drepturilor Autorilor dramatici, literari și audiovizuali), a prezentat situația Republicii Cehe. Din 2006, Parlamentul ceh a aprobat un decret PLR la Legea Drepturilor de Autor inclusă în legislația cehă. Autorii nu obțin remunerație pentru împrumutul operelor publicate în bibliotecile publice, în școli și instituții de învățământ superior, Biblioteca Națională a Republicii Cehe și alte câteva biblioteci, printre care Biblioteca Parlamentului Republicii Cehe, Biblioteca Națională Pedagogică Comenius ș.a. Plătită de stat, prin secția Bibliotecii Naționale din bugetul alocat de Ministerul Culturii, DILIA a distribuit prima remunerație în iunie 2008. Suma totală a fost de 9.306.710 CZK (aproximativ 390.628 euro), acoperind doar perioada 1 iunie – 31 decembrie 2006, după ce legea a fost validă legal.

DILIA este obligată să plătească 19% TVA pentru sumă. Doar împrumuturile sunt calculate în această schemă și acestea acoperă doar cărțile iar prevederile se referă la autori importanți, traducători, ilustratori, fotografi. Editorii nu primesc nici o remunerație.

Raportul național al Sloveniei fost prezentat de Slavko Pregl. PLR a fost introdus în Slovenia în 2003, iar primele plăți au fost efectuate în 2004. Bani sunt alocați de Ministerul Culturii din bugetul de stat. Comunitățile locale finanțează bibliotecile publice (60 în Slovenia), dar banii lor nu afectează suma alocată pentru PLR. Există un program de statistică foarte util pentru colectarea datelor care includ toate bibliotecile publice și furnizează lunar informații legate de titluri, autori, biblioteci și numărul de împrumuturi. Trebuie precizat faptul că Slovenia este o țară de două milioane de locuitori. Slovenii au împrumutat în ultimii ani 10 – 12 cărți per capita de la bibliotecile publice (cumpărând, ca medie, doar două pe an). Suma plătită în 2007 pentru 2006 a fost de 773.793 de euro comparativ cu 856.934 de euro alocați în 2008 pentru 2007, așadar o creștere de 10,75. În 2007 au fost 846 de beneficiari, iar în 2008, 874. Suma medie plătită a fost în 2007 de 444 de euro iar în 2008 de 480 de euro.

PLR în Slovenia este înțeles ca parte a politicii culturale de a promova și dezvolta creația autorilor de limbă slovenă. Jumătate din suma alocată este plătită tuturor autorilor, iar jumătate este alocată burselor. Plățile directe sunt limitate – se poate primi suma până la 20.000 de împrumuturi și doar 20% pentru ce depășește această limită. Cel mai mare număr de împrumuturi ale unei cărți a fost în 2007 de 68.612, pentru care autorul ei a primit 6.500 de euro. Printre cei care primesc remunerație sunt 450 de scriitori – 41%, traducători – 28%, ilustratori și fotografi – 21%, regizori și compozitori – 9%. O atenție deosebită se îndreaptă spre conservarea limbii, întrucât slovenii reprezintă 0,5% dintre europeni, iar respectarea PLR înseamnă și respectarea limbii și culturii naționale.

Slavko Pregl oferă câțiva pași de înțelegere și de implementare a PLR:

1. Ce este PLR? Trebuie înțelese următoarele aspecte:

importanța lecturii, a accesului liber la informație și literatură (cunoaștere în general), importanța bibliotecilor publice, importanța unei plăți corecte pentru lucrările creative, intelectuale, autori. În topul țărilor cele mai dezvoltate economic se află cele în care cumpărarea, împrumutul și lectura cunosc un mare procent.

2. Analiza situației proprii țării, crearea bazelor de date.

(Cum sunt percepute bibliotecile, cum sunt conduse și finanțate, cine citește, câte cărți există, date statistice, ce organizații sunt de încredere pentru colectarea datelor și împărțirea sumelor respective).

3. Selectarea celui mai potrivit model de PLR.

Studierea modelelor existente în Europa, sfaturi obținute de la statele unde PLR funcționează.

4. Promovarea generală a PLR ca prioritate națională.

Conștientizarea la nivelul publicului, trecerea legii din sistemul parlamentar și identificarea surselor de finanțare reale și sigure.

5. Implementarea, controlul și analiza.

Stabilirea unei perioade de implementare, observarea greșelilor, a efectelor negative și pozitive, compararea avantajelor și a dezavantajelor.

Theodoros Grigoriadis a reprezentat Societatea Autorilor Greci. În Grecia, OSDEL este societatea care colectează și distribuie suma aferentă. Directiva Comisiei Europene a fost recunoscută prin lege în 1993, următorul pas fiind acordul final din partea autorităților grecești, ceea ce înseamnă suma de bani alocată în acest sens.

Michal Bleszynski a prezentat situația din Polonia, unde legea este implementată, dar nu funcționează, situația fiind asemănătoare Portugaliei, în sensul în care bibliotecile publice oferă acces gratuit și, prin urmare, nu intră în schema PLR.

Legea Copyright-ului datează în Turcia din 1951, ne-a informat expertul Erkin Yilmaz, fiind modificată de numeroase ori, ținând cont de structura dinamică a sistemului proprietății intelectuale și de noutățile din legislația internațională în domeniu. Articolul 23 din această lege prevede ca autorul să aibă drept exclusiv de distribuție. Articolul 80 prevede ca performerii și producătorii de film să aibă drept exclusiv de autorizare sau de interzicere a distribuției originalului sau copiilor. PLR nu a fost încă implementat, însă se așteaptă ca regulile și procedurile referitoare la dreptul de împrumut să fie emise de Ministerul Culturii și Turismului.

Adi Blum, din partea Elveției, a menționat faptul că Legea Dreptului de Autor trebuie revizuită, ținându-se cont de contextul administrativ-politic al țării în preluarea unui anumit model european.

Directiva europeană a fost implementată în Belgia în iunie 1994. Autorul nu are dreptul de a interzice împrumutul lucrărilor literare, al bazelor de date, lucrărilor fotografice, muzicale, audiovizuale dacă împrumutul se face în scop educativ și cultural de către instituții recunoscute oficial. O organizație a autorilor a înaintat o plângere la Comisia Europeană, iar Guvernul belgian a fost adus în fața justiției pentru eșecul de a implementa Directiva europeană. Legislația a fost implementată prin Decretul din 2004. Statul federal belgian are trei comunități. Fiecare comunitate a încheiat un acord cu Repobel, organizația drepturilor de reproducere din Belgia. În 2006, primele remunerații pentru dreptul de

împrumut, pentru anul 2004, au însumat 1.208.471 de euro, iar în 2007 – 1.531.240 de euro pentru anul 2005. Prima schemă de distribuție, așa cum a fost negociată cu Auvibel (Societatea proprietarilor de copyright pentru autori, producători, artiști performeri, lucrări audiovizuale), indica faptul că 16,5% din suma colectată să fie distribuită către Auvibel. Concluzia este că Directiva europeană a fost implementată în legislația belgiană. Comunitățile au acceptat o colectare centralizată pentru perioada 2004 – 2006. Tarifele stabilite de autoritățile federale sunt însă insuficiente și nedrepte. Reprobel va continua să facă lobby pentru a obține tarife corespunzătoare remunerației echitabile. Comunicarea a fost prezentată de Benoît Proot, director manager din partea Reprobel.

Franța a fost reprezentată de dr. Christian Roblin, director manager SOFIA (Societatea Franceză de Reprezentare a Intereselor Autorilor) și de Florence-Marie Piriou, vicedirector SOFIA. În toamna lui 2007, SOFIA a început distribuirea remunerației PLR către autori și editori, începând cu sumele colectate în 2003 și 2004. Plățile s-au făcut pentru 11.241 de autori și 1.183 de editori reprezentând 55.000 de cărți. Prețul per carte împrumutată este de 2,29 euro, împărțit în mod egal între autori și editori. Autorul unei cărți care a fost cumpărat de 1.000 de ori va primi 1,14 x 1.000 euro. Banii sunt distribuiți numai dacă un minimum de 15 copii ale cărții au fost vândute către bibliotecă. O a doua rundă de plăți pentru PLR a fost realizată în mai 2008, acoperind anul 2005. Suma totală a fost de 13.599.604 euro. SOFIA intenționează să distribuie plățile pentru 2006 în toamna lui 2008. Totodată, a convenit să-i plătească și pe autorii francezi care locuiesc în străinătate prin organizațiile colectoare de fonduri din țara respectivă, cu care se vor încheia acorduri reciproce. Condițiile includ rezidență europeană pentru autorii înregistrați în organizațiile colectoare de fonduri, prima publicare în țara care oferă remunerația, permisiunea autorului pentru ca remunerația PLR să fie controlată de organizație pentru toate cărțile sale, listă detaliată a numerelor EAN13 pentru fiecare carte a autorului. Sistemul PLR este funcțional din 2003, iar remunerațiile PLR au contribuit în mod semnificativ la câștigurile autorilor și editorilor.

Estonia, țară cu un milion de locuitori, are sistem PLR. Banii provin de la stat. Scriitorul, ilustratorul, traducătorul aplică on line, sumele nefiind foarte mari, însă se așteaptă un lobby convingător din partea scriitorilor estonieni.

Maureen Duffy, reprezentantul ALCS din Marea Britanie, a oferit o imagine a înțelegerii PLR asemenea unei piramide inversate. Astfel, la vârful piramidei și totodată suportul întregii greutate a construcției, stau autorii, creatorii care susțin o bază mare formată din edituri, biblioteci și toate instituțiile care se bucură de lucrările creatorilor.

A fost oferit exemplul Suediei, unde, ca un gest de protest, au fost golite rafturile bibliotecilor în cele două mari orașe suedeze – Stockholm și Malmö. Ca urmare a acestui gest, Parlamentul a dublat plățile.

În Letonia, sistemul PLR a fost introdus în 2004, însă doar în 2006 au fost realizate primele plăți. Autorii, performerii, producătorii de film primesc remunerație pentru împrumutul public al operelor lor. Fondul este stabilit ca un procentaj din suma cheltuită de stat și de autoritățile locale pentru creșterea colecțiilor bibliotecii în anul trecut (9% din 2007, urmând a crește la 10% în 2011) și este alocat de stat prin Ministerul Culturii. Sistemul este administrat de

AKKA/LAA, o organizație colectoare. Cea mai recentă distribuție a remunerației PLR a avut loc în decembrie 2007, când suma de 381.346,56 LVL (542.608,69 euro) a fost plătită către 1.426 de autori. Suma de 3.154,41 euro a fost transferată către organizațiile care reprezintă proprietarii de copyright pentru drepturi asemănătoare în vederea distribuției viitoare.

În Germania, PLR este finanțat dintr-o sumă anuală, 90% este asigurat de autoritățile de stat și 10% de guvernul federal. ZBT este responsabil pentru distribuția plăților. VG-WORT este responsabil pentru scrieri literare, VG Bild Kunst pentru materiale vizuale și GEMA pentru lucrări muzicale. Aceste societăți au fost reprezentate în ZBT alături de GVL pentru producătorii de fonograme și de artiștii performeri, de VGF, VFF și GWFF, ultimele trei reprezentând producătorii audiovizuali. Remunerația a fost împărțită între membrii ZBT astfel: 88,5% pentru cărți și 11,5% pentru non-cărți. În 2007, 13,27 milioane de euro au fost alocați de guvernul de stat și federal.

Anna Menyhart, directorul HILACS, a prezentat istoricul implementării PLR în Ungaria. Societatea Colectoare a Drepturilor Autorilor Literari a fost înregistrată ca o ONG în martie 2008. În Ungaria, pentru a înființa o societate colectoare, este necesară înființarea unei ONG care să fie ulterior înregistrată de Ministerul Culturii ca o societate colectoare. HILACS are 130 de membri, obținând de la Ministerul Culturii și Educației 20.000 de euro. PLR urmează a fi inclus în legislația legată de copyright. În 2008 au existat negocieri între cele două ministere, Ministerul Culturii și Educației și Ministerul Justiției, și societățile colectoare existente. Ministerele au planuit o revizuire a legii copyright-ului în ianuarie 2009. În 2009 se vor putea colecta datele referitoare la împrumut, iar în 2010 vor putea fi făcute primele plăți. Ministerul Culturii afirmă că nu sunt bani în buget pentru plățile din 2010, ceea ce ar însemna în jur de 80.000 – 120.000 de euro. În prezent, se face lobby pentru a convinge ministerul să aloce suma pentru 2010.

Veesna Stilin a prezentat PLR în Croația, țară candidată pentru a face parte din UE. Parlamentul Croației a armonizat legislația națională cu Directiva europeană în domeniul drepturilor de autori și drepturilor conexe. Legea copyright-ului a fost adoptată în 2003. În octombrie 2005, printr-un document propus de SIPO și acceptat de Guvernul Republicii Croația s-a decis începerea remunerației pentru autori de către societățile colectoare în 2007. Acest lucru nu s-a întâmplat deoarece CWA a aplicat pentru autorizație pentru PLR înainte de SIPO (care a omis, ca o condiție în Legea Copyright-ului, un acord reciproc cu asociații străine). Următorul pas este ca Ministerul Culturii să analizeze posibilitatea de alocare a fondului. SIPO va asista CWA și Biblioteca Națională și Universitară în procesul de negociere și elaborare a cadrului legal pentru un acord.

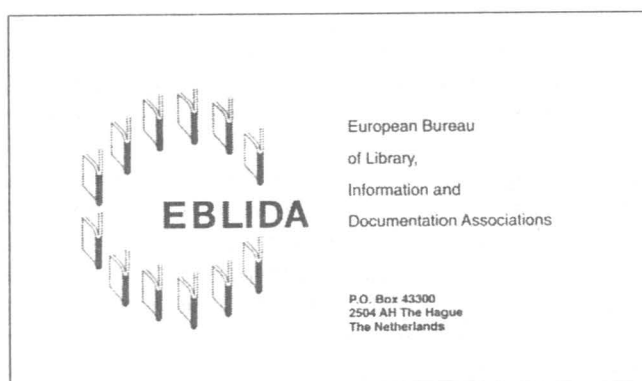
La discuțiile legate de PLR – cadrul legal, implementare, modele de PLR – a fost invitat să ia parte și Secretarul General din cadrul Ministerul Culturii, dr. Virgil Nițulescu, care a precizat faptul că actualul guvern mai are trei luni de activitate, în noiembrie fiind alegerile generale, în urma cărora va fi ales un nou guvern care va veni cu propria politică culturală în domeniul PLR. Prevederile Legii Copyright-ului au fost stabilite în 2006, iar actualul guvern nu a dorit să relanseze discuțiile dintre utilizatori și beneficiarii autori întrucât, se argumentează, s-ar fi pus în pericol sta-

bilitatea sistemului. Așadar, un motiv strict conjunctural ar fi explicația lipsei unui cadru legislativ care să permită implementarea PLR. Pentru România este prioritară, a subliniat domnul Nițulescu, crearea Bibliotecii Digitale a României pentru *Europeana*, biblioteca digitală europeană. În acest proiect a fost investită o sumă mare de bani pentru obținerea drepturilor de autor pentru ca anumite cărți să fie digitizate. Myriam Diocaretz, Secretar General al Congresului Scriitorilor Europeni, a afirmat că nu trebuie schimbată legislația, ci e nevoie, mai degrabă, de implementarea unei legislații curente și identificarea resurselor pentru finanțarea PLR. Dr. Virgil Nițulescu a afirmat că bibliotecile publice din România oferă acces gratuit și în acest caz resursele pentru asigurarea remunerației nu pot fi suportate de stat sau de autoritățile locale. I s-a reproșat părții române faptul că este greșit legată ideea de remunerație de accesul gratuit. Lipsa

fondurilor a fost motivul pentru care PLR nu se va implementa curând în România.

Concluziile acestei întâlniri au fost cuprinse într-un raport care va fi înaintat Comisiei Europene și care prevede că Cipru, Portugalia și România nu și-au îndeplinit obligațiile în privința implementării PLR. În raport se cere o revizuire a implementării în 2009 în statele în care există deja PLR și o întărire a eforturilor pentru a convinge implementarea PLR acolo unde acest drept nu există. Să nu uităm exemplul implementării cu succes a PLR în Irlanda, țările nordice și Franța.

În final, Vanda Guerra a lansat invitația, către toți cei prezenți, la următoarea Conferință Internațională a Dreptului de Împrumut Public, care va avea loc la Lisabona, între 23 și 25 septembrie 2009. Celelalte conferințe au avut loc la Londra, Madrid, Roma Budapesta și, anul acesta, la București.

EBLIDA

Orizonturi Programe Inițiativă

Poziția EBLIDA față de extinderea termenului de protecție a copyright-ului pentru înregistrările sonore

Una dintre acțiunile recente ale Grupului de Experți EBLIDA în Legislația Informației (EGIL) este poziția adoptată față de propunerea comisarului Charlie McCreedy (Piață Internă și Servicii) de a extinde termenul de protecție a copyright-ului pentru înregistrările sonore de la 50 de ani la 95 de ani.

Poziția EBLIDA a fost formulată printr-o scrisoare trimisă următorilor comisari europeni: Neelie Kroes (Concurență); Ján Figel (Educație, Instruire, Cultură și Tineret); Charlie McCreedy (Piață Internă și Servicii); Viviane Reding (Societate Informațională); Meglena Kuneva (Protecția Consumatorului); Janez Potocnik (Știință și Cercetare).

EBLIDA își exprimă dezacordul față de această propunere anticompetitivă care nu susține dezvoltarea pieței interne, factor esențial în crearea unui viitor economic prosper și cheia către competitivitate în perspectivă globală.

Protecția copyright-ului este un monopol. Acesta poate fi tolerat în scopul promovării creativității, dar nu trebuie să dureze mai mult decât este strict necesar. Pentru extinderea termenului nu a fost adusă nici o dovadă credibilă. Dimpotrivă, este rezonabilă presupunerea că un monopol lărgit va restrânge creativitatea.

EBLIDA consideră că analogia cu termenul protecției copyright-ului pentru compozitori și scriitori este falsă. Interpretii unei opere muzicale sau dramatice sunt de obicei mai numeroși decât compozitorii sau scriitorii. Drepturile referitoare la înregistrările sonore aparțin în comun companiei și interpreților. Este evident faptul că printr-un termen de 95 de ani unele înregistrări sonore vor beneficia de un monopol mult mai prelungit prin drepturile interpreților decât monopolul compozitorului asupra operei pe care a înregistrat-o. Acest lucru ar restrânge reutilizarea creativă a operei originale, precum și utilizarea acesteia în contexte educaționale și culturale, de pildă, bucuria deținerii în bibliotecă a unor interpretări remarcabile, la 50 de ani după ce acestea au fost realizate.

Industria înregistrărilor ar fi mult mai performantă, iar noile companii ar putea exploata mult mai bine înregistrările dacă termenul de protecție a copyright-ului rămâne la 50 de ani. După cum stabilește și Raportul Gowers, realizat în Marea Britanie, „termenul și scopul protecției drepturilor de proprietate intelectuală nu trebuie să fie afectate retrospectiv”.

În interesul unei piețe interne eficiente, EBLIDA cere Comisiei Europene să păstreze acest principiu care are consecințe pentru toate domeniile de referință din Uniunea Europeană.

Măsurarea calității

Măsurarea performanțelor în biblioteci

(II)

Roswitha POLL
Peter te BOEKHOST

2. Indicatori de impact sau rezultat

2.1 Impactul/ efectul bibliotecilor

Bibliotecile au avut dintotdeauna posibilitatea să calculeze investiția în serviciile lor (fonduri, personal, colecții, spațiu, echipamente) și rezultatul acestor servicii (împrumuturi, vizite, descărcări, tranzacții de referință etc.). Măsurile au fost de asemenea dezvoltate pentru evidențierea calității serviciilor de bibliotecă și a eficienței costurilor performanțelor bibliotecii. Măsurarea performanței evaluează dacă o bibliotecă este efectivă și eficientă în oferirea serviciilor sale.

Dar cantitatea utilizării și calitatea performanței nu dovedesc deocamdată că utilizatorii au beneficiat de pe urma interacțiunii lor cu o bibliotecă. Măsurând impactul sau rezultatele înseamnă să mergem cu un pas mai departe și să încercăm să estimăm efectul serviciilor asupra utilizatorilor și asupra societății. „Impact” sau „rezultat” sunt deseori utilizate ca sinonime în literatura de specialitate, dar „rezultat” este folosit și pentru rezultatele folosirii serviciilor de bibliotecă (de exemplu, un utilizator citind o carte), în timp ce „impact” este văzut ca un termen lărgit care denotă schimbările survenite în cazul utilizatorului (de exemplu, utilizatorul câștigând experiență/ cunoștințe).

Investiție – Resurse/ **Procese** – Pregătirea produselor și serviciilor/ **Rezultate** – Folosirea produselor și serviciilor/ **Impact (Efect)** – Efectul asupra utilizatorilor.

Rezultatul sau impactul înseamnă că există o schimbare în abilitățile utilizatorului, în cunoștințele sau în comportamentul său.

„Efectele sunt rezultatele utilizării bibliotecii ca mod de afectare a utilizatorului individual”.

„Efectele sunt modurile în care utilizatorii bibliotecii sunt schimbați ca rezultat al contactului lor cu resursele și programele bibliotecii”.

Ce schimbări poate provoca o bibliotecă utilizatorilor săi? Folosind serviciile bibliotecii se pot îmbunătăți:

- cunoștințele;
- literatura informațională;
- democrația (accesul la informații pentru oricine);
- succesele profesionale sau academice;
- integrarea socială (de exemplu, a persoanelor în vârstă sau a emigranților);
- învățământul pe termen nelimitat;
- bunăstarea personală.

Efectele pe termen scurt, chiar și ale unei singure vizite la bibliotecă, ar putea fi acelea că utilizatorii găsesc informații relevante, pot rezolva o problemă, pot economisi timp în munca lor, pot să câștige abilități de căutare și încredere de sine în folosirea informației.

Efectele pe termen lung ale folosirii serviciilor bibliotecii ar putea fi permanenta evoluție a literaturii informaționale, succese profesionale și academice, schimbări de atitudine și motivație (de exemplu, motivația de a citi) și schimbări în comportamentul informațional (de exemplu, folosirea unei varietăți mai mari de resurse informaționale).

Schimbările pot fi văzute ca o piramidă, mergând de la

impacte cognitive (dobândirea cunoștințelor) la schimbări în atitudine și opinii și terminând cu schimbări de comportament.

2.2 Metode de estimare a impactului/ rezultatului

Timp de câțiva ani, proiectele internaționale au încercat să găsească metode de furnizare a unui rezultat al serviciilor de bibliotecă. Problema principală a acestor metode este că influențele asupra unui individ sunt variate și, de aceea, este dificil de urmărit în bibliotecă schimbările și îmbunătățirile survenite în cazul utilizatorilor. Cu toate acestea, există un anumit număr de metode care au oferit deja rezultate interesante. Ele pot fi diferențiate aproximativ în metode cantitative și calitative.

Măsurile **calitative** („soft”), dezvoltate în științele sociale, încearcă să estimeze rezultatele prin evaluarea experiențelor și opiniilor utilizatorilor. Metodele folosite sunt:

- sondajele (tipărite, telefonice sau online);
- interviurile;
- grupurile-țintă, grupurile de discuții;
- auto-evaluarea abilităților utilizatorilor și competențele câștigate.

Metodele nu au fost folosite numai pe utilizatorii actuali ai bibliotecii, ci și pe non-utilizatori și pe publicul general cu scopul de a obține estimări referitoare la rezultatele potențiale ale bibliotecilor.

În sondaje, interviuri sau grupuri de discuții, utilizatorii și non-utilizatorii au fost chestionați cu privire la:

- beneficiul direct obținut din folosirea serviciilor de bibliotecă;
- potențialele beneficii din folosirea bibliotecilor sau a unei biblioteci anume;
- beneficiul indirect (potențial) al existenței unei biblioteci (de exemplu, accesul liber la informație, viață culturală în comunitate, literatură pentru copii, integrare socială);
- valoarea potențială a bibliotecilor pentru utilizatorii viitori (de exemplu, conservarea patrimoniului documentar național).

Auto-evaluarea utilizatorilor cu privire la beneficiile lor s-a dovedit a nu fi foarte sigură, deoarece utilizatorii tind să supra-evalueze competențele câștigate.

Metodele calitative au fost frecvent utilizate în bibliotecile publice cu scopul de a arăta impactul lor social și importanța lor locală. Astfel de metode calitative vor furniza un fond solid de „povești” care arată că utilizatorii se gândesc la beneficiile actuale sau potențiale ale librăriilor. Această „evidență anecdotică” ajută la elucidarea și coroborarea rezultatelor măsurătorilor cantitative, dar ar trebui organizate și cuantificate pentru a fi convingătoare. Muzeul, Bibliotecile și Arhivele Consiliului din Londra citează astfel de rezultate cuantificate într-un loc foarte vizibil de pe site-ul lor, de exemplu:

„70% dintre copii cred că biblioteca este unul dintre cele mai bune locuri pentru învățat, în afara școlii”.

Trebuie avut în vedere permanent faptul că rezultatele obținute prin metode calitative vor avea o tendință subiectivă. Ele arată „beneficiul perceput”, dar nu dovedesc beneficiul. De aceea, ele trebuie comparate cu rezultatele metodelor cantitative sau cu

statisticile utilizării bibliotecii pentru a putea fi validate rezultatele.

Metodele **cantitative** încearcă să obțină informații tangibile pentru o schimbare în competențele sau comportamentul utilizatorului sau să găsească corelații între utilizarea bibliotecii și succesele academice sau profesionale ale unei persoane. Au fost folosite următoarele metode:

- teste care evaluează abilitățile utilizatorilor înainte și după o lecție la bibliotecă sau înainte și după folosirea serviciilor de bibliotecă;

- monitorizarea performanțelor / exploatarea datelor;
- observarea discretă a utilizatorilor;
- analiza citărilor în lucrările de curs sau în publicațiile de cercetare de-a lungul anilor;

- compararea datelor despre succes cu datele despre folosirea bibliotecii.

Testele pentru estimarea schimbărilor survenite în abilitățile și competențele utilizatorilor sunt astăzi aplicate pe scară largă în bibliotecă, în special pentru evaluarea rezultatelor în ceea ce privește cunoștințele dobândite în urma studiului literaturii informaționale a unei bibliotecii. Astfel de teste pot fi folosite înainte sau după o sesiune de studiu (instruire) sau după o serie de sesiuni de studiu (instruire) cu scopul de a arăta diferențele în competențele găsirii și evaluării informațiilor relevante. Testele pentru măsurarea impactului studiului (instruirii) vor fi obligatorii când modulele de literatură informațională ale bibliotecii vor fi incluse în CV-ul instituției sale.

Monitorizarea performanței, exploatarea datelor și observarea discretă au fost folosite pentru urmărirea procedurilor de căutare folosite de utilizatori, a termenilor căutărilor și a modului de folosire a funcțiilor ajutoare. Aceste metode pot arăta succesele, eșecurile sau problemele. Când studiul este repetat cu regularitate, rezultatele ar putea urmări schimbările cuantificabile în abilitățile de căutare ale utilizatorilor.

Analizele bibliografice în lucrările utilizatorilor, în special în lucrările de doctorat, au fost folosite în două scopuri:

1. Să estimeze importanța bibliotecii locale pentru cercetare și studiu: citatele din lucrările de cercetare sunt comparate cu colecția locală (incluzând resursele electronice licențiate de bibliotecă). Rezultatele arată cât de departe materialele citate în lucrări au fost (or ar fi putut fi) estimate prin intermediul bibliotecii locale și astfel dacă biblioteca locală oferă suficiente materiale pentru cercetare.

2. Să arate dacă există schimbări în timp sau după sesiunile de studiu de bibliotecă, cum ar fi acuratețea citatelor, valoarea titlurilor citate, tipul de resurse utilizate sau numărul resurselor electronice citate.

Ar fi bineînțeles mult mai interesant pentru instituțiile finanțatoare să știe dacă serviciile de bibliotecă influențează pozitiv succesele academice și profesionale ale utilizatorilor. Pentru a estima o astfel de influență, informații ca frecvența utilizării bibliotecii și tipul de servicii utilizate sunt puse în relație cu informațiile despre succesele aceleiași persoane. Această metodă a fost utilizată în special pentru succesele studenților, descrise de informații ca:

- durata studiilor;
- notele la examene;
- persistența (retenția) studenților;
- rata angajărilor după examene.

Un număr de proiecte internaționale au încercat să găsească o corelație între utilizarea serviciilor de bibliotecă și succesele utilizatorilor. Problemele apar când regulile de protecție a datelor interzic folosirea datelor personale, dar chiar și compararea grupelor de utilizatori a furnizat rezultate valide în anumite cazuri.

2.3 Estimarea valorii financiare a bibliotecilor

În cadrul estimării rezultatelor, bibliotecile au încercat să

„măsoare” și valoarea lor economică. Fondurile necesare bibliotecilor (colecții, clădiri, echipamente și, în special, personal) constituie un factor considerabil în bugetul universităților sau comunităților, iar instituțiile finanțatoare și plătitorii de taxe vor dori să vadă dacă investiția în bibliotecă oferă „valoare în schimbul banilor”.

Bibliotecile au încercat să răspundă acestei întrebări, incluzând beneficiul economic actual și potențial, atât pentru utilizatorii unici cât și pentru publicul general. Cum majoritatea serviciilor de bibliotecă nu au echivalent pe piața obișnuită și de aceea nu poate fi determinat un „preț de piață” pentru aceste servicii, două alte metode au fost încercate pentru estimarea valorii economice a bibliotecilor:

- evaluarea costurilor timpului („contravaloarea timpului clientului”);

- folosirea metodei valorizării contingentului.

Măsurarea costurilor timpului începe de la prezumția: Când utilizatorii investesc timp și efort pentru a folosi serviciile bibliotecii, valoarea financiară pe care ei – sau instituția lor – o pun pe acea utilizare trebuie să fie cel puțin la fel de ridicată ca timpul pe care l-au „sacrificat”. Costurile timpului utilizării bibliotecii sunt calculate prin înmulțirea timpului pe care utilizatorii îl petrec folosind serviciile de bibliotecă cu salariul mediu al populației deservite de acea bibliotecă. Problemele acestei metode sunt acelea că, în multe cazuri, nu va fi posibil calculul salariului mediu, de exemplu pentru studenți, iar costurile timpului folosirii bibliotecii ar putea fi văzute doar ca un alt factor de cost, nu ca o valoare financiară obținută de bibliotecă.

Mult mai promițătoare este metoda evaluării contingentului care a fost dezvoltată pentru estimarea valorii financiare a organizațiilor non-profit, în special pentru proiecte din domeniul sănătății, protecției mediului, educației și culturii. Persoanele care ar fi direct sau potențial interesate de o organizație anume sau de serviciile ei sunt rugate să aprecieze valoarea organizației sau a serviciului în termeni financiari, exprimată prin „disponibilitatea lor de a plăti” sau „disponibilitatea lor de a accepta”. Pentru estimarea valorii financiare a bibliotecilor, întrebările ar putea fi:

Disponibilitatea de a plăti: Cât ați fi disponibil să plătiți pentru menținerea serviciilor acestei bibliotecii/ acestei anume bibliotecii?

Disponibilitatea de a accepta: Ce sumă ați accepta ca echivalent în schimbul încetării serviciilor acestei bibliotecii/ acestei anume bibliotecii?

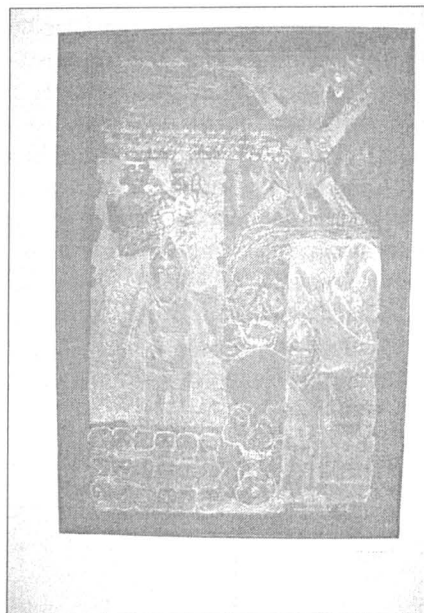
De obicei, celor intervievați li se oferă șansa de a alege între sumele pe care le-ar plăti (de exemplu: taxe mai mari) sau le-ar accepta (de exemplu: taxe mai mici). Problema acestei metode este că oamenilor li se cere să aprecieze din punct de vedere financiar serviciile sau instituțiile la care nu s-au gândit niciodată în termeni financiari. Metoda evaluării contingentului a fost deja aplicată frecvent în bibliotecile publice. Biblioteca Britanică a utilizat această metodă cu rezultatul foarte impresionant conform căruia pentru fiecare 1£ pe care Biblioteca Britanică o primește în fiecare an din fonduri publice, 4,4£ sunt generate pentru economia națională.

Traducere de Liliana MATEI

Roswitha Poll, Peter te Boekhost,
*Measuring Quality –
 Performance Measurement in Libraries,*
 IFLA Publications 127
 K.G. Saur, München, 2007

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Zilele Culturii Mexicane

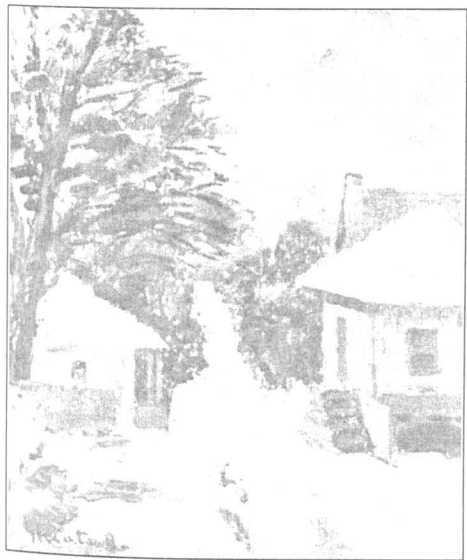
În cadrul proiectului *Diversitate culturală*, parte a Programului Uniunii Europene 2008 – *Anul European al Dialogului Intercultural*, Biblioteca Metropolitană București – Filiala ION CREANGĂ, în colaborare cu Ambasada Mexicului în România, au organizat *Zilele Culturii Mexicane*, în perioada 17 septembrie – 15 octombrie 2008.

Deschiderea oficială a evenimentului avut loc pe 17 septembrie în prezența Distingei Doamne Patricia Deluera Canchola, Șefă a Cancelariei, a Domnului Rodolfo Arturo Herrera Saldaña, Însărcinat cu Afaceri Culturale din partea Ambasadei Mexicului în România, și a constat în vernisajul expoziției *Mexic: memoria focului* a Valeriei Voicu, a celor zece lucrări de grafică realizate în tehnică mixtă, inspirate din mitologia aztecă.

Cu sprijinul generos al Ambasadei Mexicului a fost organizată, de asemenea, o expoziție de copii ale codexurilor mexicane, de reproduceri în ceramică ale unor opere precolumbiene și au fost proiectate filme documentare (*Splendorile celor 30 de secole*, *Măinile magice*, *Porțile timpului*, *Paznicii tăcerii*, *Păstrătorii credinței*, *Aguas sagradas: an exploration by subterranean rivers and caverns in the Mayan world*) *Mexico: die Kolonialstädte*, *Sport* și *Ökotourismus & Abenteuer*, *Badestrände*), desene animate (*Raramuri*, *Atenție la „El Botas”*, *Arborele muzicii*) scurtmetraje (*Întâlnire la Paradis* și *Pana de cauciuc*) și filmul artistic *Frida* (2002) în regia Juliei Taymor.

Elevii bucureșteni de la Școala nr. 5 „Corneliu M. Popescu”, Școala nr. 186 „Elena Văcărescu”, Școala Genesis, Liceul „Alexandru Vlahuță”, Colegiul German Goethe au vizionat filmele în perioada 18 septembrie – 10 octombrie.

Gabriela TOMA

Iarna la Hurezu

Întâlnire cu scriitori

La 30 iunie 2008, a avut loc, la Sediul Central MIHAIL SADOVEANU al Bibliotecii Metropolitane București, prezentarea activității literare a poetului Dumitru Bălăeț, în cadrul seriei de evenimente „Întâlnire cu scriitori”. Au comentat criticii literari Mariana Ionescu, Aureliu Goci, Florentin Popescu.

„Într-o carte de poezie iluminată de trăirea unei profunde iubiri de patrie, Dumitru Bălăeț alege bine inspirat motivul neliniștitelor clopote din lăcașurile religioase... Universul cărții este impresionant determinat de tendința uraniană a autorului... Această uranizare relevă admirabil spiritualizarea și noblețea sufletului românesc, înălțat de apoteotica îndumnezeire”. (Mariana Ionescu)

G. Zarafu și Gheorghe Grosu au dedicat autorului epigrame.
Moderatorul întâlnirii a fost poeta Victoria Milescu.

Necunoașterea și Biblioteca publică

Cine va stinge „lumina“ pe Terra o va face, cu siguranță, dintr-o bibliotecă publică. De ce? Pentru simplul fapt că acea persoană va căuta în *memoria* timpului, stocată aici, o cale de salvare.

Are mare dreptate colega Claudia, când constată irosirea banilor publici prin înființarea a tot felul de „centre de informare“, când, de fapt, acestea există începând cu prima bibliotecă publică deschisă la Atena acum 2.600 de ani! Prin *biblioteca publică* este asigurat, oriunde în lume, accesul liber și gratuit al tuturor membrilor comunității la orice informație și lectură, indiferent de tipul de suport. Nu mai trebuie creat un alt centru, ci permanent modernizat cel inițial. Doar acolo unde nu există, și mai avem astfel de cazuri în România mileniului al treilea, trebuie înființat.

Când se va conștientiza, în România, că singura instituție care asigură accesul la orice informație, din orice domeniu, este *biblioteca publică*, atunci vom înregistra și o evoluție în ansamblu a comunității românești. Până atunci ne vom plânge permanent că românii nu sunt informați, că nu știu ce să facă într-o situație sau alta. Vezi cazul recent al inundațiilor din Moldova. Lamentările și acuzele nu-și au rostul, de circ fiind cu toții sătui.

Câți știau că procedurile oficiale pentru astfel de situații existau? Problema e cum au asigurat primarul și consiliul local comunal funcționarea instituției care asigură accesul la cunoașterea lor?! Ce-a făcut bibliotecarul public comunal în acest sens?! Cu venirea de la București a tot felul de *personalități* nu se rezolvă nimic. Totul depinde de organizarea în plan local. Din ce în ce mai mult.

Sergiu GĂBUREAC

gsm_as yahoo.com

Bal de epocă în centrul istoric al Bucureștiului

Evenimentul, mai puțin obișnuit, a avut loc în chiar inima Bucureștiului. Balul de epocă organizat de *Uniunea Pensionarilor din România – Filiala București*, la început de septembrie, a marcat inaugurarea sălii de reuniuni pe care CNS Cartel ALFA a oferit-o spre utilizare membrilor Filialei București a Pensionarilor din România. Această inedită acțiune a prilejuit întâlnirea celor prezenți, printre care și utilizatori ai bibliotecilor publice din Sectorul 4, cu muzica interbelică prin piesele oferite de *Teatrul de Operetă Ion Dacian* sau întâlnirea cu actorii *Teatrului Masca*. În deschiderea evenimentului a avut loc o slujbă religioasă, iar corul organizatorilor a interpretat melodii în ton cu evenimentul. Foaierul Sălii Rapsodia a găzduit și o expoziție de carte ce a ilustrat centrul orașului și istoria sa, având titlul *București, București*, organizată de Filiala NICOLAE BĂLCESCU a Bibliotecii Metropolitane București. O scurtă incursiune în istoria Bucureștiului și a străzii Lipscani a fost prezentată de Corneliu Lupeș, șef serviciu Muzeu Memorial din cadrul Muzeului Național al Literaturii Române. „Pentru câteva ore, sau poate chiar pentru o zi, i se va da Cezarului ce e al Cezarului, iar centrul istoric al Bucureștiului își va recăpăta farmecul de altădată“, a declarat Ștefania Pascu, președinte a Filialei București a Pensionarilor din România. (DIF)

Orizonturi**Masacrele de la Katyn**

(I)

*Dr. Ion CONSTANTIN***1) Verdictul**

Exemplu al crimelor comise de către totalitarism, masacrele de la Katyn reprezintă una dintre cele mai tragice experiențe ale secolului al XX-lea, în urma căreia o mare parte a elitei națiunii poloneze a fost distrusă. Ca urmare a protocolului adițional secret al Pactului Ribbentrop-Molotov, Armata Roșie a invadat partea de est a Poloniei, la 17 septembrie 1939. Militarii polonezi căzuți prizonieri, dar și nenumărați civili, au fost întemnițați în lagărele de prizonieri de la Starobelsk, Koziolsk și Ostașkov sau în închisorile din vestul Ucrainei și Bielorusiei. Luni la rând, ofițerii polonezi – activi sau în rezervă – au fost anchetați de N.K.V.D. Poliția politică sovietică era interesată de convingerile politice și de familiile lor, iar în cazul celor vârstnici, de eventuala implicare în conflictul polono-sovietic din 1920. Pentru Moscova, ei constituiau nucleul potențial al unei primejdioase elite naționaliste.

În împrejurările determinate de întorsătura războiului cu Finlanda, în mod neașteptat, în a doua jumătate a lunii februarie 1940 a fost adoptată hotărârea finală privind eliminarea acestor „dușmani duri și inflexibili ai autorității sovietice”, care „abia așteaptă să fie eliberați pentru a participa activ la lupta împotriva puterii sovietice”. Pe 5 martie 1940, Beria înainta lui Stalin nota cu caracter strict secret nr. 00794 B, având următorul conținut:

„Tovarășului Stalin

În lagărele pentru prizonieri ale N.K.V.D. al U.R.S.S. și în închisorile regiunilor de vest ale Ucrainei și Bielorusiei, în prezent sunt deținuți un număr mare de foști ofițeri ai armatei poloneze, foști lucrători ai poliției și ai organelor de informații, membri ai partidelor poloneze naționaliste contrarevoluționare, participanți ai organizațiilor de insurecție contrarevoluționară, transfugi etc. Toți aceștia sunt dușmani înverșunați ai puterii sovietice, pătrunși de ură față de orânduirea sovietică.

Ofițerii și polițiștii prizonieri, aflându-se în lagăre, încearcă să continue activitatea contrarevoluționară, fac agitație antisovietică. Fiecare dintre ei nu face altceva decât să aștepte eliberarea pentru a obține posibilitatea de a se încadra activ în lupta împotriva puterii sovietice.

În regiunile de vest ale Ucrainei și Bielorusiei organele N.K.V.D. au descoperit un șir de organizații de insurecție contrarevoluționară. În toate aceste organizații contrarevoluționare un rol activ de conducere l-au avut foștii ofițeri ai fostei armate poloneze, foști polițiști și jandarmi.

Între persoanele reținute, transfugi și infractori ai hotărârii de stat, a fost depistat un număr considerabil de persoane care sunt membri ai organizațiilor de spionaj și de insurecție contrarevoluționară.

În lagărele pentru prizonieri sunt reținuți în total (în

Monumentul „Katyn 1940” din New Jersey, SUA

afara soldaților și subofițerilor) 14.736 foști ofițeri, administratori, moșieri, polițiști, jandarmi, osadnici¹ și agenți secreți, de naționalitate polonezi – peste 97%.

Între aceștia:

Generali, colonei, locotenent-colonei: 295.

Maiori și căpitani: 2.080.

Locotenenți, locotenenți inferiori și Horunghi²: 6.049.

Ofițeri și comandanți inferiori ai poliției, ai trupelor de grăniceri și ai jandarmeriei: 1.030.

Simpli polițiști, jandarmi, gardieni și agenți secreți: 5.138.

Administratori, preoți catolici și osadnici: 144.

În închisorile din regiunile de vest ale Ucrainei și Bielorusiei sunt deținute în total 18.632 persoane arestate (dintre acestea 10.685 sunt polonezi), inclusiv:

Foști ofițeri: 1.207.

Foști polițiști, agenți secreți și jandarmi: 5.141.

Spioni și diversioniști: 347.

Foști moșieri, fabricanți și administratori: 465.

Membri ai diferitelor organizații contrarevoluționare și de insurecție și diferite elemente contrarevoluționare: 5.345.

Transfugi: 6.127.

Ținând cont de faptul că toți aceștia sunt dușmani inveterați ai puterii sovietice, N.K.V.D. al U.R.S.S. consideră necesar:

I. A recomanda N.K.V.D. al U.R.S.S.:

1) dosarele celor 14.700 prizonieri aflați în lagăre – foști ofițeri polonezi, administratori, moșieri, polițiști, agenți secreți, jandarmi, osadnici și gardieni;

2) precum și dosarele celor arestați și ale celor care se află în închisorile din regiunile de vest ale Ucrainei și Bielorusiei în număr de 11.000 persoane – membri ai diverselor organizații de spioni și de insurecție contrarevoluționară, foști moșieri, fabricanți, foști ofițeri polonezi, administratori și transfugi – să fie examinate într-o ordine deosebită, cu aplicarea față de ei a pedepsei capitale – împușcarea.

II. Examinarea dosarelor să fie efectuată în absența celor arestați și fără prezentarea învinuirii, încheierea privind decizia judecătorească să fie efectuată în ordinea următoare:

1) persoanele care se află în lagărele de prizonieri – pe baza dosarelor prezentate de Direcția prizonieri de război a N.K.V.D. al U.R.S.S.;

2) persoanele arestate – pe baza documentelor extrase din dosarele prezentate de N.K.V.D. al R.S.S. Ucrainene și N.K.V.D. al R.S.S. Bielorusie.

III. Troika formată din tovarășii Beria, Merkulov și Baștakov (șeful secției I speciale a N.K.V.D. al U.R.S.S.) să fie împuternicită cu examinarea dosarelor și luarea deciziei.

ss Comisarul poporului pentru Afacerile Interne al U.R.S.S., L. Beria“.

Ținând cont de mecanismele de funcționare ale puterii sovietice de atunci, putem presupune că inițiativa acestei „rezolvări“ a problemei prizonierilor de război și deținuților polonezi i-a aparținut nu lui Beria, ci lui Stalin însuși, a cărui dorință a fost transpusă într-un document corespunzător. Trebuie menționat că, personal, Stalin avea o aversiune specială față de militarii polonezi care luptaseră cu forțele bolșevice ruse în războiul din 1919 – 1920, în timpul căruia viitorul dictator sovietic îndeplinise funcția de comisar politic³. Aceasta explică implicarea directă a lui Stalin în sugerarea și inițierea unor decizii care vizau soarta polonezilor, aspect relevat de o serie de documente publicate în ultima vreme. Un alt motiv pentru lichidarea ofițerilor polonezi poate fi identificat și în preocuparea lui Stalin de a-l „liniști“ pe aliatul său nazist, Hitler.

La propunerea lui Beria, în ziua de 5 martie, Biroul Politic a aprobat Nota Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne și a decis să aplice „pedeapsa capitală prin împușcare“ celor 14.700 prizonieri de la Starobelsk, Koziolsk și Ostașkov și unui număr de circa 11.000 de polonezi aflați în închisorile din partea occidentală a Ucrainei și din Bielorusia. În rândul acestora intrau categorii diverse de prizonieri polonezi – militari, membri ai poliției și serviciilor secrete, oficiali ai guvernului, agricultori și industriași, locuitori din regiunile de frontieră, membri ai diferitelor „organizații contrarevoluționare de spioni și sabotori“ etc. – aflați în lagărele sau închisorile sovietice. Propunerea a fost aprobată de Stalin și alți cinci membri ai Biroului Politic, organul suprem al Partidului Comunist: Voroșilov, Molotov, Mikoian,

Kalinin și Kaganovici. Aceștia doi din urmă, absenți în ziua respectivă, erau favorabili hotărârii, după cum a notat grefierul de ședință. Cu luarea „verdictului“, pe post de „Tribunal Special“, ca și cu partea organizatorică a execuțiilor a fost însărcinată o „Troikă“ centrală, alcătuită din Vsevolod Merkulov și Bosto Kobulov, ca adjuncți ai comisarului poporului pentru Afacerile Interne, și Leonid Bastakov, în calitate de șef al Secției I speciale a N.K.V.D. Stalin și Beria nu și-au ales întâmplător oamenii, știau foarte bine cine poate duce la bun sfârșit asemenea operațiuni. Ca o ironie tragică a soartei este de reținut și faptul că exact în aceeași zi de 5 martie 1940, când s-a hotărât execuția prizonierilor de război polonezi, Biroul Politic al Partidului Comunist Sovietic examina problema construirii unui nou sarcofag pentru Lenin.

2) Pregătirile „tehnice“

Imediat după ce hotărârea Biroului Politic a fost luată, au început pregătirile „tehnice“ pentru operațiunea de executare a prizonierilor de război polonezi închiși în cele trei lagăre. În acest sens, între 7 și 15 martie 1940 au avut loc la Moscova mai multe consfătuiri. Pe 7 martie, Beria transmitea lui Soprunenko o directivă, prin care ordona alcătuirea listelor exacte ale ofițerilor polonezi, polițiștilor, jandarmilor, gardienilor, agenților deschiși și secreți ai poliției, foștilor moșieri, fabricanți și funcționarilor importanți ai fostului aparat al statului polonez, care sunt deținuți în lagărele pentru prizonieri. Conform ordinului, la alcătuirea listelor trebuia să se țină cont de următoarele: a) în liste să fie indicată componența familiei fiecărui prizonier și adresa ei exactă. Membri ai familiei sunt considerați soția și copiii, precum și părinții, frații și surorile, în cazul în care ei locuiesc împreună cu familia prizonierului; b) listele trebuie alcătuite ținând cont de orașele și raioanele regiunilor de vest ale Ucrainei și Bielorusiei, separat pentru fiecare oraș sau raion, și să fie trimise comisarilor poporului pentru Afacerile Interne ai R.S.S. Ucrainene și R.S.S. Bielorusie, tov. Serov și tov. Țanava; c) listele cu prizonierii din familiile care locuiesc pe teritoriul fostei Polonii, actualmente trecute la Germania, de asemenea trebuie alcătuite în ordine alfabetică și trimise N.K.V.D. al R.S.S.U. și al R.S.S.B.; d) toate listele trebuie alcătuite pe baza materialelor existente deja în lagăre, în dosarele personale ale prizonierilor. Interogarea prizonierilor poate fi admisă în cazuri deosebite în scopul precizării datelor deja existente. Termenul de alcătuire a listelor era de cinci zile. Tot la 7 martie 1940, Beria a transmis o directivă comisarului poporului pentru Afaceri Interne al R.S.S. Ucrainene, Ivan Serov, și comisarului poporului pentru Afacerile Interne al R.S.S. Bielorusie, Lavrenti Țanava, privind deportarea în R.S.S. Kazahă a familiilor militarilor polonezi închiși în lagărele speciale ale N.K.V.D. și a deținuților aflați în închisorile din regiunile de vest ale Ucrainei și Bielorusiei. Directiva prevedea că „acei membri ai familiilor deportate, care sunt deosebit de înverșunați, iar organele N.K.V.D. dispun de materiale privind activitatea lor antisovietică în trecut sau în prezent, să fie arestați cu perfectarea ulterioară a dosarelor lor pentru a fi examinate la consfătuirea specială de pe lângă N.K.V.D. al U.R.S.S.“. În scopul pregătirii și executării acestei operațiuni, a fost constituită o troică operativă, formată din reprezentanți ai N.K.V.D.-ului central al U.R.S.S., respectiv ai N.K.V.D.-ului R.S.S. Ucrainene și

R.S.S. Bielorusă. Pentru ducerea la îndeplinire a planului, câteva zile mai târziu, Beria a transmis o directivă comisarului pentru Afacerile Interne al R.S.S. Kazahe, Semion Burdakov, privind repartizarea familiilor deportate ale prizonierilor polonezi. Conform directivei, din regiunile de vest ale R.S.S. Ucrainene și R.S.S. Bielorusă urmau să fie deportate, pe un termen de 10 ani, în regiunile de nord ale R.S.S. Kazahe, 25 de mii de familii⁴ ale foștilor ofițeri ai armatei poloneze, polițiștilor, gardienilor, jan-

darmilor, cercetașilor, foștilor moșieri și fabricanți, precum și ale funcționarilor importanți ai fostului aparat de stat polonez, reținuți în lagărele pentru prizonieri. Numărul total orientativ al celor deportați era de 75 – 100 mii de oameni. În afară de aceștia, tot în regiunile de nord ale R.S.S. Kazahe urmau a fi deportate din regiunile de vest ale R.S.S.U. și R.S.S.B. două – trei mii de prostituate. Repartizarea deportaților trebuia să se facă în regiunile Kustanai, Akmolinsk, Aktiubinsk, Kazahstanul de Nord, Pavlodar și Semipalatinsk, câte 15 – 20 mii de oameni în fiecare regiune, ținându-se cont de numărul raioanelor și localităților din fiecare regiune. Pentru prevenirea evadării deportaților se ordona crearea de grupe operative în regiunile menționate, precum și supravegherea permanentă prin agentură a deportaților, în scopul descoperirii la timp a activității lor „dușmănoase” și a preîntâmpinării încercărilor de evadare. Directiva mai prevedea ca, până la 5 aprilie 1940, să fie prezentat la N.K.V.D. al U.R.S.S. planul dislocării celor deportați în care să se indice stațiile de cale ferată terminus, unde trebuie să fie descărcate eșaloanele de deportați pentru a-i trimite ulterior la locurile de destinație, și numele de familie ale conducătorilor grupurilor operative, responsabili pentru dislocare.

La ședința din 14 martie 1940, au participat șefii direcțiilor N.K.V.D. (U.N.K.V.D.) din lagărele de la Smoleńsk, Kalinińsk și Harkov, locțiitorii acestora și comandanții militari regionali ai N.K.V.D., cărora li s-a făcut cunoscut ordinul de executare a prizonierilor polonezi. Potrivit relatării șefului N.K.V.D. din lagărul Kalinińsk, Dimitri Tokariiev, pe timpul consfăturii Soprunenko s-a referit la operațiune și a fost apoi completat de Kobulov, care a afirmat: „În conformitate cu ordinul conducerii superioare, paisprezece mii de polonezi, arestați în septembrie 1939, trebuie să fie împușcați”. Tokariiev pretinde că abia mai târziu a aflat că vorbind de „conducerea superioară”, Kobulov se gândea la Biroul Politic al C.C. al Partidului Comunist Sovietic (b).

Cu o zi mai înainte, pe 13 martie 1940, comandanții, comisarii politici și șefii compartimentelor speciale din lagărele de la Starobelsk, Koziolsk și Ostașkov au fost convocați la Moscova, unde în ziua de 15 martie 1940 a avut loc ședința Direcției pentru problemele prizonierilor de război.

Monumentul Katyń din localitatea Kalisz, Polonia

Reuniuni similare au fost organizate pentru conducerile N.K.V.D. din R.S.S. Ucraineană și R.S.S. Bielorusă. În același timp, la Statul Major General al N.K.V.D. de la Moscova au fost convocați comandanții brigăzilor și diviziilor care aveau competențe în domeniul apărării exterioare a lagărelor cu prizonieri de război.

Înainte de începerea operațiunilor, între 15 și 17 martie 1940, pentru a fi „mai bine motivați”, cei care urmau să înfăptuiască masacrele împotriva prizonierilor polonezi au fost

avansați în grad, printr-un ordin dat de comisarul poporului pentru Afacerile Interne, L. Beria. Mai întâi, Soprunenko, care avea gradul de maior de armată, a fost avansat la gradul de căpitan de securitate (în nomenclatorul gradelor militare sovietice din acea vreme, căpitanul de securitate era superior maiorului de armată, iar locotenentul major de securitate superior căpitanului de armată ș.a.m.d.). Apoi șeful N.K.V.D. din lagărul Harkov, căpitanul de securitate Piotr Safonov, a fost avansat la gradul de maior de securitate; în schimb, au primit gradul de căpitan de securitate: unul din șefii Direcției Administrativ-Gospodărești a N.K.V.D., lt. maj. Ivan Șigalov, ca și locțiitorul Secției Speciale I a N.K.V.D., lt. maj. Anatoli Kalinin. La gradul de locotenent majori au fost avansați comandanții N.K.V.D. ai lagărelor de la Kalinińsk – Andrei Rubanov, Harkov – Timofei Kuprij și Smoleńsk – Josif Gribov. De avansarea la gradul de locotenent major de securitate s-au bucurat: comandantul lagărului Koziolsk, căpitanul de armată Vasili Korolov, șefii compartimentelor speciale ai lagărelor de la Koziolsk – Hans Eilman, Starobelsk – L. Lebedev și Ostașkov – Grigori Korytov. Au mai fost avansați mulți funcționari ai serviciilor de transporturi din N.K.V.D., care mai apoi vor avea un rol important în operațiunile de transport și executarea prizonierilor de război polonezi. Sunt indicii că avansări în grad similare au fost făcute și la nivelul comisariatelor pentru Afaceri Interne din R.S.S. Ucraineană și R.S.S. Bielorusă.

Între timp, au fost pregătite listele cu aceia care urmau să fie deportați, datele de identificare, adresele etc., în conformitate cu ordinul mai sus menționat. La 16 martie 1940 a început activitatea de întocmire a formularelor cu datele de prezentare și propuneri pentru fiecare dintre prizonierii de război din lagărele speciale și închisori, care trebuiau împușcați. Ultima rubrică a acestor formulare era cea privind „concluzii și propuneri”, ceea ce însemna practic faptul că trebuia să cuprindă ordinul privind soarta fiecărei victime. În legătură cu aceasta au fost convocați la Moscova pentru înstructaj funcționarii superiori ai Direcției pentru problemele prizonierilor de război care fuseseră delegați în lagărele speciale. Ținându-se cont de caracterul „strict secret” al operațiunii, formularele au fost tipărite cu aparatul N.K.V.D.-ului, interzicându-se cu desăvârșire tipărirea în altă parte sau multiplicarea lor.

În zilele de 23 – 25 martie 1940 s-au intensificat pregătirile în lagărele speciale pentru operațiunea prevăzută. La Starobelsk a revenit căpitanul de securitate M. Iefimov, care condusese mai înainte brigada specială a N.K.V.D. din acest lagăr. Tot aici a revenit șeful închisorii Lefortov, căpitanul de securitate Aleksandr Mironov, care răspundea de rețeaua informativă în lagărul Starobelsk. În lagărul Koziolsk a reapărut Vasili Zarubin, la Ostașkov – locotenentul de securitate Holicev. În lagăre au mai fost trimiși reprezentanți ai Direcției Generale a Trupelor de Escortă a N.K.V.D.: la Koziolsk – locțiitorul șefului Secției Operative, col. Ivan Stepanov; la Ostașkov – șeful Statului Major al Trupelor de Escortă, comandantul de brigadă Mihail Krivenko; la Starobelsk – șeful Secției Speciale a Direcției Generale a Trupelor de Escortă, Aleksei Rîbakov. Acești reprezentanți au luat măsuri pentru întărirea apărării lagărelor. În acest sens au fost sporite efectivele posturilor de pază și ale echipajelor de patrulă, mărindu-se, totodată, capacitatea de iluminare a lagărului. Pentru accesul la comandamentele din lagăre s-a introdus sistemul legitimațiilor speciale, iar prizonierilor nu li s-a mai permis să iasă în afara incintelor, nici chiar pentru interogatorii. S-a restricționat, de asemenea, accesul în lagăr a personalului de serviciu și s-a intensificat controlul corespondenței. De la 16 martie 1940, în toate lagărele s-a interzis cu desăvârșire trimiterea de scrisori.

Direcția Generală Transporturi din N.K.V.D., sub conducerea comisarului de securitate de rangul 3, Solomon Milstein, a elaborat un plan detaliat al escortării prizonierilor de război, din lagăre și până la locurile de execuție. Conform planului, prizonierii din lagărul de la Koziolsk trebuiau să fie încărcăți în vagoane pentru vite și transportați la Smoleńsk; „contingentul” din lagărul de la Starobelsk urma să fie transportat, prin Vorosilovgrad sau stația Valuik, la Harkov, unde trebuia să aibă loc debarcarea; polițiștii, jandarmii și ceilalți prizonieri de la Ostașkov urmau să fie duși cu trenul la Kalinińsk. Timp de o lună și jumătate, Milstein a trimis zilnic rapoarte lui Beria și primului locțiitor al acestuia, Vsevolod Merkulov, informând în detaliu despre stadiul măsurilor preliminare pentru transport, numărul și tipul vagoanelor pregătite, raportând, totodată, despre eventualele mici abateri față de planul stabilit.

La 22 martie 1940 Beria a dat ordinul cu nr. 00350, referitor la „descărcarea” închisorilor N.K.V.D. din Ucraina Occidentală și Bielorusia Occidentală, unde în cea mai mare parte erau închiși ofițeri și polițiști polonezi. Pentru organizarea transportului deținuților, în Ucraina a fost trimis șeful Direcției Generale a Închisorilor N.K.V.D., maiorul de securitate Pavel Zuiev. Întreaga operațiune trebuia să se termine în decurs de 10 zile. S-a ordonat ca în lagărele corecționale de muncă ale N.K.V.D. din Republica Socialistă Sovietică Federativă Rusă să fie transportate opt mii de persoane, cu prioritate „fugari”, precum și trei mii de deținuți din închisorile de la Harkov, Cherson și Kiev.

S-a mai stabilit, de asemenea, ca din închisorile N.K.V.D. aflate în partea occidentală a R.S.S. Bieloruse și în Lituania să fie transportate trei mii de persoane la Mińsk; acestea proveneau din închisorile de la Brest – 1,5 mii, Wileńsk – 500, Pińsk – 500, Baranowick – 450. Pentru „întărirea” echipei N.K.V.D. din R.S.S. Bieloruse a fost trimis din Direcția Generală de Transporturi a N.K.V.D. căpitanul de securitate Aleksandr Cecev. Împreună cu Țanava, el trebuia să

organizeze transportul deținuților în decurs de 10 zile, respectiv până la începerea operațiunii de lichidare. Escortarea deținuților a fost încredințată Diviziei 13, sub comanda lui Aleksandr Zavialov și Brigăzii 15, aflată sub conducerea lui P. Popov.

3) Execuția

Ordinul de execuție a prizonierilor de război polonezi a fost dat în ultimele zile ale lunii martie 1940, dar nu mai târziu de 1 aprilie. În acel moment, în lagărul de la Starobelsk se aflau 3.895 prizonieri, la Koziolsk – 4.599, iar la Ostașkov – 6.364. Primele liste ale prizonierilor, care trebuiau să fie trimiși din lagăre „la dispoziția” N.K.V.D., respectiv la locurile de execuție, au fost primite la Koziolsk, Starobelsk și Ostașkov în zilele de 3 – 5 aprilie, iar în închisorile de la Mińsk, Kiev, Harkov și Cherson – în jurul datei de 20 aprilie 1940. Fiecare din listele morții cuprindea numele a circa 100 prizonieri de război. Tabelele au fost întocmite de Secția Specială 1 a N.K.V.D. Purtând semnătura șefului Direcției pentru problemele prizonierilor de război, Soprunenko, listele propriu-zise erau însoțite de ordinul pentru comandanții celor trei lagăre speciale privind trimiterea imediată a persoanelor care figurau pe tabele, la dispoziția organelor N.K.V.D. din Smoleńsk, Kalinińsk și Harkov.

Timp de șase săptămâni (între 3 aprilie și 13 mai 1940), prizonierii au fost organizați în grupuri de câteva sute de persoane și preluați de secțiile N.K.V.D. din regiunile Smoleńsk, Vorosilovgrad și Kalinińsk. 4.404 persoane din lagărul de la Koziolsk au fost îmbarcate câte treizeci, într-un autocar cu geamurile vopsite, transportate la Katyń, duse în pădure, cu mâinile legate la spate, împușcate cu un glonț în ceafă și azvârlite în gropi comune. 3.896 prizonieri de la Starobelsk au fost uciși în localurile N.K.V.D. de la Harkov, iar trupurile lor au fost îngropate lângă localitățile Pietihatka și Alekseievka. 6.287 prizonieri de la Ostașkov au fost executați în sediile N.K.V.D. de la Kalinińsk (astăzi Tver) și înhumați în localitatea Miednoje. În total, au fost lichidate 14.587 de persoane. Potrivit unor informații din anii 1941 – 1943, numărul prizonierilor de război uciși în cele trei lagăre ale N.K.V.D., în aprilie – mai 1940, ar fi, totuși, de 15.131. Peste 7.300 persoane au fost omorâte în alte închisori și lagăre de pe teritoriul statului sovietic. Printre cei uciși s-au numărat un amiral, 8 generali, 24 colonei, 79 locotenent-colonei, 258 maiori, 654 căpitani, 17 căpitani de marină, 3.420 subofițeri, câțiva preoți militari, trei moșieri, un prinț, 43 de oficialități, 85 de cetățeni privați și 131 de refugiați. Printre cei morți s-au aflat 20 de profesori universitari, 300 de doctori, mai multe sute de avocați, ingineri și profesori, peste 100 de scriitori și ziariști și aproximativ 200 de piloți de aviație. În pădurea de la Katyń și-au găsit moartea peste patru mii de intelectuali polonezi, printre aceștia aflându-se medici renumiți, precum: Włodzimierz Godłowski, Władysław Kakowicki, Stefan Pieńkowski, Antoni Stefanowski și Marcin Zieliński; juriști precum Roman Belohlavek, Witold Krzemiński, Sławomir Stecki; matematicianul Stefan Kaczmarz; economistul Janusz Libicki; inginerii Karol Drewski, Adolf Morawski și Tadeusz Tucholski, poetul Władysław Sebyła și numeroși activiști sociali. Printre victimele masacrului s-au aflat, de asemenea, generali: Leon Billewicz, Stanisław Haller, Aleksander Kowalewski, Kazimierz Orlik-Lukowski, Konstanty Pli-

ssowski, Franciszek Sikorski, Leonard Skierski și Piotr Skuratowicz; colonelii: Konstanty Drucki-Lubecki, Bolesław Szwarzenberg-Czerny, Jarosław Szafran, Alojzy Wir-Konas ș.a. Au fost omorâți aproape toți specialiștii Institutului Militar Geografic, preoți, ca Antoni Aleksandrowicz și Edmund Nowak, profesori, ca Zygmunt Mitera, Karol Piotrowski și Edward Ralski. În total, N.K.V.D.-ul a eliminat aproape jumătate din corpul ofițerilor polonezi.

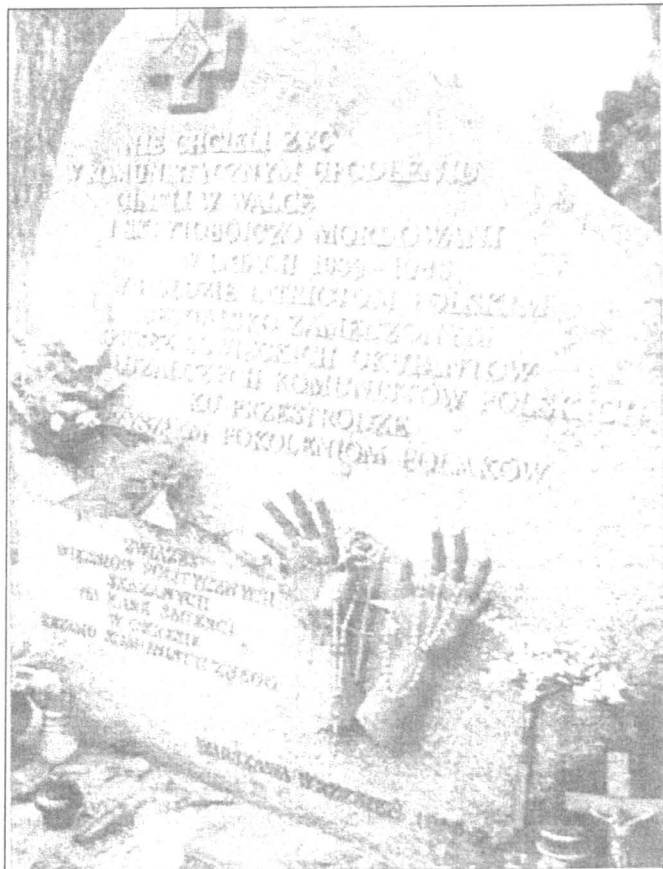
Printr-un ordin secret din 26 octombrie 1940, semnat de Beria, un număr de 125 funcționari ai N.K.V.D.-ului, implicați direct în asasinarea prizonierilor de război și deținuților polonezi, erau răsplătiți cu premii pentru „îndeplinirea cu eficacitate a unor sarcini speciale”. Potrivit unei note secrete din 3 martie 1959, semnate de șeful KGB din acea vreme, Aleksandr Șelepin, și adresată lui Nikita Hrușciov, numărul total al polonezilor uciși în primăvara anului 1940 a fost de 21.857, din care 4.421 au fost omorâți în pădurea Katyń, 3.820 în lagărul Starobelsk, de lângă Harkov, 6.311 în lagărul Ostașkov, din regiunea Kalinińsk, și 7.305 în alte lagăre și închisori din vestul Ucrainei și al Bielorusiei.

4) Încercarea de ștergere a urmelor

Dispariția fără urme a peste 15 mii de ofițeri și polițiști polonezi a provocat o mare îngrijorare, în primul rând, membrilor familiilor acestora care, în mod firesc, au devenit extrem de preocupați de soarta lor. Mame și soții, tați și copii ai celor dispăruți s-au adresat instanțelor sovietice, solicitând informații asupra locurilor unde se află aceștia, precum și acceptul de a-i contacta. Scrisorile de la familii sunt mărturii zguduitoare cu privire la proporțiile acestei tragedii. N.K.V.D.-ul nu s-a lăsat impresionat de durerea și îngrijorarea care străbăteau din aceste scrisori, pe care le-a folosit potrivit scopurilor sale operative. Întreaga corespondență care venea în lagăre pe adresele celor omorâți a fost dirijată la organele N.K.V.D. din R.S.S. Ucraineană și R.S.S. Bielorusă, în scopul întreprinderii de măsuri împotriva familiilor, dacă acestea nu fuseseră deja deportate în Kazahstan. La 21 noiembrie 1940, de exemplu, șeful Direcției pentru problemele prizonierilor de război, Piotr Soprunenko trimitea locțiitorului comisarului poporului pentru Afaceri Interne al R.S.S. Ucrainene, Ivan Tkacenko, în scopul „folosirii în interes operativ”, un număr de 32 de scrisori de la ofițeri ai „fostei armate poloneze”, iar omologului acestuia din R.S.S. Bielorusă, Serghei Duhovici – 20 de scrisori.

Correspondența adresată de familii secretarului general al Partidului Comunist Sovietic (b), Iosif Stalin, președintelui Prezidiului Suprem al U.R.S.S., Mihail Kalinin, președintelui Consiliului Comisarilor Poporului și comisar al Afacerilor Externe al U.R.S.S., Viaceslav Molotov, și comisarului poporului pentru Apărare, Semion Timoșenko, era trimisă la Direcția N.K.V.D. pentru problemele prizonierilor de război, unde în mod obișnuit era repartizată la „Secția 1 specială”, cu mențiunea că persoanele vizate au fost lichidate în cursul operațiunilor de „descărcare” a lagărelor și închisurilor.

Prizonierii de la Koziolsk, Starobelsk și Ostașkov au mai fost căutați și de Crucea Roșie Internațională și Ambasada Germaniei, dar și de unele instituții sovietice. La fel, și pe aceste scrisori, lângă numele prizonierilor uciși, s-a pus rezoluția „Secția 1 specială”, iar răspunsurile adresate

Monumentul ridicat în cartierul varșovian Bródnie, în amintirea victimelor de la Katyń

petenților, atunci când erau date, cuprindeau formulări de genul: „nu figurează cu date indicate” sau „scrisoarea a fost trimisă adresantului”, chiar dacă acesta era demult mort.

Pentru ștergerea urmelor masacrelor comise, multe din documentele incriminatoare au fost distruse încă din acea perioadă, pe motiv că „nu sunt utile din punct de vedere operativ”.

Note:

1. Osadnik (osadnik) este termenul folosit de sovietici pentru veteranii din armata poloneză, care au rămas în regiunile de vest ale Ucrainei și Bielorusiei, cedate Republicii Polone, ca urmare a Tratatului de la Riga (1921), și care au fost ocupate de Armata Roșie în septembrie 1939.

2. Horungii sunt o categorie de militari din armata poloneză situați ierarhic între ofițeri și subofițeri.

3. Stalin a avut o mare „contribuție” la eșecul Armatei Roșii în bătălia de pe Vistula, în urma căreia a fost blocat drumul comunismului spre Europa. Viitorul dictator sovietic n-a uitat niciodată acest afront și nici pe aceia care l-au criticat cu ocazia lui: Troțki și mareșalul Tuhacevski, care se afla în fruntea trupelor Armatei Roșii. Aceasta explică neîncrederea conducătorilor sovietici – și în special a lui Stalin – față de Polonia, față de polonezi și față de toți cei care și-au adus o contribuție la redobândirea independenței: nobilimea, armata și Biserica.

4. Cifra de 25 de mii corespunde numărului de prizonieri din cele trei lagăre speciale ale N.K.V.D. ($3.895 + 4.594 + 6.364 = 14.853$) și celor din închisorile regiunilor de vest ale Ucrainei și Bielorusiei (11 mii).

Din nou despre cel dintâi ecou internațional al victoriei românești de la Rovine din 17 mai 1395

– o precizare critică și o analiză științifică –

Dr. Alexandru V. DIȚĂ

In articolul *Mircea cel Bătrân și Baiazid. O întregire la cunoașterea confruntărilor lor armate*, apărut în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, XVI, București, Editura Academiei, 1998, pp. 19 – 21, istoricul Șerban Papacostea citează un fragment dintr-o cronică florentină despre care nu dă alte detalii decât faptul că a fost denumită de editorul ei *Cronica volgare di anonimo fiorentino*, și că aparține unui contemporan, urmând ca din trimiterea de subsol – care specifică foaia de titlu a ediției din care se citează – să ne dăm singuri seama că intervalul de timp consemnat în izvor se întinde între 1385 și 1409.

Citatul în discuție – pe care domnul Șerban Papacostea se mulțumește doar să-l transcrie după ediția italiană, deci fără traducere în limba română¹ – este următorul:

Capitolo VII – Come tra il Re d'Ungheria e'l Baisetto furono grandi bataglie, e'l Baisetto vinse per alora

In questo tempo del mese di magio 1395, avendo il Re d'Ungheria raunata molta gente d'arme per riparare che il Baisetto, figliuolo del Moratto Bai turco, il quale più di cento cinquanta migliaia d'uomini armati veniva addosso per torli il reame d'Ungheria, ed essendo li loro campi vicino l'uno all'altro, e ordinato ciascuno di loro la sua gente a battaglia, ciascuno confortati li suoi a bene operare e valentemente l'una parte e l'altra combatterono, e con buon animo corsero alla battaglia, nella quale molta gente fu morta; ma molti più de'Turchi che di Cristiani vi morirono, ma niuna delle parti il di fu vinta. Poi, l'altro dì, ricominciata tra loro battaglia aspra e crudele a presso che tuto il dì combattutisi insieme con grande mortalità dell'una parte e dell'altra, pure alla fine il campo rimase al Baisetto e a'Turchi, comeché molti più furono morti de'Turchi che de'Cristiani. E per questa vittoria con loro avuta dal Baisetto, tutta Balaccia s'arrendé al Baisetto, e lui ubbidirono (s.n.). Ma pure il Baisetto, per la grande perdita che avea fatto della sua gente, si tornò indietro con quella gente che rimasa gli era, ché molta più n'avea perduta; e'l Re Gismundo d'Ungheria si tornò Buda con grande perdita fatta della sua gente, con i speranza di ristorare l'anno vegniente a tuto il suo onore perduto².

Pentru o cât mai clară înțelegere, iată și traducerea în limba română:

Capitolul VII – Cum s-a desfășurat marea bătălie între regele Ungariei și Baiazid, iar Baiazid atunci a învins.

În acel timp, în luna mai 1395, adunând regele Ungariei multă oaste pentru a se apăra de Baiazid, fiul lui Murad beiu turc, care cu peste 150.000 de oameni înarmați venea asupra lui pentru a-i lua regatul Ungariei, și fiind taberele lor apropiate una de cealaltă, și orânduindu-și fiecare

oastea pentru luptă, fiecare îmbărbătându-i pe ai săi la luptă și s-au luptat vitejește ambele părți și au alergat cu însuflețire la luptă, în care mulți oameni au fost omorâți; dar au pierit mai mulți turci decât creștini, și nici o putere în acea zi nu a fost învinsă. Apoi, în ziua următoare, reîncepând între ei o luptă aspră și crudă și după ce au luptat aproape întreaga zi cu mare ucidere de oameni de ambele părți, în cele din urmă victoria a rămas de partea lui Baiazid și a turcilor, deși au murit mai mulți dintre turci decât dintre creștini. Și ca urmare a acestei victorii obținute de Baiazid, întreaga Valahie s-a supus lui Baiazid și i-au dat ascultare. Dar totuși, Baiazid, din pricina marii pierderi suferite de oamenii săi, s-a retras cu cât i-a mai rămas din oaste, din care a pierdut cea mai mare parte. Iar regele Sigismund al Ungariei s-a înapoiat la Buda cu mare pierdere suferită de ai săi, în speranța de a recâștiga în anul următor toată cîntea pierdută.

Interpretarea pe care dl Șerban Papacostea consideră că trebuie s-o facă acestei informații este următoarea:

„Informațiile oferite de fragmentul citat **sugerează** următoarea reconstituire a evenimentelor: în toamna anului 1394, în replică la atacurile lui Mircea și ale lui Sigismund, Baiazid a întreprins o campanie în Țara Românească, unde a suferit însă o mare înfrângere. Conștient de inevitabilitatea unui nou atac turcesc, Mircea se întâlnește cu Sigismund în primăvara anului următor la Brașov, consolidând alianța cu Ungaria. Noul asalt al lui Baiazid s-a produs efectiv în 1395, în luna mai, și s-a încheiat cu victoria sultanului; pierderile grele suferite în această înfruntare l-au silit pe Baiazid să se retragă din țară, lăsând însă în fruntea acesteia un domn favorabil puterii otomane. Faptul că autorul anonim al cronicii florentine situează acum, adică în luna mai 1395, după și ca urmare a campaniei sultanului Baiazid, supunerea Țării Românești, e un indiciu clar al eșecului campaniei otomane din toamna anului precedent³.

Este aproape de prisos să mai precizăm că oricum ar fi citit izvorul în chestiune nu poate „sugera” ceea ce dl Papacostea „sugerează”. Dar atragem atenția că în momentul în care domnia sa a scris cuvântul „sugerează”, s-a plasat automat în atât de bogată galerie a celor care au înțeles de-a lungul timpului să facă despre domnia lui Mircea I **NU cercetare istorică, ci ficțiune istoriografică**. În această situație, a mă mai opri să arăt de ce este ficțiune datul cu părerea al domnului Papacostea ar fi o pierdere de timp, și ar însemna să reiau – pentru a câta oară – discuțiile științifice pe care le-am făcut de mai bine de un deceniu față de un „scenariu” azi căzut în desuetudine⁴. Or, cum nu am știință ca domnia sa să fi întreprins în tot acest răstimp vreo analiză sau critică științifică asupra lor, iar faptul că acum se pronunță asupra subiectului într-o manieră ce cu greu poate fi numită

gazetărească, polemizând cu propriile-i angoase⁵, spune foarte mult.

Vom discuta însă documentul pe care domnia sa îl introduce în istoriografia română și care, judicios analizat și corect interpretat, este un câștig important pentru istoriografia subiectului.

*

Izvorul este unul strict contemporan și se înscrie în seria celor de care noi înșine ne-am ocupat acum aproape un deceniu când publicam studiul *Cel dintâi ecou internațional al victoriei românești de la Rovine din 17 mai 1395*, în *România în istoria universală*, vol. III, 1, Universitatea „Al.I. Cuza”, Iași, 1988, pp. 453 – 468⁶. Ocupându-mă cu acel prilej în special de capitolul *De victoria regis Hungariae contra Turcos* din izvorul strict contemporan care este *Cronica monahilor de la Saint-Denis*, și utilizând autori, precum Jean Juvenal des Ursins sau Thomas III Marquis de Saluces, am stabilit că în decursul anului 1395 de la Buda, în afară de cunoscuta solie către Europa occidentală condusă de arhiepiscopul Nicolae de Kanizsa – (menționată la Veneția încă din ianuarie 1395 și ajungând la Paris la 6 august 1395) prin care lumea creștină era conjurată în termeni disperați să se unească într-o cruciadă îndreptată împotriva „celui mai crunt tiran”, Baiazid –, *a mai plecat o a doua solie*, care, depășind-o pe prima, vorbea despre o mare victorie obținută de Sigismund de Luxemburg împotriva lui Baiazid.

Cum nu există până acum nici o dovadă documentară că înainte de Nicopole Baiazid și Sigismund s-ar fi întâlnit măcar o singură dată pe câmpul de luptă, iar de la Baiazid s-a păstrat o scrisoare citită la Buda în 24 noiembrie 1395 din care reiese explicit că sultanul aflase că Sigismund, mințind, se laudă „pretutindeni” că „m-ai fi gonit pe mine de pe câmpul de luptă”, drept care îi promite că anul viitor (1396) „voi veni cu armata mea ca să te găsesc acolo unde ai fi”, victoria anunțată întempestiv n-a putut fi decât cea obținută de Mircea la Rovine. Victorie care, nedistrugându-l pe Baiazid, nu a fost în măsură să înlăture pericolul ce plana asupra lui Sigismund de Luxemburg, și deci nu a contramandat misiunea soliei inițiale prin care se cerea sprijin, drept care izvoarele timpului, cumulând cele două tipuri de informații, au elaborat știri ce par cel puțin ambigui dacă nu contradictorii, atunci când nu se ține seama de contextul exact în care au fost elaborate.

Cronica volgare di Anonimo Fiorentino dall'anno 1385 al 1409 este un asemenea izvor contemporan⁷, dar care consemna evenimentele nu instantaneu, ci la cel puțin unu – doi ani de la momentul producerii, probabil „trecând pe curat” diversele însemnări cotidiene ale autorului. Faptul poate fi dovedit cu multe pasaje din cronică, dar cel mai concludent ni se pare *Capitolul II*⁸ al anului 1395 – deci exact anul ce ne interesează –, unde momentul istoric descris este inserat la luna mai 1395, dar pe parcurs sunt relatate evoluții din lunile noiembrie – decembrie 1395 și aprilie – mai 1396, deci se consemna la mai bine de un an de la producerea evenimentului.

La fel stau lucrurile și cu *Capitolul VII* al anului 1395: *Come tra il Re d'Ungheria e'l Baisetto furono grandi bataglie, e'l Baisetto vinse per allora*. Concret, de aici aflăm despre o bătălie – **una singură** – care a durat două zile și în

care Sigismund, deși a fost victorios în prima zi, iar cei mai mulți morți au fost din partea turcilor, totuși a doua zi Baiazid a rămas stăpân pe câmpul de luptă, fiind practic victorios și cucerind Valahia. Pierderile mari de ambele părți îi determină pe ambii suverani să se retragă, Sigismund având „speranța de a recâștiga în anul următor toată cîstia pierdută”.

Numai că această ultimă precizare nu numai că lăsa deschisă problema ajutorării de către occidentali a lui Sigismund, dar ne indică faptul că informația a fost scrisă, mai mult ca sigur, după ce bătălia de la Nicopole din 1396 avusese loc, bătălie pe care cronicarul florentin o descrie amănunțit în *Capitolul VIII* din anul 1396: *Come il Re d'Ungheria combatté con Baisetto turco, e il Re d'Ungheria fu vinto, e molti Franceschi vi furono morti e presi*.

Am făcut aceste precizări pentru a se înțelege că pasajul respectiv reprezintă un cumal de date, care își au în luna mai a anului 1395 doar începutul. Situația Valahiei nefiind aici descrisă mult diferit decât am încercat noi înșine să o stabilim bazându-ne pe izvoarele strict contemporane ale ambasadorului ducelui de Mantua la Buda⁹.

Dar ce este cu adevărat important aici nu este descrierea în sine a evenimentului, care dincolo de faptul că pomenește despre o confruntare creștină-otomană extrem de sângeroasă, despre „o mare bătălie”, nu lasă loc la multe interpretări. **Importantă este indicarea precisă a datei de an și lună când se spune că a avut loc această confruntare, ADICĂ LUNA MAI A ANULUI 1395.** Deci exact data spre care ne-a îndreptat întreaga analiză a izvoarelor pe care am întreprins-o, cum am spus-o deja, de mai bine de un deceniu. Mai clar spus, pentru demersul nostru științific documentul pe care dl Șerban Papacostea îl introduce în istoriografia română este un fapt esențial, căci vine să **confirme definitiv** că *eroarea istoriografică modernă* care așeza bătălia de la Rovine în 10 octombrie în 1394, nu are legătură cu documentele strict contemporane evenimentului – fiind o interpolare târzie din secolul al XVII-lea¹⁰. Spunem definitiv, pentru că dacă acum știm că 10 octombrie 1394 este o pură

ficțiune istoriografică, totuși data de 17 mai 1395, care rămăsese în picioare, **era până acum o dată dedusă**, practic neexistând în nici un document alăturată strict bătăliei de la Rovine. În esență, chiar dacă frânturi de documente convergeau către această dată, baza susținerii sale a rămas până în momentul de față raționamentul logic făcut acum mai bine de un secol de B.P. Hasdeu – și mai apoi reluat și îmbogățit documentar de Constantin Litzica și G.Sp. Radojičić – conform căruia, știindu-se că în bătălia dintre Mircea și Baiazid au murit Marco Kraljevici și Constantin Dragaș, iar Dragaș a murit la 17 mai 1395, rezulta că și bătălia a avut loc tot atunci¹¹.

Fără de aceasta, abia în 1986, Valeriu Veliman, traducând cronică la Ibn Kemal, observă că aici se vorbea despre **campania din primăvară** pe care Baiazid a întreprins-o în Țara Românească¹², fapt ce venea să întărească raționamentul hasdeian cu o importantă sursă otomană.

Acum domnul Șerban Papacostea aduce un document care vorbește precis despre o mare confruntare pe care Baiazid a avut-o cu creștinii în luna mai a anului 1395. Cum această bătălie nu a putut avea loc cu Sigismund, care toată luna mai a anului 1395 s-a aflat la Buda¹³, și cum știm că acesta și-a adjudecat imediat și în mod nemeritat victoria repurtată de Mircea împotriva lui Baiazid din primăvara 1395, **această lună mai din cronică anonimului florentin este cea mai precisă dată pe care un izvor care vorbește despre victoria pe care o numim de la Rovine o poartă**.

Fără doar și poate, în arhivele și publicațiile apusene care conțin documente ce se referă la soliile lui Sigismund de Luxemburg din anul 1395 se vor mai găsi numeroase relatări ale evenimentelor la care ne referim, și sunt sigur că în vreunul dintre ele precizia va merge până la indicarea exactă a datei de zi când „confruntarea dintre Sigismund și Baiazid” a avut loc, iar aceasta nu poate fi decât „ziua 17” a lunii mai din anul 1395.

Anonimul florentin, aici în discuție, este practic penultimul pas către acest moment, iar „**luna mai 1395**” pe care izvorul o indică este dovada indubitabilă că demersul întreprins de noi, în repetate rânduri, de rediscutare și corijare a argumentării istoriografiei moderne cu privire la modul în care *istoriografic* s-a stabilit data bătăliei de la Rovine este unul corect.

Încheiem, observând că, pe când data de 10 octombrie 1394 nu are nici un fel de argumentare, iar cei care o mai susțin sunt victime ale propriei inerții, data de 17 mai 1395 ca dată a bătăliei de la Rovine capătă noi și noi dovezi, *Anonimul florentin* fiind – așa cum s-a văzut – una dintre cele mai prețioase și incontestabile.

Note:

1. Așa cum științific se procedează și cum a înțeles s-o face în repetate rânduri, cum ar fi: Șerban Papacostea, *Tratatele Țării Românești și Moldovei cu Imperiul otoman în secolele XIV – XVI: ficțiune politică și realitate istorică*, în vol. *Stat, societate, națiune. Interpretări istorice*, îngrijit de Nicolae Edroiu, Aurel Răduțiu, Pompiliu Teodor, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1982, pp. 97 – 98; Idem, *Mircea la Nicopole (1396): o mărturie ignorată*, în „*Revista de Istorie*”, tom 39 (1986), nr. 7, pp. 696 – 698.

2. Apud Șerban Papacostea, *art. cit.*, în *loc. cit.*, pp. 20 – 21 (subliniere Șerban Papacostea).

3. *Ibidem*, p. 21 (sublinierea ne aparține).

4. A se vedea în special volumul nostru intitulat *17 mai 1395, o dată importantă în istoria universală. Victoria românească de la*

Rovine. Cu o prefață de dr. Dan Zamfirescu, București, Editura Roza Vânturilor, 1995.

5. Deși termenul poate părea brutal și nedrept, credem că el este folosit de noi cu îndreptățire, căci afirmațiile de maximă generalitate din cuprinsul întregului articol – ce dovedesc că autorul poartă o luptă cu adversari nenumiți și invocă în van valori de etică profesională, indicând ce și cum ar trebui făcut, ca și cum personal ar fi împiedicat de cineva să acționeze – nu pot avea decât valoare psihanalitică. Spre exemplu, ce rost au aprecierile din paragraful final (p. 21) în care domnul Șerban Papacostea scrie: „Întreaga discuție cu privire la cronologia luptelor lui Mircea cu Baiazid în intervalul 1393 – 1401 se cuvine reluată [faptul are loc de peste 12 ani, iar domnia sa stă deoparte, parcă l-ar împiedica cineva să participe la discuție – *AVD*], după noi investigații de izvoare [de când subsemnatul a deschis discuția asupra subiectului în 1986, numai asemenea fel de investigații au avut loc – *AVD*], cu rigoarea impusă de orice demers autentic științific [demersurile cui sunt neriguroase și neștiințifice? – *AVD*], fără apel la argumente de autoritate [după 1989 mai poate cineva dicta autoritar în istoriografie? – *AVD*] și exaltări [ale cui? – *AVD*] pseudonaționale [de ce pseudo și nu sincer naționale? despre cine este vorba? – *AVD*]. Personalitatea lui Mircea e prea însemnată în istoria noastră pentru a deveni obiect de exercițiu declamatoriu de tipul *Cântării României*” [de acord, dar cine, unde și cum face asemenea „exerciții”? – *AVD*].

6. Studiu pe care l-am republicat în volumul *17 mai 1395, o dată importantă în istoria universală. Victoria românească de la Rovine*, pp. 75 – 98.

7. *Cronica volgare di Anonimo Fiorentino dall'anno 1385 al 1409, già attribuita a Piero di Giovanni Minerbetti*, a cura di Elina Bellondi, in *Rerum Italicarum Scriptores. Raccolta degli storici italiani dal cinquecento al millecinquecento ordinata da L.A. Muratori*. Nuova edizione riveduta ampliata e corretta con la direzione di Giosue Carducci e Vittorio Fiorini, tomo XXVII, 2, Città di Castello, [1915]. (pasajul aici în discuție se află la p. 197).

8. Intitulat *Come li Fiorentini mandaro ambasciatori al Conte di Vertù per sapere se doveano avere con loro o pace o guerra e quanto lunga pratica si tenne con i suoi ambasciatori; e poi pure si conchiuse insieme lega tra i Fiorentini e gli altri collegati e l'Conte di Vertù e li suoi aderenti con molti capitoli; e fu la lega a difensione delli stati di ciascuno contro ale compagne*. (pp. 194 – 196).

9. Alexandru V. Diță, „*Fuga*” și „*restaurarea*” lui Mircea cel Mare între realitate istorică medievală și ficțiune istoriografică modernă, București, Editura Roza Vânturilor, 1995, pp. 35 – 44.

10. Idem, *10 octombrie. Istoria unei interpolări... istorice*, în vol. *17 mai 1395, o dată importantă în istoria universală. Victoria românească de la Rovine*, pp. 162 – 207.

11. Idem, *Victoria românească de la Rovine (17 mai 1395)*, în „*Anale de Istorie*”, XXXII (1986), nr. 4, pp. 29 – 30; Idem, *Victoria românească de la Rovine (17 mai 1395). Dată, desfășurare, importanță internațională*, în *Almanah Luceafărul 1987*, pp. 22 – 27; Idem, *17 mai 1395, o dată importantă în istoria universală. Victoria românească de la Rovine*, în vol. *Marele Mircea Voievod*. Coordonator Ion Pătroiu, București, Editura Academiei Române, 1987, pp. 256 – 261. Vezi și Preotul Prof. Dr. N. Șerbănescu și Prof. Dr. N. Stoicescu, *Mircea cel Mare (1386 – 1418). 600 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1987, pp. 298 – 299.

12. Valeriu, Veliman, *O cronică turcească despre domnia lui Mircea cel Mare*, în „*Revista Arhivelor*”, anul LXIII, vol. XLVIII, 1986, nr. 4, pp. 372 – 385.

13. Alexandru V. Diță, *Despre o ficțiune istoriografică*, în „*Anuarul Institutului de Istorie «A.D. Xenopol»*”, Iași, XXVII (1990), p. 163; Idem, „*Fuga*” și „*restaurarea*” lui Mircea cel Mare între realitate istorică medievală și ficțiune istoriografică modernă, pp. 18 – 28 (dar și pp. 100 – 118 unde este republicat, ca anexă studiul *Despre o ficțiune istoriografică*, deja citat).

In memoriam

DAN HORIA MAZILU

1943 – 2008

În ziua de 16 septembrie 2008 a încetat din viață remarcabilul cărturar, istoricul literar și editorul Dan Horia Mazilu, profesor universitar și director al Bibliotecii Academiei Române.

Fiul Ioanei (n. Niculescu) și al lui Constantin Mazilu, funcționari, Dan Horia Mazilu urmează școala generală și Liceul „Nicolae Bălcescu” (1957 – 1961) la Pitești, apoi Facultatea de Filologie a Universității din București (1961 – 1966). După stagiul militar, obține prin concurs, în 1967, postul de preparator la Catedra de filologie slavă a Facultății de Limbi Slave, promovând ulterior toate treptele ierarhiei universitare, până la gradul de profesor (1991). În 1972 a obținut titlul de doctor în filologie, cu teza *Opera umanistului Udriște Năsturel în contextul relațiilor culturale româno-slave*, care a constituit și debutul său editorial, în 1974. A mai funcționat ca lector de limba și literatura română la Universitatea „Kliment Ohridski” din Sofia (1972 – 1974). Din 1996 este decan al Facultății de Litere din București și din 2001 membru corespondent al Academiei Române. Colaborează la publicații de specialitate sau literare, între care „Revista de istorie și teorie literară”, „Romanoslavica”, „Analele Universității București”, „Luceafărul”, „România literară”, „Argeș”. Cărțile sale – *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea* (1976), *Cronicari munteni* (1978), *Varlaam și Ioasaf. Istoria unei cărți* (1981), *Literatura română în epoca Renașterii* (1984), *Proza oratorică în literatura română veche* (I – II, 1986 – 1987), *Vocația europeană a literaturii române vechi* (1991), *Recitind literatura română veche* (I – II, 1994 – 2000; Premiul „Titu Maiorescu” al Academiei Române în 1994), *Literatura română barocă în context european* (1996), *O istorie a blestemului* (2001) ș.a. – sunt contribuții de primă însemnătate în domeniul abordat. A îngrijit și prefațat numeroase ediții, a coordonat antologia *Literatura română medievală* (2003) și a tradus din literatura ucraineană.

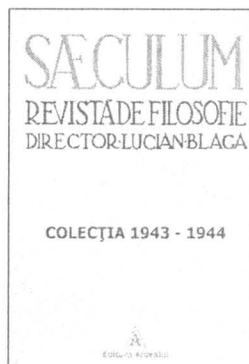

... Este nevoie, neîndoiește, să milităm pentru acreditarea unei alte imagini (și înțelegeri, o înțelegere mai profundă și mai adecvată) a posibilităților de informare de care dispuneau cărturarii noștri, a capacității lor de analiză și sinteză, precum și a nivelului general (asigurat de instrucție) atins atunci de competența și performanța intelectuală. Lecturile oamenilor de carte erau, categoric, mult mai bogate decât lasă să se vadă interpretările moderne. „Aflat-am citind – arată Dosoftei într-un comentariu inserat într-un manuscris autograf – cum fiul lui Constantin împărat, Consta, au purces asupra vlahilor, adică rumânilor celor de pe Dunăre, să-i bată, că ce să rocoșisă pre împărăție, și i-au potolit. Dintr-aceea să vede că și mai de demult au lăcuît rumâni într-aceste țări”. Știrile lui Dosoftei în legătură cu românii sud-dunăreni, produs al „marii sinteze de la Dunărea de Jos” (cum a numit-o Nicolae Iorga), erau – se vede – cuprinzătoare, căci el poate afirma: „Iar între Bulgaria și-ntre Machedonia sunt rumâni din rădăcina cea bătrână, din carea s-au lășit alalț rumâni...”. Schimbul de informații pe aceste „teme”, utilizarea lor ca argumente în dispute erau componente ale practicii cărturărești curente. Înaintea lui Ureche – observa N. Cartoian – patriarhul ecumenic Chiril Lucaris, trăitor o vreme între români, refuza, la 2 septembrie 1629, propunerile principelui transilvănean Gabriel Bethlen (interesat în propagarea calvinismului în mediul românesc), întemeindu-se tocmai pe teza unității de neam a românilor din cele trei țări: „Dar pentru îndeplinirea fericită și pașnică a acestei [schimbări de religie], ar trebui mai întâi să se rupă legătura de sînge și de simțire care zvîcnește în taină, dar cu multă putere, între românii din Țara Transilvaniei și locuitorii din țările Munteniei și Moldovei”. Dedicîndu-i lui Varlaam, mitropolitul Moldovei, prefața unei cărți din 1647, Udriște Năsturel vorbește despre înrudirea dintre limbile latină și română și, fapt esențial, face publică – pentru prima oară – prin tipar o asemenea afirmație aparținînd unui român... (Dan Horia Mazilu, *Vocația europeană a literaturii române vechi*, Editura Minerva, București, 1991)

Sursele ilustrațiilor: pp. 7, 25, 38: Dumitru Ghiță, pref. de A.E. Baconsky, Ed. Meridiane, Buc., 1966; p. 13: George Ivașcu, *Istoria literaturii române*, I, Ed. Științifică, Buc., 1969; p. 14: www.amosnews.ro; pp. 27, 29, 31: arhiva autorului; p. 33: *A History of Romania*, ed. by Kurt W. Treptow, The Romanian Cultural Foundation, Iași, 1996; p. 35: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, I/O, Ed. Univers Enciclopedic, Buc., 2005; coperta II: arhiva Ion Horea; coperta III: www.amosnews.ro, desen de Marco Orlandi; coperta IV: Ilarion Ciobanu – Revista „Cinema”, Anul XXIII, nr. 2/ februarie 1985; Ștefan Iordache – Ludmila Patlanjoglu, *Regele Scamator Ștefan Iordache*, Ed. Nemira, Buc., 2004.

Sursele citatelor: p. 35: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, I/O; coperta II: arhiva Ion Horea; coperta III: Cesare Pavese, *Meseria de a trăi. Jurnal 1935 – 1950*, ediția a III-a revăzută și adăugită, trad., note și postfață de Florin Chirișescu, îngrijire ediție și trad. pref. de Mara Chirișescu, Ed. ALLFA, Buc., 2001; coperta IV: Revista „Cinema”, Anul X (117), nr. 9/ septembrie 1972; Ludmila Patlanjoglu, *Regele Scamator Ștefan Iordache*.

Catalog

„Saeculum“. Revistă de filosofie. Director: Lucian Blaga. Colecția 1943 – 1944

Ediție anastatică, prefăta de acad. Gheorghe Vlăduțescu, îngrijitor de ediție și studiu introductiv de dr. Eugeniu Nistor, Editura Ardealul, Târgu-Mureș, 2008

Ca un laborator, „Saeculum“ trebuia să pună la încercare forțele și să le îndrepte către construcția originală a unei culturi, în stare adică să stea prin sine, autonomă, dar nu independentă, paradoxal, o ambiție a individualității fiind deschiderea pentru a primi și a da. Închiderea centralistă nu era deloc sfetnic bun. „Saeculum“ milita pentru o filosofie românească originală la cotă europeană. De aceea, urma să fie sincronă, primind ceea ce trebuia primit, dar căutând și să dea.

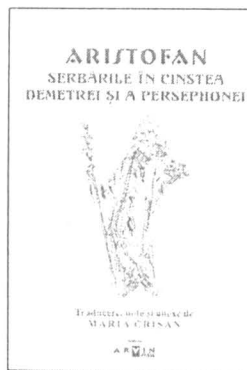
(Acad. Gheorghe Vlăduțescu)

Constantin SCHIFIRNEȚ, *Formele fără fond, un brand românesc*

Editura Comunicare.ro, București, 2007, 289 p.

... Timp îndelungat am meditat asupra chestiunii formelor fără fond, deosebit de complexă, dar tratată, nu de puține ori, cu ironie sau dusă spre derizoriu, fiind considerată a fi chiar o temă lipsită de bază științifică. Nici după 1989 atitudinea față de această teorie nu s-a schimbat prea mult, deși suntem invadați peste tot de forme fără fond. Vremurile pe care le trăim se derulează parcă inadins sub semnul formelor fără fond. Totul pare anormal, logica socială parcă nu mai funcționează. S-a potrivit ca tranziția în perioada postcomunistă să coincidă cu postmodernismul, și el dătător de forme fără fond. Teoria formelor fără fond reflectă o anumită psihologie, mentalități și poziții sociale. Ea a pus, cu toată acuitatea, probleme esențiale ale evoluției societății românești, deosebit de actuale, multe dintre ele regăsindu-se și astăzi în orice societate aflată în tranziție. (Constantin Schifirneț)

Aristofan, *Thesmophoriile sau Serbările în cinstea Demetrei și a Persephonei* și alte traduceri

Ediția a II-a, revăzută și adăugită, traducere, note și anexe de Maria Crișan, Editura Arvin Press, București, 2008, 200 p.

... În afara altor traduceri din elină și latină (Herondas, Theocrit și Horațiu) și din engleză (Tennyson și Kipling), care fuseseră cuprinse și în prima ediție, am adăugat câteva anexe utile și parțial legate de Antichitatea elină (limba română fiind tributară fazei vechi a limbii elene într-o bună măsură, în orice caz mai mare decât a latinei): Dificultăți de traducere și modalități de depășire a lor, Cuvinte la Tratatul Roma – Threicia al lui Dan Botta și Lexicul este pecetea unui popor...

(Maria Crișan)

Eugeniu NISTOR, *Giulus – file de monografie*

Editura Ardealul, Târgu-Mureș, 2008, 108 p.

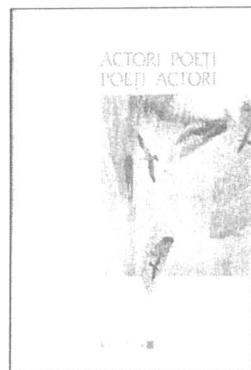
... Autorul acestei cărți, scriitorul și profesorul Eugeniu Nistor, doctor în filosofie al Universității din București, a fost ales, încă de la prima ediție a manifestării culturale „Sărbătoarea Ogrei“ (septembrie 2007), cetățean de onoare al comunei noastre. Alcătuită, deci, de un profesionist al condeiului, această monografie se constituie într-o valoroasă lucrare, întocmită, în primul rând, pentru o mai bună cunoaștere a oamenilor și a locurilor, dar și pentru ca timpul necruțător să nu îngroape totul în uitare... (Ioan Megheșan, primarul comunei Ogra)

Actori poeți – poeți actori

Antologie de Lucia Nicoară și Cristiana Gavrilă după o idee de Mircea Ghițulescu, prefată de Cristiana Gavrilă, Editura Brumar, Timișoara, 2008, 725 p.

Artele nu cunosc neapărat granițe. Sint poeți care au pictat, muzicieni care au scris versuri ori plasticieni care au cântat la un instrument. Nenumărați actori au compus poezie. În unele cazuri, nici nu știm exact cum stau lucrurile: a fost Emil Botta un actor poet ori un poet actor? Dar atîția alții dintre cei la care s-a gîndit Mircea Ghițulescu atunci cînd le-a adunat numele între două coperte?

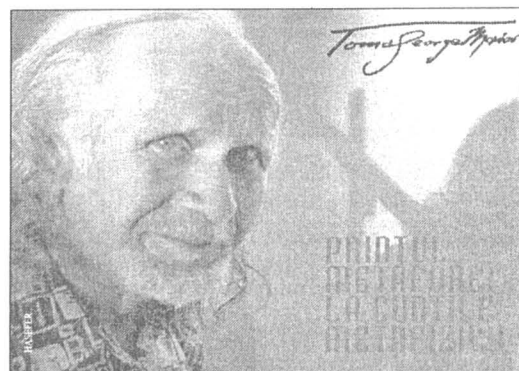
Ce idee bună! E de mirare că n-a venit altcuiva mai demult... Există dintotdeauna o poezie care se recită, aceea mai veche, care ține în onoare prozodia, tot așa cum există dintotdeauna și actori care cîtesc poezia, aceea mai nouă, care ține în onoare declamația. Există dintotdeauna poeți născuți pentru scenă (cum e Shakespeare, cel mai mare dintre toți, chiar și în Sonetele lui de spus cu gura închisă), tot așa cum există actori născuți pentru poezie... (Nicolae Manolescu)

Toma George MAIORESCU, Prințul metaforei la curțile metafizicii

Editura Hasefer, București, 2008, 271 p.

... Toma George Maiorescu e un neîmpăcat adversar al egalității cu sine însuși, al repetiției și, prin urmare, al plictiselii. Scrisul său va fi, așadar, rapid, sugestiv, bogat în imagini și formule ingenioase (...). Este vagabondajul și aventura spirituală printre formele mișcătoare ale caleidoscopului vieții din afară, de la cosmogonii la firul de iarbă, dar văzută, în același timp, și prin «ochiul interior» al poetului... (Ion Biberi)

Dan TĂRCHILĂ, Omul din cușca gorilei; Omul și extraterestra

Editura Paco, București, 2008, 152 p.

... Poate niciodată în istoria lui, omul nu s-a gîndit la viitor ca astăzi. În concepția dumneavoastră aveți, după câte știu din puținele relatări din presă, o viziune inedită și îndrăzneată despre lumea de mâine. Sunteți convins că s-ar putea instaura o lume ideală pe planeta noastră?...

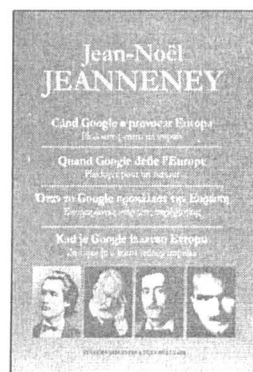
Jean-Noël JEANNENEY, Când Google a provocat Europa

Ediția a doua, revăzută, adăugită și actualizată, traducere în limba română de Jean Yves Conrad și Florin Rotaru, traducere în limba greacă de Gheorghia-Gabriela Simigdala, traducere în limba sârbă de Simona Berlovan, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2008, 279 p.

... Totul a început în 14 decembrie 2004. Tot? E nedrept. Mai bine să spunem că, în acest domeniu, o informație primită brusc de agențiile de presă a scuturat brutal dulcea perseverență a intențiilor, a acțiunilor și a imaginațiilor noastre.

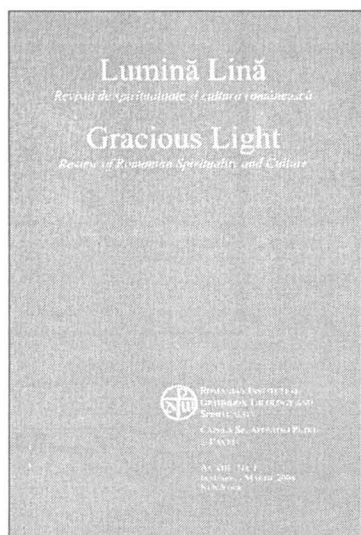
Noi am aflat că Google, această întreprindere americană care a propus motorul de căutare cel mai bine instalat pe calculatoarele noastre, proiectează digitizarea, conform unui plan de șase ani de zile, a 15 milioane de cărți tipărite, adică aproximativ 4,5 miliarde de pagini...

Nu am încetat să repet: în calitate de responsabil al Bibliotecii Naționale a Franței, de istoric, de cetățean, de european, nu am resimțit nici supărare, nici iritare. A fost un șoc stimulant. De aici s-au născut concomitent două convingeri simple... (Jean-Noël Jeanneney)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

Repere

Lumină lină – **Gracious Light**. Revistă de spiritualitate și cultură românească. Este o apariție trimestrială, fiind redactată la New York de Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sfinții Apostoli Petru și Pavel și cuprinzând articole de teologie, istorie, literatură și poezie în română și engleză. Articolele se adresează omului de azi, aducând în lumină nevoia unei spiritualizări, a unei intrări în har.

În numărul 4 și ultimul pe 2007 al revistei n^o se reamintește motivul întrupării Fiului lui Dumnezeu *pentru ca omul să devină dumnezeu (har)*, precum și cel al sacrificiului răstignirii, atunci când *omul este pus pe cruce și în același timp și Dumnezeu*. George Alexe povestește miracolul colindelor din Basarabia.

O lecție a cuvintelor și faptelor bune necesară tuturor celor care au uitat să poarte un dialog cu celălalt o oferă Horia Ion Groza *cu vorbele noastre alegem între cine stăm*. La rubrica „Memoria exilului românesc”, Dan Anghelescu prezintă o apariție editorială despre inedita istorie a ziarului „Lumea liberă” din New York, dedicat luptei anticomuniste. Poeziile semnate de Gellu Dorian, Vyacheslav Kupriyanov, Alicia Albornoz Bueno, Lee Kuei-Shien, Gaal Aron, o poveste mai puțin cunoscută din perioada comunistă despre trei biserici de lemn, prezentările cărților *Veșnicia cu patent* al lui Vasile Datcu și *Cartea fabuloasă* a lui Gellu Dorian, articolul Î.P.S. Arhiepiscop Adrian Hrițcu despre psihologia imigrantului, a omului pribeag sunt câteva dintre articolele care merită citite.

În numărul 1 din 2008, Pr. Prof. Dr. Theodor Damian povestește vizita lui Iisus la Zaheu ca o căutare reciprocă, de sine în celălalt, asemenea cuvintelor fericitului Augustin: „Nu M-ai căuta dacă nu M-ai fi găsit”.

La rubrica „Studii” remarcăm articolul lui Theodor Coresî, „Dramaturgia și retorica muzicii în liturghie, în cântul vocal cultic creștin”.

Prof. dr. Constantin Miu propune ca Mihai Eminescu să fie considerat al cincilea mit, însă emfaza articolului, din păcate, are efectul invers, asemănător efectului studiilor encomiastice exagerate din perioada comunismului, care nu construiau argumente pentru mitificare, ci creau mai degrabă o distanță neplăcută între cititor și poezie în general. În acest sens, s-a creat *Canonul occidental* al lui Harold Bloom.

Lucia Olaru Nenati propune câteva modalități de afirmare a identității culturale a românilor din străinătate. Poezia este reprezentată de Wislawa Szymborska și Fernando Aguiar.

Gabriela TOMA

Țărănci la sfat

DUMITRU GHIAȚĂ
1888 – 1972

Reproduceri în paginile
7, 25, 38

Calendar

septembrie 2008

♦ septembrie – octombrie 1688. 320 de ani de la tipărirea *Bibliei de la București*

♦ 1 septembrie 1908. 100 de ani de la nașterea lui **Ion I. Alexandrescu**, poet, folclorist, dirijor și animator cultural de teatru (1 sept. 1908 – 16 apr. 1981)

♦ 2 septembrie 1958. 50 de ani de la inaugurarea, la București, a **Muzeului „George Enescu”**

♦ 3 septembrie 1928. 80 de ani de la nașterea lui **Ion Druță**, eseist, prozator și dramaturg

♦ 4 septembrie 1958. 50 de ani de la desfășurarea, la București, a primei ediții a **Festivalului Internațional „George Enescu”**

♦ 5 septembrie 1568. 440 de ani de la nașterea lui **Tomaso Campanella**, filosof și scriitor italian (5 sept. 1568 – 21 mai 1639)

♦ 5 septembrie 1808. 200 de ani de la moartea lui **John Home**, poet și dramaturg scoțian (22 sept. 1722 – 5 sept. 1808)

♦ 5 septembrie 1858. 150 de ani de la nașterea lui **Alexandru Vlahuță**, poet, prozator, publicist (5 sept. 1858 – 19 nov. 1919)

♦ 5 septembrie 1973. 35 de ani de la moartea baritonului **Petru Ștefănescu-Goangă** (13 mart. 1902 – 5 sept. 1973)

♦ 6 septembrie 1898. 110 ani de la apariția, la București, a revistei cu caracter enciclopedic **„Actualitatea”**, de la 1 septembrie 1899 s-a numit **„Revista Actualitatea”**, directori fiind D. Coselli și Aristide Cantilli

♦ 7 septembrie 1973. 35 de ani de la moartea lui **Nicolae Argintescu-Amza**, critic de artă, eseist și traducător (22 sept. 1904 – 7 sept. 1973)

♦ 7 septembrie 1993. 15 ani de la moartea scriitorului **Eugen Barbu** (20 feb. 1924 – 7 sept. 1993)

♦ 8 septembrie 1783. 225 de ani de la nașterea lui **Nikolaj Frederik Severin Grundtvig**, umanist, istoric, poet, filosof, pedagog, om politic și pastor protestant danez (8 sept. 1783 – 2 sept. 1872)

♦ 8 septembrie 1873. 135 de ani de la nașterea lui **Alfred Jarry**, poet și dramaturg francez (8 sept. 1873 – 1 nov. 1907)

♦ 9 septembrie 1778. 230 de ani de la nașterea lui **Clemens Brentano**, poet și povestitor german (9 sept. 1778 – 28 iul. 1842)

♦ 9 septembrie 1888. 120 de ani de la nașterea scriitoarei **Lucia Mantu** (9 sept. 1888 – 26 nov. 1971)

♦ 9 septembrie 1898. 110 ani de la moartea lui **Stephane Mallarmé**, poet francez (18 mart. 1842 – 9 sept. 1898)

♦ 9 septembrie 1908. 100 de ani de la înființarea **Bibliotecii Populare nr. 15** din București, care a devenit, în urma deciziei 2451 din 1958, **Biblioteca Populară „Anton Pann”**

♦ 9 septembrie 1908. 100 de ani de la nașterea lui **Cesare Pavese**, poet, prozator și eseist italian (9 sept. 1908 – 27 aug. 1950)

♦ 10 septembrie 1888. 120 de ani de la nașterea pictorului italian **Giorgio de Chirico** (10 sept. 1888 – 19 nov. 1978)

♦ 11 septembrie 1858. 150 de ani de la nașterea lui **Nicolae D. Xenopol**, istoric (11 sept. 1858 – 18 dec. 1917)

♦ 12 septembrie 1888. 120 de ani de la nașterea lui **Maurice Chevalier**, actor, cântăreț și dansator francez, laureat al Premiului Oscar pentru întreaga activitate, 1958 (12 sept. 1888 – 1 ian. 1972)

♦ 13 septembrie 1908. 100 de ani de la nașterea lui **Edgar Papu**, filosof, filolog, istoric al artelor și al culturii, estetician, traducător și publicist (13 sept. 1908 – 30 mart. 1993)

♦ 13 septembrie 1913. 95 de ani de la moartea lui **Aurel Vlaicu**, pilot, inginer constructor de avioane (6 nov. 1882 – 13 sept. 1913)

♦ 13 septembrie 1923. 85 de ani de la nașterea poetului **Ioanichie Olteanu** (13 sept. 1923 – 29 mart. 1997)

♦ 14 septembrie 1778. 230 de ani de la nașterea lui **Costache Conachi**, poet și traducător (14 sept. 1778 – 4 feb. 1849)

♦ 14 septembrie 1938. 70 de ani de la nașterea pictorului **Horia Bernea** (14 sept. 1938 – 4 dec. 2000)

♦ 15 septembrie 1938. 70 de ani de la nașterea lui **Marian Popa**, critic literar

♦ 16 septembrie 1888. 120 de ani de la nașterea lui **Frans Eemil Sillanpää**, scriitor finlandez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1939 (16 sept. 1888 – 3 iun. 1964)

♦ 16 septembrie 1993. 15 ani de la moartea actriței **Silvia Popovici** (7 mai 1933 – 16 sept. 1993)

♦ 17 septembrie 1823. 185 de ani de la moartea lui **Gheorghe Lazăr**, teolog și pedagog, întemeietor al învățământului românesc modern (5 iun. 1779 – 17 sept. 1823)

♦ 17 septembrie 1863. 145 de ani de la moartea lui **Alfred de Vigny**, poet și prozator francez (27 mart. 1797 – 17 sept. 1863)

♦ 17 septembrie 1888. 120 de ani de la moartea poetei **Iulia Hasdeu** (2 nov. 1869 – 17 sept. 1888)

♦ 17 septembrie 1963. 45 de ani de la moartea lui **Eduard Spranger**, filosof, pedagog și psiholog german (27 iun. 1882 – 17 sept. 1963)

♦ 17 septembrie 1963. 45 de ani de la premiera filmului **Codin**, prima coproducție franco-română, deținătoare a Premiului pentru scenariu la Cannes

♦ 17 septembrie 1983. 25 de ani de la moartea dramaturgului **Horia Lovinescu** (28 aug. 1917 – 17 sept. 1983)

♦ 19 septembrie 1888. 120 de ani de la apariția, la București, a publicației săptămânale **„Universul literar”** care i-a avut printre redactori pe G. Coșbuc, D. Zamfirescu, Dinu Telean

♦ 20 septembrie. **Ziua Bucureștiului**

♦ 20 septembrie 1878. 130 de ani de la nașterea lui **Upton Sinclair**, scriitor american (20 sept. 1878 – 25 nov. 1968)

♦ 20 septembrie 1898. 110 ani de la moartea lui **Theodor Fontane**, scriitor german (30 dec. 1819 – 20 sept. 1898)

♦ 22 septembrie 1768. 240 de ani de la moartea episcopului **Ioan Inocențiu Micu**, militant pentru drepturile românilor din Transilvania (24 iun. 1700 – 22 sept. 1768)

♦ 22 septembrie 1888. 120 de ani de la nașterea pictorului **Dumitru Ghiață** (22 sept. 1888 – 3 iul. 1972)

♦ 22 septembrie 1938. 70 de ani de la nașterea scriitorului **Augustin Buzura**

♦ 23 septembrie 1898. 110 ani de la nașterea lui **Alfred Margul Sperber**, scriitor, traducător și publicist (23 sept. 1898 – 3 ian. 1967)

♦ 23 septembrie 1938. 70 de ani de la nașterea actriței **Romy Schneider** (23 sept. 1938 – 29 mai 1982)

♦ 23 septembrie 1948. 60 de ani de la nașterea actorului **George Mihăiță**

♦ 24 septembrie 1878. 130 de ani de la nașterea lui **Charles Ferdinand Ramuz**, eseist, memorialist și scriitor elvețian de limbă franceză (24 sept. 1878 – 23 mai 1947)

♦ 24 septembrie 1973. 35 de ani de la moartea poetului chilian **Pablo Neruda**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1971 (12 iul. 1904 – 23 sept. 1973)

♦ 25 septembrie 1683. 325 de ani de la nașterea lui **Jean Phillippe Rameau**, compozitor, teoretician și organist francez (25 sept. 1683 – 12 sept. 1764)

♦ 25 septembrie 1913. 95 de ani de la nașterea **Mariei Tănase** (25 sept. 1913 – 22 iun. 1963)

♦ 25 septembrie 1943. 65 de ani de la moartea lui **Octav Botez**, critic și istoric literar (15 mai 1884 – 25 sept. 1943)

♦ 26 septembrie 1888. 120 de ani de la nașterea lui **Thomas Stearns Eliot**, poet, eseist și dramaturg englez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1948 (26 sept. 1888 – 4 ian. 1965)

♦ 26 septembrie 1898. 110 ani de la nașterea lui **George Gershwin**, compozitor, pianist și dirijor american (26 sept. 1898 – 11 iul. 1937)

♦ 27 septembrie 1903. 105 ani de la nașterea pictorului **Alexandru Ciucurencu** (27 sept. 1903 – 27 dec. 1977)

♦ 27 septembrie 1933. 75 de ani de la nașterea poetului **Grigore Hagiu** (27 sept. 1933 – 13 feb. 1985)

♦ 28 septembrie 1573. 435 de ani de la nașterea lui **Michelangelo Merisi Caravaggio**, pictor și sculptor italian (28 sept. 1573 – 18 iul. 1610)

♦ 28 septembrie 1803. 205 ani de la nașterea scriitorului francez **Prosper Merimée** (28 sept. 1803 – 23 sept. 1870)

♦ 28 septembrie 1888. 120 de ani de la nașterea lui **Scarlăt Emil Skeletti**, compozitor (28 sept. 1888 – 10 mart. 1969)

♦ 29 septembrie 1973. 35 de ani de la moartea lui **Wyston Hugh Auden**, poet și dramaturg american (21 feb. 1907 – 29 sept. 1973)

♦ 30 septembrie 1908. 100 de ani de la nașterea violonistului rus **David Fiodorovici Oistrach** (30 sept. 1908 – 24 oct. 1974)

♦ 30 septembrie 1928. 80 de ani de la nașterea scriitorului **Elie Wiesel**, laureat al Premiului Nobel pentru Pace, 1986

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

Contents

<i>LUCIAN OF SAMOSATA</i> – Against an Ignorant Who Buys Many Books	2
<i>Petru CREȚIA</i> – Ovid's <i>Metamorphoses</i>	3
<i>Constantin BACALBAȘA</i> – The 1883 – 1884 Students' Demonstrations in Bucharest	5
<i>Georgeta FILITTI</i> – Bucharest Archives – The 1821 Revolution (II)	8
Bucharest Metropolitan Library – Patrimony	11
The International Symposium THE BOOK. ROMANIA. EUROPE	12
Centenary – EDGAR PAPU	14
Contemporary Autographs – <i>Alexandru BRAD</i>	16
<i>Gabriela TOMA</i> – The European Conference on Public Lending Right	18
EBLIDA's Position to the Extension of Copyright Protection of Sound Recordings	22
<i>Roswitha POLL, Peter te BOEKHOST</i> – Measuring Quality. Performance Measurement in Libraries (II)	23
News on Bucharest Metropolitan Library's Branches	25
<i>Ion CONSTANTIN</i> – The Massacres in Katyń (I)	27
<i>Alexandru V. DIȚĂ</i> – Once More on the First International Echo of the Romanian Victory at Rovine in 17 May 1395	32
In memoriam – DAN HORIA MAZILU	35
Catalogue	36
Reference Reviews – „Lumină Lină – Gracious Light“	38
Calendar – September 2008	39

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1

ABIDOR: Tel./Fax: 021 316.36.25

BMB: Tel./Fax: 021 316.83.00/04/05/06

Redacția: Tel./Fax: 021 316.83.06/Int. 130

E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro

Director: Florin ROTARU

Director artistic: Mircea DUMITRESCU

Redacția: Ion HOREA (redactor șef), Georgeta FILITTI

Iulia MACARIE (secretar de redacție), Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA
BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Numele

Prenumele

Adresa

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR** pe o perioadă de luni.

Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poștal 010354, București.

Anexez chitanța de plată a sumei de RON în contul dvs.

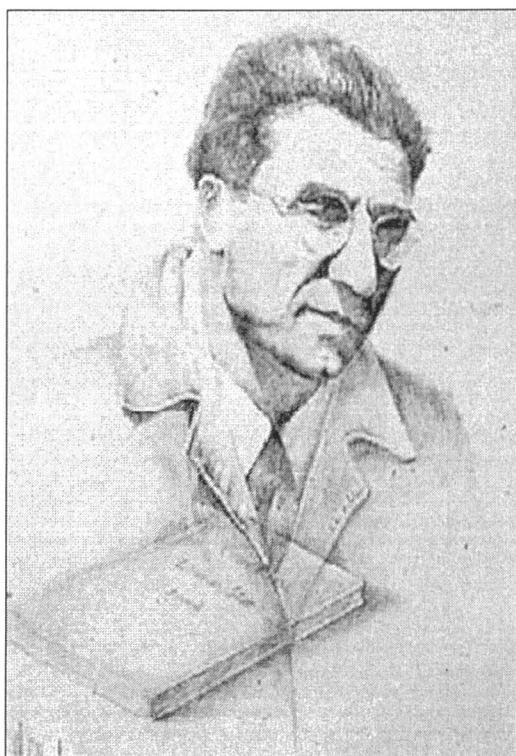
nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1, C.U.I. 10141341.

Asociația noastră ABIDOR și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR**. Prețul unui număr este de 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 24 RON.

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

Redacția revistei **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR** respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

CESARE PAVESE

1908 – 1950

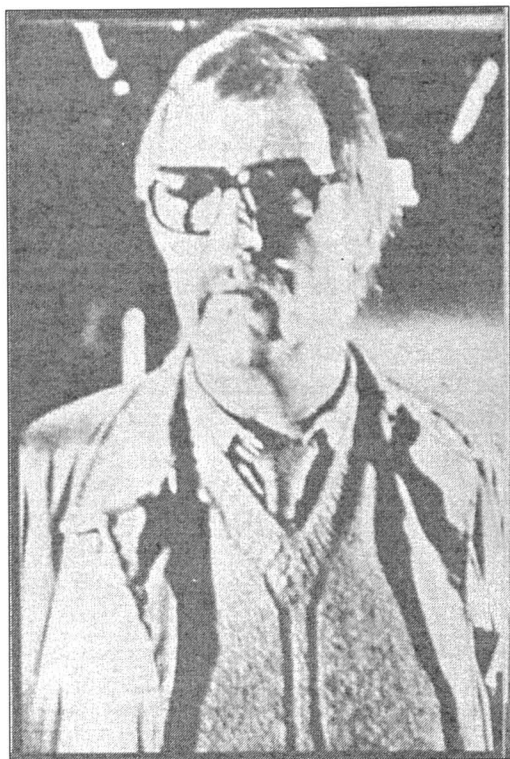
100 de ani de la naștere

„Literatura este o apărare împotriva loviturilor vieții...

În afară de acest joc, cealaltă apărare împotriva lucrurilor este tăcerea, la care ajungi făcînd saltul. Dar trebuie să-ți impui tu acest salt, nu să ți se impună. Nici

măcar de către moarte. Să ne alegem chiar noi răul este singura apărare împotriva acestui rău. Aceasta înseamnă acceptarea suferinței. Nu resemnare, ci salt. Să sorbi răul dintr-o înghițitură. Sînt avantajați cei care prin firea lor știu să sufere în mod impetuos și total: așa se dezarmează suferința și e transformată în creația, alegerea și resemnarea noastră...”

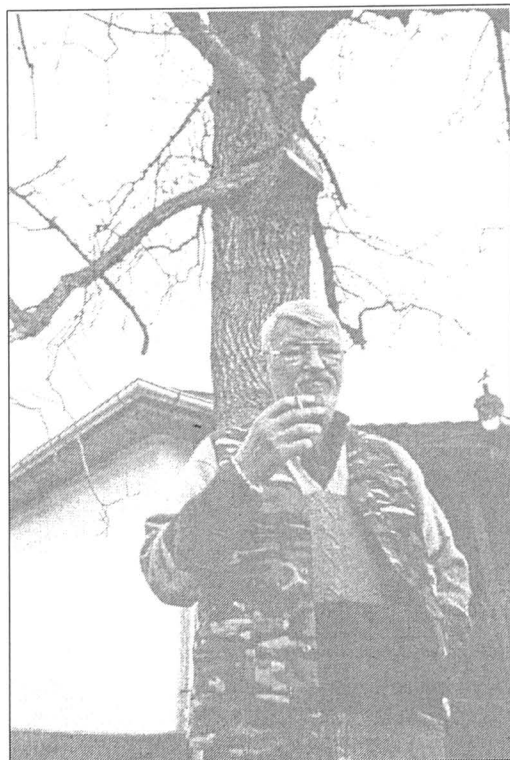
Meseria de a trăi

ILARION CIOBANU

1931 – 2008

„... Și mă mai gîndesc la un personaj care ar reprezenta o tristețe a zilelor noastre: un personaj al singurătății omenеști. Din păcate, cu cît omenirea e mai densă, cu atît omul e mai singur. Cel puțin așa mi se pare mie... Și cred că arta cinematografică, dacă o putem numi artă, ar trebui să încerce nu să dea soluții, pentru că a da soluții e ceva mai greu, dar cel puțin să vorbească despre acești oameni. Tot ar fi ceva“.

ȘTEFAN IORDACHE

1941 – 2008

„... Am să plec, totuși, cu regretul că nu am copii. Eu am considerat că înainte de toate e arta mea. Acum, îmi dau seama că aș fi avut timp și pentru artă, și pentru copil. Dar e prea târziu. Oi vedea cum m-oi descurca.

Vorba aceea: fiecare moare singur. Kazantzakis spunea: «Pămîntul e femeia care așteaptă să fie fecundată de ploaie, de apă». Și deasupra tuturor – mîria sa Soarele. Probabil că, atunci cînd voi fi pămînt, voi simți și mai bine mîngîierea apei și mîngîierea Soarelui...“

ISSN 1454-0487

